T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜLTÜRLERARASI EVLİLİKLERDE EVLİLİK DOYUMU VE AİLE YILMAZLIĞININ İNCELENMESİ

SAİME PEKŞEN

DR.ÖĞR. ÜYESİ ÇARE SERTELİN MERCAN
TEZ DANIŞMANI

EĞİTİM BİLİMLERİANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI

İSTANBUL-2020

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜLTÜRLERARASI EVLİLİKLERDE EVLİLİK DOYUMU VE AİLE YILMAZLIĞININ İNCELENMESİ

SAİME PEKŞEN

DR.ÖĞR. ÜYESİ ÇARE SERTELİN MERCAN
TEZ DANIŞMANI

EĞİTİM BİLİMLERİANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI

İSTANBUL-2020

3110160261 Öğrenci numaralı Saime PEKŞEN tarafından hazırlanan bu çalışma 30/06/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Dr.Öğr.Üyesi Çare SERTELİN MERCAN
(Danışman)
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Ayşe Esra İŞMEN GAZİOĞLU
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Dr.Öğr.Üyesi Demet ZAFER GÜNEŞ
İstanbul Kültür Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde desteğini ve yardımını benden esirgemeyen, olumlu ve yapıcı geri bildirimleri ile bana yol gösteren tez danışmanım, Dr.Öğr.Üyesi Çare SERTELİN MERCAN'a, örnekleme ulaşma konundaki yardımları için kardeşim Habibe PEKŞEN'e, İSMEK Dil Okulu müdürü ve öğretmenlerine, tezin düzenlenmesi ve yabancı dil çevirilerindeki yardımları için yeğenim Abdullah Enes MALKAZ'a, araştırma anketlerini dolduran tüm katılımcılara ve tez yazım süreci boyunca gösterdiği destek için aileme teşekkür ederim.

Saime PEKŞEN

ÖZET

KÜLTÜRLERARASI EVLİLİKLERDE EVLİLİK DOYUMU VE AİLE YILMAZLIĞININ İNCELENMESİ

Araştırma, kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığının bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmış nicel bir araştırmadır ve ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. Katılımcıların evlilik doyumu ve aile yılmazlığı; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışıp çalışmama durumu, etnik köken, evlilik süresi, çocuk sayısı ve gelir durumu değişkenleri açısından değerlendirilmiştir.

Örneklem İstanbul İlinde Başakşehir ilçesinde ikamet eden kültürlerarası evlilik yapmış kişilerden oluşmaktadır. Örneklem grubu 124 kişidir. Katılımcılara "Evlilik Yaşamı Ölçeği", "Aile Yılmazlık Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanmış "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, "Normallik Testi", "t-testi", "varyans analizi (ANOVA)", "Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi", "Kruskal-Wallis H testi", "Mann-Whitney U testi", "doğrusal regresyon", "çoklu regresyon", "Pearson korelasyon analizi" kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, kültürlerarası evlilik yapmış bireylerinin evlilik doyumu ve aile yılmazlıklarının çeşitli sosyodemografik ve evlilik ile ilgili özelliklere göre incelenmesi sonucunda ise cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, etnik köken ve çocuk sayısının evlilik doyumu ve aile yılmazlığını anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür. Yani evlilik doyumu ve aile yılmazlığı bu özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak evlilik süresi hem evlilik doyumunu hem de aile yılmazlığını anlamlı olarak yordamaktadır. Genel olarak evlilik süresi arttıkça evlilik doyumu ve aile yılmazlığı azalmaktadır. Ayrıca ekonomik durumu ortanın üzerinde olan katılımcıların kendini kontrol alt boyutunda orta ve ortanın altındaki ekonomik durumda olanlara göre daha fazla puan aldıkları tespit edilmiştir. Aile yılmazlığının evlilik doyumu üzerindeki etkisi incelendiğinde ise öncelikle aile yılmazlığının evlilik doyumu üzerinde orta düzeyde pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası Evlilik, Evlilik Doyumu, Aile Yılmazlığı

ABSTRACT

INVESTIGATION OF MARRIAGE SATISFACTIONAND FAMILY RESILENCE IN CROSS CULTURAL MARRIAGES

This is a quantitative research conducted to examine the marital satisfaction and family resilience in accordance with the relational screening model. In addition, the predictive effect of family resilience on marital satisfaction was examined. Marital satisfaction and family resilience of the participants were evaluated in terms of variables such as gender, age, educational status, employment status, ethnicity, place of birth, marriage duration, number of children and income status.

The sample consists of people who had intercultural marriage residing in Başakşehir district in Istanbul Province. The sample group is 124 people. “Marital Life Scale”, “Family Resilience Scale” and “Personal Information Form” prepared by the researcher were applied to the participants. "Normality Test", "t-test", "variance analysis (ANOVA)", "Tukey HSD multiple comparison (post-hoc) test", "Kruskal-Wallis H test", "Mann-Whitney U test", "linear regression", "multiple regression", "Pearson correlation analysis" were used to analyze the data.

According to the findings obtained from the study, it was observed that the marital satisfaction and family resilience of the individuals who had intercultural marriage were analyzed according to various socio-demographic and marriage-related characteristics, and gender, age, educational status, employment status, ethnicity, marital satisfaction of the number of children did not significantly predict marital satisfaction and family resilience. It was observed that it could not predict significantly. In other words, marital satisfaction and family resilience do not differ significantly from these characteristics. However, the duration of marriage significantly predicts both marital satisfaction and family resilience. In general, as the duration of marriage increases, marital satisfaction and family resilience decrease. In addition, it was determined that the participants, whose economic status was above the middle, scored higher in the self-control sub-dimension than those in the economic situation below the middle and the middle.

Keywords: Intercultural Marriage, Marriage Satisfaction, Family Resiliency

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **IV**

ÖZET ..... **V**

ABSTRACT ..... **VI**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **IX**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **XI**

BÖLÜM I: GİRİŞ **1**

1.1. Problem Durumu 1
1.2. Amaç/ Hipotezler / Problemler ve alt problemler 7
1.3. Önem 8
1.4. Sayıltılar (Varsayımlar) 10
1.5. Sınırlılıklar 10
1.6. Tanımlar 11

BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR **12**

2.1. Kültür kavramı 12
2.2. Kültür ve Evlilik İlişkisi 15
2.3. Kültürlerarası Evlilikleri Etkileyen Faktörler 16
2.4. Kültürlerarası Evlilik Türleri 16
2.5. Kültürlerarası Evliliklerde Yaşanan Sorunlar 17
2.6. Kültürlerarası Evliliklerde Sorunlarla Başetme 19
2.7. Kültürlerarası Evlilikle İlgili Yapılan Araştırmalar 21
2.8. Evlilik doyumu kavramı 25
2.8.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler 27
2.8.1.1. Sosyo Demografik Faktörlerin Evlilik Doyumuna Etkisi 29
2.9. Evlilik Doyumuna İlişkin Kuramlar 30
2.9.1. Sosyal Mübadele Kuramları 30
2.9.2.Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı 31
2.9.3. Bağlamsal Model 31
2.9.4. Sosyal Öğrenme Kuramı 32
2.9.5. Yükleme Kuramı 33
2.9.6. Bağlanma Kuramı 33
2.10. Evlilik Doyumuyla İlgili Yapılan Araştırmalar 34
2.11. Yılmazlık Kavramı 38
2.11.1. Yılmaz Bireylerin Özellikleri 40
2.12. Yılmazlığı Etkileyen Faktörler 41
2.12.1. Risk Faktörleri 41
2.12.2.Koruyucu Faktörler 42
2.12.3.Sosyo Demografik Faktörlerin Yılmazlık Düzeyine Etkisi 43
2.13. Aile Yılmazlığı 44
2.14. Aile Yılmazlığıyla İlgili Yapılan Araştırmalar 47

BÖLÜM III: YÖNTEM **50**

3.1.Araştırmanın Modeli 50
3.2.Evren Ve Örneklem/Çalışma Grubu 50
3.3.Veri Toplama Araçları 51

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 51
3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği 51
3.3.3. Aile Yılmazlık Ölçeği 52
3.4. Verilerin Çözümlenmesi 52
BÖLÜM IV: BULGULAR 54
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 80
5.1.Sonuç ve Tartışma 80
5.2. Öneriler 90
KAYNAKLAR 92
EKLER 108
Ek-1: Kişisel Bilgi Formu 108
Ek-2: Evlilik Yaşamı Ölçeği (Örnek Maddeler) 109
Ek-3: Aile Yılmazlık Ölçeği (Örnek maddeler) 110
ÖZGEÇMİŞ 111

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Aile Yılmazlık Ölçeği Alt Boyutları ve Puanlanması 52
Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı 54
Tablo 3: Katılımcıların Doğdukları Ülkeye Göre Dağılımı 55
Tablo 4: Katılımcıların Etnik Kökenlerine Göre Dağılımı 56
Tablo 5: Katılımcıların Dine, Çalışma Durumuna ve Ekonomik Duruma Göre Dağılımı 57
Tablo 6: Katılımcıların Evlilik Süresi ve Çocuk Saysına Göre Dağılımı 57
Tablo 7: Evlilik Yaşam Ölçeği (EYÖ) ve Aile Yılmazlık Ölçeği (AYÖ) Tanımlayıcı Bulguları 58
Tablo 8: Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları 59
Tablo 9: Evlilik Doyumu ile Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 59
Tablo 10: Evlilik Doyumunun Eğitim Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları 60
Tablo 11: Evlilik Doyumunun Çalışma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları 60
Tablo 12: Evlilik Doyumunun Etnik Kökene Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları 61
Tablo 13: Evlilik Doyumunun Dini İnanca Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları 61
Tablo 14: Evlilik Doyumunun Evlilik süresine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları 62
Tablo 15: Evlilik Doyumunun Evlilik süresine Göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere uygulanan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonuçları 62
Tablo 16: Evlilik Doyumunun Çocuk sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları 63
Tablo 17: Evlilik Doyumunun Ekonomik duruma Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları 64
Tablo 18: Evlilik Doyumunun Türkiye'de ve Yurt Dışında Doğma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları 64
Tablo 19: Aile Yılmazlığının Cinsiyete Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları 65
Tablo 20: Aile Yılmazlığı ile Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 66
Tablo 21: Aile Yılmazlığının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları 67
Tablo 22: Aile Yılmazlığının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları 68
Tablo 23: Aile Yılmazlığının Etnik Kökene Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları 69

Tablo 24: Aile Yılmazlığının Dini İnanca Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları 70
Tablo 25: Aile Yılmazlığının Evlilik süresine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları 71
Tablo 26: Aile Yılmazlığının Evlilik süresine Göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere uygulanan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonuçları 72
Tablo 27: Aile Yılmazlığının Çocuk sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları 73
Tablo 28: Aile Yılmazlığının Ekonomik duruma Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları 74
Tablo 29: Aile Yılmazlığının Türkiye'de ve Yurt Dışında Doğma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları 75
Tablo 30: Aile Yılmazlığı ve Alt Boyutları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiyi Belirlemek üzere yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları 76
Tablo 31: Aile Yılmazlığının Evlilik Doyumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları 77
Tablo 32: Aile Yılmazlığı Alt Boyutlarının Evlilik Doyumunu Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 4-1: Aile Yılmazlığı ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Doğrusu 78

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler, insanların gereksinimleri, ulaşım imkanlarının ve çalışma alanlarının artması çok kültürlülüğü ve çok ulusluluğu beraberinde getirmiştir. İnsanlar, sığınma, savaştan kaçma, çalışma, eğitim, turizm ve çağımızdaki küreselleşmenin bir sonucu olarak başka ülkelere göç ederken, buna bağlı olarak toplumlar da tek kültür, tek dil ve tek kimlikli yapılarını kaybetmektedir (Berry 2009, akt. Saygın ve Hasta, 2018, s.302).

Çağdaş dünyada gerçekleşen ve ülkemizde de varlığını hissettiren küresel değişimler, sosyal yaşamda da birtakım değişimlere neden olmakta, yani toplumdaki sosyal yapı ve toplumda geçerli olan değer yargıları da buna paralel olarak değişmektedir. Kültürel değerlerde yaşanan değişimler ailenin her türlü etkilenmenin odağında bulunması nedeniyle varlığını aile özelinde de göstermekte ve aile yapıları da zamanla farklılaşmaktadır (Süleymanov, 2009, ss.11-13). Yeni nesillerin sosyalleşmesi, bulunduğu topluma özgü kültürü edinmesi aile içinde olmaktadır. Toplumun temel birimi olan ailenin sağlıklı ve uyumlu olması toplumu da olumlu yönde etkileyecektir. Bu yönden işlevselliği önemli olan aile kavramı, evlilik, kan ya da çocuk sahibi olma bağlarıyla birbirine bağlı olan, ortak bir kültür meydana getiren, bu kültürü paylaşan ve sürdüren bireyler grubu olarak tanımlanmaktadır. Aile denildiğinde çoğu kez, birbiriyle kan bağı ilişkisi olmayan ve farklı soylardan gelen, henüz evlenmemiş çocuklarıyla birlikte özel ve ayrı bir evde oturan bir erkekle bir kadının oluşturduğu birim anlaşılmaktadır (Bakırcıoğlu, 2012, s.31).

Aile olmanın ön şartı olan evlilik ise, erkek ve kadın cinsinin belli amaçlar doğrultusunda bir araya gelmesidir. Bireyler, tek başına iken farklı amaçlar edinirken, evlenince ortak bir amaç doğrultusunda birlikte hareket ederler (Tarhan, 2005, s.196). Evlilik, tarihin başlangıcından beri varolan önemli bir toplumsal olgudur. Evlilik sadece kişileri yasal olarak birbirine bağlamakla kalmaz, aileler ve farklı toplumsal yapı ve kültürler arasında da bir köprü olmaktadır. Evlilikler aynı etnik ve sosyo-kültürel yapıdan bireyler arasında olduğu gibi, farklı etnik ve sosyo-kültürel yapılarda yetişmiş kişiler arasında da gerçekleşebilmektedir. Özellikle son yıllarda, teknoloji ve küresel iletişimin gelişmesine bağlı olarak; farklı milletler ve

farklı kültürlere mensup kişiler arasındaki mesafeler azalmış ve ulusal sınırları aşarak kültürler arası iletişim daha kolaylaşmıştır. Bu durum sayısı hızla artan "kültürlerarası evlilik"leri de beraberinde getirmiştir (Altun ve Dinç, 2016, s.1).

Literatürde farklı uluslardan ve kültürlerden gelen kişilerin evlilikleri için farklı tanımlamalar kullanılmaktadır. Sağlam (2006) farklı milliyetlerden bireylerin evliliğini "karma evlilik" farklı kültürlerden bireylerin evliliğini ise "iki kültürlü evlilik" olarak tanımlamaktadır (s.232). Kültürlerarası evlilik (inter-cultural marriages), Górny ve Kępińska (2004) tarafından "eşlerden birinin ikamet ettiği yerin değiştirilmesini içeren, farklı ülkelerden gelen bireyler arasındaki evlilikler" şeklinde tanımlanmıştır (Murataj, 2020, s.49). Bu çalışmadaki evlilikler de, farklı uluslara mensup olan ve evlilik nedeniyle eşlerden birinin ikamet ettiği yerini değiştirmesi nedeniyle "kültürlerarası evlilik" olarak isimlendirilmiştir. Bugüne kadar özellikle Türkiye'de yapılan araştırmalarda evlilikle ilgili olarak uyum, doyum ve mutluluk gibi çok sayıda inceleme yapılmasına rağmen kültürlerarası evlilikler gözardı edilmiştir. Kültürlerarası evliliklerde aşk, yakınlık, mutluluk ve doyum gibi faktörlerin ne gibi farklılıklar gösterdiği araştırmacıların dikkatini son yıllarda çekmiştir (Kail ve Cavanaugh, 2000, akt. Çimen, 2007, s.12). Araştırmacıların 2000'li yıllardan itibaren incelediği bu evlilikler çalışmanın temel konsunu oluşturmaktadır.

Kültürel farklılıklar açısından aile konusunun değerlendirildiği bazı araştırmalarda, aile kavramının kültürden kültüre, toplumdan topluma zannedildiği kadar değişmediği, farklı kültürlerdeki ailelerin, öngörülenin tersine farklılıklar değil, benzerlikler gösterdikleri belirtilmektedir. Farklı toplumlarda kültüre özgü olarak aile yapılarını ortaya koyuş tarzları değişiklik gösterse de sağlıklı işleyen aileye özgü yapısal karakterin benzediği ifade edilmektedir (DeFrain, Cook, Gonzales-Kruge, 2005; akt. Canel, 2007, s.54). Fakat yine de evlenme kararı alan bireyler, sosyo-ekonomik düzey, etnik köken, ırk, din, toplumsal tercihler, fiziksel çekicilik, eğitim ve zeka düzeyi, aile yapısı, ömür süresi açısından benzer olan bireylerle eşleşme eğilimi göstermektedirler (Lauer ve Lauer, 1991; akt. Bacanlı, 1999, s.8). Çünkü benzerlikler çiftlerin uyum sağlamasında önemlidir. Farklı bir ırktan, dinden, kültürden evliliklerde, kültürel kimliğin ve homojenliğinin kaybedileceği, bu durumun gelecekte uyumsuzluk, güvensizlik, geçimsizlik gibi birçok soruna neden

olabileceği endişesiyle insanların birçoğu tarafından tercih edilmemektedir (Barron, 1951; Kalmijn, 1993; akt. Altun ve Dinç, 2016, s.5).

Kültürarası evliliklerle ilgili yapılan araştırmalar da çiftlerin uyum sağlamasında kültürel benzerliğin önemini ortaya koymaktadır. Lee, Balkin, Fernandez (2017) tarafından kültürlerarası çiftlerde evlilik doyumunun incelendiği araştırmada, kültürel farklılıklar nedeniyle sorunlar ve çatışmalar yaşandığı; Yu, Chen (2018) Koreli erkeklerle evlilik yapan yabancı uyruklu kadınların yaşam doyumlarını incelemiş, ırksal etnik ayrımcılık, dil sorunları ve kültürel farklılıklar gibi başa çıkılması gereken çeşitli zorluklar yaşandığı; Tili ve Barker (2015) kültürlerarası evliliklerde değer yargıları ve iletişim tarzıyla ilgili kültürel farklılıklardan kaynaklanan zorluklar yaşandığı; Frame (2004) kültürlerarası ya da etnik gruplar arası evliliklerde tek kültürlü evliliklere göre daha fazla zorluk yaşandığını ve çiftlerin desteklenmesi gerektiği şeklinde tespitlerde bulunmuşlardır.

Türkiye'deki ulus-ötesi evliliklerle ilgili Özen (2018) tarafından yapılan araştırmada, evlilik sonucunda Türkiye'ye yerleşen yabancı gelinler sosyo-psikolojik yönden incelenmiş ve çalışma sonucunda ırk, uyruk, dil, din fark etmeksizin, yabancı gelinlerin kültürel olarak uyum problemi yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Deniz (2019) kültürlerarası evlilik yapan bireylerde, çift uyumu ve evlilik yaşamına kültürlenmenin etkisini araştırmış, marjinalizasyonun (kişinin ne kendi kimliğini yaşamayı ne de yeni kültürle etkileşimi seçmesi) evlilik çatışmasına yol açtığı, çatışmanın ise evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediğini bildirmiştir.

Murataj (2020), Sırbistan'daki arnavut-sırp çiftlerin evlilikleriyle ilgili yaptığı araştırmada kültürlerarası evliliğin her iki taraf için de büyük zorluklar içerdiğini, evliliklerin yürütülmesinde kadınların yaşadıkları zorluğa rağmen gösterdikleri fedakârlık ve uzlaşmacı tavrın etkili olduğunu bildirmiştir. Sevim, Yerlikaya Şaşmaz ve Sirek (2019) tarafından Türkiye'den Romanya'ya göç ederek Rumen kadınlarla evlenen Türk erkeklerin evlilikleriyle ilgili yapılan araştırmada, kültürel farklılıklardan kaynaklanan uyum sorunları yaşandığı, genel olarak, yabancı eşlerin Türk kültürüne uyum sağladıkları ve çoğu dinlerini değiştirerek kocalarının dinini kabul ettikleri, bu durumun Türkiye'deki ataerkil aile yapısından ve erkeğin ailesi tarafından kendi inançlarını kabul eden gelinin daha kolay kabul edilmesinden kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kültürlerarası evlilikler yukarıdaki çalışmalardan da anlaşıldığı gibi çiftler için yeni kültüre uyum ve değişim sürecini içermektedir. Bu nedenle de bireyler, özellikle daha kapalı toplumsal gruplarda tanımadıklarıyla evlenerek gelecekle ilgili risk almamayı tercih etmektedirler (Altun ve Dinç, 2016, s.3). Evliliğin gerçekleşmesi kadar evliliğin devam ettirilmesi, eşlerin her ikisi için de memnuniyet verici olması çiftler için önemlidir. Çiftler arasındaki mutluluk bireylerin evliliğiyle ilgili doyum hissidir ve hem ilişkinin çeşitli yönleri hakkındaki duygularını hem de evlilik hakkındaki genel duygularını içermektedir (Güngör-Houser, 2009, s.8). Evliliklerin sürdürülmesinde önemli bir etken olan evlilik doyumu, kişilerin isteklerinin tatmin edilme derecesidir. Eşlerin evlilikle ilgili subjektif değerlendirmelerini ifade eden evlilik doyumu, arkadaşlıktaki doyum, cinsellikteki doyum gibi evlilikle ilgili özel konulardaki doyum veya geneldeki doyum şeklinde tanımlanabilir (Burr, 1973; Dean ve Lucas, 1978; Lewis ve Spanier, 1979; Spanier ve Lewis, 1980; akt. Cihan-Güngör, 2007, s.15-16).

Larson ve Holman (1994) yaptıkları literatür taramasıyla evliliğin devam etmesinde önemli bir etken olan evlilik doyumunu yordayan değişkenleri araştırmışlar ve duygusal sağlık, kendilik algısı ve zayıf kişiler arası ilişkiler, kök aile ilişkileri, kişilik özellikleri, bireyler arası benzerlikler ve farklılıklar, sosyo-kültürel faktörleri (yaş, gelir, eğitim seviyesi) evlilik doyumunu etkileyen değişkenler olarak belirlenmiştir (Tezer-Yörük, 2016, s.210). Larson (2000) kültürel farklılık sonucu eşlerin daha çok çatışmaya maruz kalabileceğini ve bundan dolayı ilişki doyumlarının düşebileceğini belirtmiştir (Tezer-Yörük, 2016, s.216). Bu bağlamda aşağıda aktarılan çalışmalar da bunu doğrulamaktadır.

Sharaievska, Kim, Stodolska (2013) tarafından Kore-Amerika ve Doğu Avrupa-Amerikan kültürlerarası çiftlerle ilgili olarak, eşlerin kültürel geçmişlerinin ve boş zaman etkinliklerinin evlilik doyumlarına etkisi araştırılmıştır. Eşlerin boş zamanlarında anadillerindeki farklılıklar, iletişim tarzları ve sosyal davranışlarla ilgili sorunlar yaşadığı ve bu durumun evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur. Skowroński ve diğ. (2014), kültürlerarası evliliklerde, kültürleşme, dil ve iletişim, evliliğe karşı tutumlar, bireysel özellikler ve davranışlar, toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal görüşler, ailenin desteği, ev ekonomisi ve çocuk yetiştirme

konularında kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler yaşandığını ve bu durumun çiftlerin evlilik doyumunu etkilediğini belirtmişlerdir.

Bütün bu çalışmalar kişilik özelliklerinin yanı sıra çiftlerin birbirine benzer olmasının evlilik uyum ve doyumunda önemli olduğunu göstermektedir. Aynı kültür ve milletten olan çiftler dahi evliliklerinde birbirlerine uyum konusunda zorluk yaşarken, bu durum kültürlerarası evlilik yapmış çiftler için bir kriz ve aşılması gerekli bir zorluğa neden olabilmektedir. Kültürel farklılıklarda kişilik özelliklerinin oynadığı yordayıcı rolün incelendiği çalışmalarda, Bustamante ve diğ. (2011) evlilik doyumu ve esneklik arasında pozitif ilişki tespit etmişlerdir, Tseng (2001) ise, belirsizlik durumları ve yanlış anlaşılma ile başaçıkabilme becerilerinin evlilik ilişkisine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmiştir (Tezer-Yörük, 2016, s.213).

Yukarıda da belirtildiği gibi evlilik doyumu ve esneklik arasında ilşiki mevcuttur. Esneklik ise, kişiyi yaşanan kriz durumlarında güçlü kılan, ayakta kalmasını ve uyum gösterebilmesini sağlayan yılmazlığın temelini oluşturmaktadır. Latince resiliens sözcüğünden türeyen ve bir maddenin elastiki olması anlamına gelen (Greene ve Conrad, 2002) “yılmazlık” kavramı, aile açısından değerlendirildiğinde Patterson (2002b) tarafından risk durumuyla karşılaşan ailenin başa çıkabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (akt. Kaner ve Bayraklı, 2010, s.48). Aile yılmazlığı ise, McCubbin ve McCubbin (1988) tarafından "kriz durumlarıyla karşı karşıya kalındığında bu durumun yıkıcı etkisiyle baş edebilmede ailelere yardım eden özellikler, alanlar ve zenginlikler” şeklinde tanımlanmıştır (Aydoğan, 2014, s.23). Aile yılmazlığı, içsel ve dışsal zorlanmalar karşısında ailenin göstereceği tepkide aileye gereken değişim ve uyumlarda aile fonksiyonelliğini devam ettirmesinde gerekli olan güçtür (Lee ve diğ., 2003; akt. Aydoğan, 2014, s.22). Bu güç ailenin uyum sürecinde yaşadığı zorlukları atlatabilmesi ve yoluna devam edebilmesi için önemlidir.

Literatür incelendiğinde evliliğe ilişkin memnuniyeti ifade eden evlilik doyumunun çeşitli değişlenlerle; evlilik doyumu ve boyun eğici davranışlar ilişkisi (Hünler ve Gençöz,2003), evli bireylerde kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki (Kasapoğlu, Kutlu ve Durmuş, 2017), evlilik ve iş doyumu ilişkisi (Tezer, 1994), duygusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi (Üncü, 2007), evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu (Çağ, 2011) ilişkisinin incelendiği çalışmalar

görülmüştür. Bu araştırmalarda farklı değişkenlerle ilişkili olarak incelenen evlilik doyumunun evlilik başarındaki önemi görülmektedir. Aile yılmazlığı ise; anne babaların yılmazlık algılarının incelenmesi (Kaner, Bayraklı ve Güzeller, 2011), engelli çocuğa sahip olma ve aile yılmazlığı (Özbay ve Aydoğan, 2013), evli bireylerin psikolojik dayanıklılığı (Bektaş ve Özben 2016), travma sonrası stres, yas ve aile dayanıklılığı (Arıcı, 2014), engelli çocuğa sahip anne babaların aile yılmazlığı (Palancı, 2018), evlilik doyumunda aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü (Buluş ve Bağcı, 2016), anne-babaların evlilik doyumunun, aile yılmazlığı düzeyleri ve çocukların sosyal duygusal uyumuyla ilişkisi (Aydın, 2018) gibi faklı değişkenlerle ilişkili olarak incelenmiştir. Bu araştırmalar aile yılmazlığının, aile bireylerinin zor durumlarla başetme ve uyum sağlamasında birlikte hareket etmelerinin, evlilik doyumuyla da ilişkili olduğunu göstermektedir.

Evlilik doyumu ve aile yılmazlığı kavramlarının incelendiği araştırmalar bulunmakla birlikte, yapılan taramalarda yurt içi literatürde kültürlerarası evliliklerde aile yılmazlığı ile evlilik doyumu ilişkisinin ve aile yılmazlığının evlilik doyumunu yordama gücünün incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle kültürlerarası evliliklerde evlilik doyumu ve aile yılmazlığı arasındaki ilişki ve evlilik doyumu ile aile yılmazlığının farklı değişkenler açısından incelenmesi gerekli görülmüştür. Ayrıca, homojen evliliklere nazaran uyum ve kültürleşme problemleri açısından daha fazla zorluk içeren kültürlerarası evliliklerde, çiftlerin evlilikle ilgili yaşadıkları sorunlarda desteklenmeye ihtiyacı olduğu açıktır. Kültürlerarası evliliklerde hem evlilik ilişkisini daha iyi anlayabilmek hem de çiftleri destekleyecek önleyici çalışmalar yapabilmek açısından evlilik doyumunun araştırılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bütün bu bilgiler ışığında, mevcut araştırmanın problemi, kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığının bazı değişkenler açısından incelenmesi şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Amaç/ Hipotezler / Problemler ve alt problemler

Bu araştırma ile, kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığının bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıda belirtilen sorulara cevap aranacaktır:

Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, etnik köken, evlilik süresi, doğum yeri, çocuk sayısı, dini inancı, çalışıp çalışmaması, ailenin ekonomik düzeyi açısından kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin evlilik doyum düzeyleri ve yılmazlık düzeyleri manidar düzeyde farklı mıdır?

1. Kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin evlilik doyumu düzeyleri;

a. Cinsiyete

b. Eğitim durumuna

c. Çalışma durumuna

d. Etnik kökene

e. Dini inanca

f. Evlilik süresine

g. Çocuk sayısına

h. Ekonomik duruma

i. Doğum yerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

j. Yaş ile evlilik doyumu arasında ilişki var mıdır?

2. Kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin aile yılmazlığı düzeyleri;

a. Cinsiyete

b. Eğitim durumuna

c. Çalışma durumuna

d. Etnik kökene

e. Dini inanca

f. Evlilik süresine

g. Çocuk sayısına

h. Ekonomik duruma

i. Doğum yerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

j. Yaş ile aile yılmazlığı arasında ilişki var mıdır?

3. Kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin aile yılmazlığı düzeyleri ve evlilik doyumları arasında ilişki var mıdır?

4. Kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin aile yılmazlığı düzeyleri evlilik doyumlarını yordamakta mıdır?

1.3. Önem

Tarih boyunca, farklı kültürlerin çeşitli nedenlerle karşılaşmaları ve bu kültürler arasındaki etkileşim kaçınılmaz olmuştur. Küreselleşmeyle beraber, ulus ötesi ticaret, devletler arası nüfus hareketliliğindeki artış, yeni iletişim teknolojilerindeki ve ulaşımdaki gelişmelerle birlikte, kültürlerarası etkileşim ve kültürlerin iç içe geçmesi artmıştır (Ökeli-Ulusoy, 2017, s.166).

İki farklı kültürel altyapının buluşma noktalarından biri olan kültürlerarası evlilikler, sahip olunan farklılıklardan ötürü, kendi din ve kültüründen birisiyle evli olanlara göre daha fazla problemi de bünyesinde taşımaktadır (Holzapfel ve diğ.,2018; akt. Baycar, 2019, s.379). Bu konuyla ilgili araştırmalar göstermektedir ki dini inanç, değer, düşünce gibi benzerlikler çiftlerin evliliklerinde eşleriyle daha fazla uyumlu olmasına yol açmaktadır (Curtis ve Ellison, 2002; akt. Baycar, s.379).

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, Türkiye'de ikamet etmeye başlayan yabancı uyruklu nüfus 2013 ve öncesinde 144.081 iken, 2018 yılına gelindiğinde 473.351'e ulaşmıştır. 2009-2018 yılları aralığındaki evliliklere baktığımızda 2009 yılında evlenen kişilerden 3387'si yabancı uyruklu erkek, 13.679'u ise yabancı uyruklu kadındır. Bu sayılar 2018 yılına kadar her geçen yıl artış göstererek 2018 yılında toplam evlenenler arasında 4.119'u yabancı uyruklu erkek olurken, 22.743'ü ise yabancı uyruklu kadın olmuştur. Türkiye'de yapılan kültürlerarası evlilikleri incelediğimizde Türk erkeklerle evlenen yapancı kadınların daha fazla olduğu görülmektedir. Türklerle evlilik yapan yabancı kadınlar arasında 3.565 kişiyle Suriyelilerin ilk sırada, 3164 kişiyle Azerbaycanlıların ikinci sırada, 2475 kişi ile Almanya uyruklu gelinlerin üçüncü sırada olduğu görülmektedir (TÜİK,

2019). Suriye'deki savaş ve istikrarsızlığın devam etmesi, ülkemize sığınanlardan bir kısmının vatandaşlığa geçmesi nedeniyle kültürlerarası evliliklerde önümüzdeki yıllarda daha fazla artış öngörülmektedir.

Ömür boyu devam etmesi düşüncesiyle başlayan evlilik süreci bazen boşanmayla sonuçlanabilmektedir. Larson (1988), boşanma sayılarındaki artışın nedeninin insanların evlilik ilişkilerindeki doyumsuzluklar olduğunu belirtmiştir (Öz-Soysal, Uz-Baş ve Aysan, 2016, s.119). Kültürlerarası evliliklerde de homojen evliliklerde olduğu gibi boşanmalar yaşanmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2018 yılında boşanan kişilerden 3386 erkeğin yabancı uyruklu, 3381 kadının ise yabancı uyruklu olduğu görülmektedir (TÜİK, 2019). Mesela kültürlerarası evlilik örneklerinden Türk-Belarus/Rus evliliklerinde her dört evlilikten biri ilk yılın sonunda boşanma ile sonuçlanmaktadır (Aslan, 2016, s.83). Türkiye'de genel boşanma oranlarının 2018 yılında yüzde 1.76 olduğunu (TÜİK, 2019) gözönünde bulundurduğumuzda Türk-yabancı evliliklerindeki boşanma oranlarının dikkat çekici düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Kültürlerarası evliliklerin sayısının her geçen gün artması ve bu evliliklerde yaşanacak olumlu veya olumsuz durumların eşlerin kendisi ve yakın çevrelerini de etkilediğini düşündüğümüzde kültürlerarası evliliklerin sosyal bilimler açısından incelenmesi gerekli bir alan olduğu görülmektedir. Literatürde kültürlerarası evliliklerde homojen evliliklere kıyasla kültürel farklılıklardan dolayı daha fazla zorluk yaşandığının belirtilmesine (Cottrell, 1990; Danespour, 2008; Killian, 2008; Kisselev, 2010; Chi, 2011) rağmen, evlilikle ilgili kültürel farklılıkları inceleyen çalışmalarda genellikle çatışma çözüm yöntemlerinin (Bustamante, Henriksen, Nelson ve Monakes, 2011), sosyal desteğin (Copeland ve Norell, 2002) ve kültürlenme tutumlarının (Negy, Hammonos, ReigFerre ve Carper, 2010) gibi tek yönlü değişkenlerin evlilik doyumuna katkıları incelenmiştir (Tezer-Yörük, 2016, s.211). Kültürlerarası evlilikler, yurt içinde yapılmış çalışmalarda ırk, etnisite, inanç ve evlilik göçü gibi faktörler üzerinden değerlendirilmiştir. Kültürlerarası evliliklerle ilgili olarak; Türünz (2015) çiftlerin uyum stratejilerini ve sosyal çevrenin tepkilerini, Tezer-Yörük (2016) evlilik doyumunu, Shaffer (2009) eşler arasındaki iletişimi, (Çatlı, 2008; Tekelioğlu, 2013; Çatak, 2012) alevi-sünni evliliklerini, Özen (2018) Türkiye'deki farklı ulustan evlilikleri ve gelinlerin sosyo-psikolojik yönünü, Baycar

(2019) dini-kültürel bağlamda karma evlilikleri, (Deniz ve Özgür, 2013; Özdener, 2018; Deniz, 2018) evlilik göçlerini ve etkilerini, Deniz (2019) kültürlerarası evlilik yapan kişilerde kültürlenmenin evlilik yaşamı ve uyumuna etkisini incelemişlerdir.

Literatür incelendiğinde kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerle ilgili olarak hem evlilik doyumu hem de aile yılmazlık becerilerinin aynı anda incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı bu çalışma, bu iki değişkeni inceleyerek literatüre önemli veriler kazandırabilecektir. Kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerin yaşadıkları evlilik sorunlarıyla ilgili çalışma yapan aile danışmanlık merkezi çalışanlarına, aile ve çift terapistlerine, sahada çalışan diğer uzmanlara da danışanlarını değerlendirmede katkı sunacağı, çalışmanın bugüne kadar bu konuda yapılmış diğer araştırmalara katkı sağlayabileceği ve daha sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıltılar (Varsayımlar)

1. Çalışmaya katılan kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin uygulanan kişisel bilgi formuna ve ölçeklere içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2017-2019 yılları ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma İstanbul İli Başakşehir İlçesinde yaşayan kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin görüşleri ile sınırlıdır.

3. Bu araştırma, çalışmada kullanılan Evlilik Yaşam Ölçeği ve Aile Yılmazlık Ölçeğinin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Evlilik doyumu; **“**bireyin evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısı” (Tezer, 1996).

Aile Yılmazlığı; “bir risk durumuyla karşılaştığında ailenin bu durumla başa çıkabilme ve yeniden bir denge sağlayabilme becerisi” (Patterson, 2002b; akt. Kaner ve Bayraklı, 2010; s.48)

Kültürlerarası evlilik; “eşlerden birinin ikamet ettiği yerin değiştirilmesini içeren, farklı ülkelerden gelen bireyler arasındaki evlilikler” (Górny ve Kępińska, 2004; akt. Murataj, 2020, s.49)

BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kültür kavramı

Kültür, insanların içinde yaşadığı toplumdan edindiği bilgi, gelenek, alışkanlık, ahlak, kanun, kural, inanç, sanat ve yeteneklerini sergileme biçimidir. Farklı toplumlarda yetişmiş iki insanın evlilik ve yakınlaşması durumunda, sahip oldukları kültürel değerler daha belirgin hale gelir. Evlilik kurumu bu yönden çok önemli bir kurumdur. Evlilik ve sosyal roller açısından farklı kültürlerin farklı beklenti ve değerleri vardır. Bu farklılıklar aile için bir zenginlik olduğu kadar aynı zamanda risk ve stres faktörleridir. Her kültür kendi stres tepkilerini ve başa çıkma yöntemlerini kendine özgü biçimlerde yapılandırmıştır (Baltaş, Steptoe ve Duman, 1996, s.1).

Kültür ve kültürün aktarımı ile ilgili farklı kavramlar vardır. Bunlardan ilki *kültürlemedir ve* kültürü aktarmak demektir. İkinci bir kavram *kültürlenmedir*. Kültürlenme, yeni bir kültür meydana getirmektir. İki farklı kültürün karşılaşmasıyla, yeni bir senteze ulaşılmasıdır. Bir diğer kavram olan *kültürleşme* ise, iki kültürün karşılıklı birbirini etkilemesi demektir (Çiçek, 2018, s.147).

Kültürleşme; farklı kültürlere sahip grupların sürekli ve doğrudan ilişki içerisinde olması halinde her iki grubun da orijinal kültürel özelliklerinde değişikliklerin ortaya çıkması durumudur. Kültürleşmenin en fazla görülme nedenlerinden birisi göçlerdir. Göç edenler kültürleşme sonucunda biyolojik, sosyal, kültürel, fiziksel ve ekonomik yönden olmak üzere pek çok açıdan değişime uğramaktadırlar. Farklı kültürlerde yetişmiş bireyler bir araya gelip, iletişim kurduklarında birbirlerinin kişilik, davranış, dil, inanç ve yaşam şekillerini etkileme eğilimi gösterirler. Dolayısıyla kültürleşme farklı kültürel gruplar ve onların üyelerinin kurduğu ilişki sonucunda gerçekleşen kültürel ve psikolojik değişim sürecidir. Bu değişim birey seviyesinde, kişinin hareket ve davranışlarında gerçekleşirken, grup seviyesinde ise, sosyal yapı ve kurumlar ile kültürel uygulamalarda meydana gelmektedir (Bilge-Zafer, 2016, s.75).

Işıkhan (2013) yarı Türk yarı Alman ailelerdeki kültür transferi ve bireylerin benlik algısı üzerine bir saha araştırması yapmıştır. Araştırma, Almanya' nın Berlin şehrinde yaşayan yarı Türk yarı Alman aileye sahip 30 katılımcıyla yapılmıştır. Sonuçlara göre katılımcılar her iki kültüre ait öğeleri de içselleştirdikleri halde, özellikle evlilik ve inanç yapısı gibi konularda Türk ebeveynin kültürünü içselleştirmeye yönelik kasıtlı olarak yönlendirildiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğu Türk gibi hissedip Alman gibi tepki veren kişiler olarak kendilerini tanımlamaktadır. Alman kültürüne ait jest ve mimiklerin Alman olan ebeveynlerinden ve arkadaş çevrelerinden öğrenildiği tespit edilmiştir. Yaşayışlarında Türk kültürüne ait öğeleri daha çok içselleştiren katılımcılar, benlik algısı olarak kendilerini tanımlarken ne Türk ne de Alman olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Berry (2005) kültürleşmeyi grup kültüründe gerçekleşen bir değişim olarak, *"psikolojik kültürleşme"yi* ise bireyin psikolojisinde meydana gelen bir değişim olarak ifade etmektedir. Psikolojik kültürleşme kavramı, kültürlerarası ilişkinin katılımcısı olan bireyin, üyesi olduğu ve değişmekte olan kültürün etkilerinden kaynaklanan, hem de dış kültürün etkilerinden kaynaklanan değişimlerini içerir. İki kültür arası mesafe yani benzerlik ve farklılıklar kültürleşme sürecini etkileyen önemli bir faktördür. Değer, din, dil, gelenek, ırksal ve fiziksel farklılıkların az olması, insan ilişkileri, yemek ve yaşama alışkanlıkları vb. pek çok açıdan farklılıklar yani kültürel mesafe ne kadar az ise her iki kültürün de birbirini kabulü o kadar kolay olmaktadır. Eğer taraflar arasında olumlu ilişkiler ve yakınlık mevcutsa başarılı bir kültürleşme sürecinden söz edilebilir (Bilge-Zafer, 2016, ss.85-88).

Türünz (2015), kültürlerarası evlilik yapmış birisi Türk diğeri Türk olmayan çiftlerde yaptığı çalışmada; katılımcıların toplumsal nitelikleri, Türk olmayan eşlerin Türk toplumuna uyum stratejileri, ailelerinin ve arkadaşlarının çiftlerin ilişkilerine tepkilerini, çiftlerin anne ve baba olarak sosyo-kültürel miraslarını çocuklarına nasıl aktardıklarını, Türk olmayan eşlerin çocuk yetiştirme ve geniş ailenin rolüyle ilgili algılarını araştırmıştır. Türk olmayan ebeveynlerin uyum stratejisinin çeşitlilik gösterdiği gözlenmiştir. Katılımcılar, aile ilişkileri ve çocuk yetiştirme konusunda, çatışma yaşadıklarını ve yanlış anlaşıldıklarını bildirmiştir. Türk olmayan katılımcıların kültürel özellikleri ve Türk toplumu ile olan ilişkilerinin, Türk

toplumuna uyum stratejilerini ve sosyo-kültürel mirası aktarma yeteneklerini etkilediği görülmüştür. Araştırmada çiftlerin benzer kültürel özelliklere sahip olmalarının çocuklarına sosyo-kültürel miraslarını aktarmada etkili olduğu, Türk olmayan ebeveynlerin, Türk toplumuyla iyi bir ilişki göstermesi entegrasyon uyum stratejisine neden olurken, daha az uyumlu ilişkinin ise marjinalleşmeye veya ayrılığa yol açtığı belirlenmiştir.

Kültürleşme, farklı iki kültür arasındaki iletişim neticesinde oluşan ve bu kültürlerdeki psikolojik ve kültürel değişiklikleri kapsayan karmaşık süreci ifade eder. Bu değişiklikler, kişinin kendi kültürüne olan aidiyet duygusu anlamına gelen "*miras kültürle özdeşim*" ve yeni kültüre ve bu kültürle yetişen bireylere olan aidiyet duygusu demek olan "*ev sahibi kültürle özdeşim*", her iki kültürel kimlikle ilgili olarak yaşanabilir. Bu noktada bireyin tek bir kimliği seçip ötekinden vazgeçmesi gerekmemekte, iki kimliği de kabul edip farklı düzeyde yaşamanın mümkün olduğu *iki kültürlülüğü* seçebilmektedir. Berry'ye göre, özümseme, ayrışma, bütünleşme ve marjinalleşme şeklindeki dört farklı kültürleşme stratejisinden biri seçilebilir."*Özümseme"*kişinin miras kültürüyle özdeşim ve etnik kimliğinden vazgeçerek, yalnızca yeni kültürle etkileşimde bulunmayı ve o kültürle özdeşim kurmayı seçmesidir."A*yrışma*" kişinin sadece kendi etnik kimliğini devam ettirmesi ve yeni kültürle etkileşime girmemesidir."*Bütünleşme"ise,* hem özgün kimliğini devam ettirmeyi, hem de yeni kültürle etkileşime girmeyi seçmesi, "*marjinalleşme"* ise kişinin ne kendi kimliğini yaşamayı ne de yeni kültürle etkileşimi seçmesidir (Berry, 1997; akt. Koydemir ve Schütz, 2014, s.209).

Kültürlerarası evlilik yapan kişilerde kültürlenmenin evlilik yaşamına ve çift uyumuna etkisi Deniz (2019) tarafından incelenmiştir. Konya'da yaşayan ve Türkiye'li bireylerlerle evli 120 yabancı uyruklu kişiyle yapılan çalışma sonucunda, kültürlenmenin kültürlerarası evlilik yapan kişilerde evlilik uyumunu doğrudan etkilemediği, evlilik ilişkilerinde çatışmaya yol açtığı görülmüştür. Özellikle marjinalizasyonun eşler arası çatışmaya neden olduğu, yaşanan çatışmanın da evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur.

2.2. Kültür ve Evlilik İlişkisi

Evlilik farklı toplumlardan bireylerin yollarının kesişmesinde etkin bir rol oynayan sosyal bir kurumdur. Farklı gruplar arasında gerçekleşen kültürlerarası evlilikler gruplar arasındaki sosyal mesafe ya da sosyal sınırlar hakkında bilgi vermektedir. Karma evlilikler sadece bireyleri bağlamakla kalmaz, onların ailelerinin, akrabalarının, arkadaşlarının, dostlarının da birbirini tanımasını ve yakınlaşmalarını sağlar (Kalmijn, 1998; akt. Gündüz-Hoşgör ve Smits, 2015, s.148)

Kültür, kişinin kendine özgü davranış, duyuş ve düşünüş biçimidir. Kişiliğin oluşumunda etkili olan kültür, insanın içinde yetiştiği ortam, yani çevredir. İnsanlar farkında olmadan ait oldukları alt kültür grubunun özelliklerini edinirler. Aynı olaya karşı, değişik kültürlerde farklı tepkiler gösterilir. Evlilikte ise olaylar karşısında bireysel değil, ortak hareket edilmelidir. Fakat kültürel farklılıklardan dolayı eşlerden birinin kızdığını öbürü önemsemeyebilir veya birinin üzüldüğüne diğeri sevinebilir. Bu durum evlilikte sorunlara neden olabilir. Evliliğin uyumlu olması tarafların olaylar karşısında benzer tepkiler vermesiyle ilgilidir. Meselâ batılı bir kadınla doğulu bir erkeğin birlikteliğine ülkemizde sıklıkla rastlanmaktadır. Geniş ailede yetişen erkek evine sürekli misafir davet ederken, kadın misafiri sevmeyebilir. Bu sebeple çatışmalar yaşanabilir. Farklı kültürden birisiyle evlenenler, esnek davranabilmelidir. Evlilik ilişkisinde kültürel değerlerin yakınlığı, ortak ilgi alanları ve hayata bakış uyum sağlamada önemlidir. Farklı kültürel değerlere sahip insanlar evlendiğinde, ortak duyuş, düşünüş ve zevk alanlarını yakalamaları zorlaşabilir. Ancak insanlar birbirlerini seviyorlarsa, bir müddet sonra orta noktada buluşabilirler. Evlilikte yıkıcı davranmamak için eşler birbirlerine uyum sağlamak zorundadır. Birbirinden ayrı kültürel mirasa sahip bireyler de isterlerse ortak amaçlar doğrultusunda hareket edebilirler. Bu nedenle evlilik ilişkisinde kültürel boyut ihmal edilmemelidir (Tarhan, 2005, ss.198-200).

Evlenmek isteyen bireylerin toplumsal, kültürel ve beğeniler yönünden birbirine yakın ve uyumlu olması anlaşmazlıkları önleyebiliyor. Çiftlerin dünya görüşleri ve yaşamdan beklediklerinin aynı doğrultuda olması birliktelikleri daha yaşanılır kılarak, evliliğin ana unsurlarında buluşmalarını kolaylaştırmaktadır. Eğitim, kültür ve ekonomik düzeyleri birbirine yakın ve yeterli olan eşler genellikle birbirini ezmiyorlar (Bakırcıoğlu, 2012, s.509).

2.3. Kültürlerarası Evlilikleri Etkileyen Faktörler

Farklı kültürden insanlar evlendiğinde, içselleştirilmiş değerleri ortak olmadığı için, anlaşmazlıklar ve çatışmalar yaşanabiliyor. Çünkü bireyler kendi değerlerine ve tutumlarına uygun davranışlar gösteriyor ve eşinden de o tür davranışlar bekliyor. Beklentileri karşılanmayınca da evliliğin temel koşullarından biri olan paylaşım gereksinimi eksik kalıyor (Bakırcıoğlu, 2012, s. 510).

Kültürlerarası evlilikleri etkileyen faktörleri, *bireysel tercihler, yapısal özellikler,* m*ekânsal ayrışma* ve *kültürel ayrışma* olarak sıralayabiliriz. *Bireysel tercihler,* bu faktörlerin başında yer alırken, ailelerin bu konudaki görüş ve önerileri de eş seçiminde bireylerin tercihlerini etkilemektedir. Bireysel ve ailenin tercihlerin etkisinin dışında, karma evliliklerde önemli olan bir diğer faktör ise *yapısal* özelliklerdir. Yapısal özelliklerin başında etnik grupların büyüklükleri yer alır. Sayıca büyük olan grup üyesinin sayıca küçük bir grup üyesiyle rastlantısal karşılaşma ihtimali düşüktür. Ayrıca, karma evliliklerin sayısı küçük grubun üye sayısından büyük olamaz. M*ekânsal ayrışma* da önemli bir unsur karşımıza çıkmaktadır. Eğer gruplar birbirinden ayrı bölgelerde yaşıyorlar ise karşılaşma ihtimalleri düşüktür. Karma evliklerde önemli diğer bir faktör ise *kültürel ayrışmadır*. Bazen gruplar aynı mekân ya da coğrafyada yaşasalar bile, kendi kültürel döngülerini oluşturabilirler. Kendi dillerini konuşmayı tercih etmeleri veya ayrı okullara gitmeleri gibi nedenlerle farklı etnik grup üyeleriyle ilişkileri sınırlı olabilir (Gündüz-Hoşgör ve Smits, 2015, s.148).

2.4. Kültürlerarası Evlilik Türleri

Gordon (1972), din, ırk veya etnik köken bakımından birbirinden farklı bireylerin yapmış oldukları evlilikleri, farklı kültürlerarası evlilik (cross-cultural marriage) olarak tanımlamaktadır (akt. Sertelin-Mercan, 2009, ss.282-283). Farklı uluslardan kişilerin bir araya gelmesiyle gerçekleşen evlilikler, "karma evlilik" olarak tanımlanırken, "İki kültürlü evlilik" ise, farklı kültürlerden bireylerin bir araya gelmesiyle oluşan evliliktir. Bu tür evliliklerde çiftler aynı milliyetten de olabilirler. Yüzyıllardan bu yana her türlü toplumda görülen karma evlilikler, küreselleşmeye paralel olarak günümüzde sıkça rastlanır hale gelmiştir (Sağlam, 2006, s.232).

Literatürde farklı ülkelerden ve kültürlerden gelen kişilerin evlilikleri farklı şekillerde tanımlanmış ve farklı sosyal sınıf veya birimlere mensup kişilerin evlilikleri konusunda terminoloji ile ilgili tartışmalar yaşanmıştır (Tezer-Yörük, 2016, s.212). Cavan (1970), "*kültürel olarak farklı backgrounda sahip gruplarda yer alan üyelerden iki kişinin, kendi kültürel değerlerinden ödün vermeden, gerçekleştirdikleri evlilikleri", "karma evlilikler"* olarak tanımlamaktadır. Bu farklılıklar, bizzat bireylerden değil, onların ait olduğu kültürel farklılıklardan kaynaklanmaktadır" (Baycar, 2019, s.384).

Ayrı uluslardan iki kişinin evlilikleri farklı etnik grup ve farklı inançlara mensup oldukları için endogamy ve exogamy şeklinde de adlandırılmakla birlikte, Rohrlich (1988) tarafından toplumda yaygın olarak bilinen ismiyle karışık evlilik (mixed marriage) olarak tanımlanmaktadır. Aynı şekilde alt grupları olan dinler arası, ırklar arası, etnik kökenler arası evlilikler için; ikikültürlü (dual –culture) (Rohrlich, 1988), inter-evlilik (intermarriage) (Ho, 1990), kültürler arası (intercultural) (McFadden & Moore III, 2001), çift uluslu olduğunu ifade etmek için çift kültürlü (bicultural) (Lind ve ark. 2010), çift-uluslu evlilik (binational marriage) (Haandrikman, 2014) şeklinde faklı tanımlar kullanılmaktadır (Tezer-Yörük, 2016, s.212)

Karma evliliklerde bazen kültür, bazen etnik köken, bazen de dini inanç farkına vurgu yapılmaktadır. Buna göre aynı dini inanç ve farklı etnik kökene sahip Hristiyan bir Brezilyalı ile Hristiyan bir İngilizin; farklı etnik köken ve dini inanca sahip olan Müslüman bir Türk ile Hristiyan bir Almanın; aynı dini inanç ve aynı etnik kökene mensup olup da farklı kültürlere sahip olan Türk-Müslüman bir Bulgaristanlı ile Türk-Müslüman bir Makedonyalı arasında gerçekleşen evlilikler de karma evlilikler olarak kabul edilmektedir (Baycar, 2019 s.384).

2.5. Kültürlerarası Evliliklerde Yaşanan Sorunlar

Romano (1988) ve Danesphour (2009) yaptıkları çalışmalar sonucunda evlilik doyumu açısından önemli on dokuz farklı alanda kültürlerarası farklılıktan kaynaklanan zorlukları; din, inanç sistemleri, toplumsal cinsiyet rolleri, zaman

yönelimleri, siyasi düşünce, güç sorunları, ekonomik ve mali durumlar, geniş aile etkisi, problem çözme ve iletişim, sahip olunan değerler, yeme içme alışkanlıkları, çocuk yetiştirme, cinsiyet, yerleşim yeri, arkadaşlar, kanunlar, sosyal sınıf, hastalık ve ırkçılık şeklinde tespit etmişlerdir (Tezer-Yörük, 2016, s.216).

Baltaş, Steptoe ve Duman (1996) tarafından, karma evlilik yapmış çiftlerin yaşadıkları zorluklar, kültürel etkileşimleri ve psikolojik durumlar incelenmiştir. Araştırma kapsamına Londra'da yaşayan İngilizlerle evlilik yapmış olan Türkler alınmıştır. Veri toplamak için araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formuyla birlikte, stres, anksiyete ve depresyon ölçekleri kullanılmıştır. Yapılan analiz soncunda farklı kültürden eşle yaşamanın tercihler konusunda oluşturabileceği zorluklar şu şekilde belirlenmiştir: Dil sorunu, televizyon izleme, gazete kitap, mecmua seçimi, aile bütçesinin ayarlanması ve evin resmi ilişkileri, temizlik ve düzen anlayışı, kendi akrabasıyla eşinin uyumu, jest ve mimikler, otorite ve kurallara ilişkin farklar, eşin akrabasıyla uyum, karı-koca rollerinde sosyal karışıklık, giyim tarzı, spor seçimi, beslenme alışkanlıkları, uyku düzeni, araba kullanma biçimi, evin dekorasyonu, arkadaş seçimi, topluluk içi davranışlardan rahatsız olma, ahlak anlayışı, konser, opera, müzikhol, tiyatro ve sinemaya gitme alanlarında çiftlerin çatışma yaşadıkları görülmüştür. Çalışma sonucunda çiftler arası uyumda kültürel farklılığın zorluklara neden olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle ahlak anlayışı, sorumluluk ve sosyal rollerle alakalı konularda ileri düzeyde farklar tespit edilmiştir. Görüşmede Türk eşlere formlarda yer almayan, “Bir daha değerlendirme şansları olsa aynı evliliği yapıp yapmayacakları” sorulmuş ve yapmayacakları yönünde cevaplar alınırken bazı eşler "Yeniden evlensem mutlaka bir Türkle evlenirdim" demişlerdir.

Kültürlerarası evliliklerde yaşanan sorunlardan birisinin dil ve iletişim olduğu görülmektedir. Shaffer (2009) yaptığı çalışmayla kültürlerarası evliliklerde eşler arasındaki iletişimi araştırmıştır. Orta Asyalı-Türk ve Amerikalı-Türk olmak üzere iki farklı çift grubuna anket, yarı-planlı görüşme, kompozisyon ve yapboz çalışması yapılmıştır. Genel bulgulara bakıldığında, iletişim şeklillerinin kültürel özelliklerine göre farklılaştığı görülmüştür. Amerikalı-Türk çiftelerde, Amerikalı kadınlar, eşleriyle iletişimlerinde konuşmayı yönlendirme eğiliminde, Türk erkeklerin ise Amerikalı eşlerinin iletişim şekillerine uyma ve eşlerine söyledikleri bilgileri

onaylatma eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Ayrıca, Amerikalı kadınların eşlerinin fikirlerini sorarak onları konuşmaya teşvik ettikleri belirlenmiştir. Buna karşın, Orta Asyalı-Türk çiftlerde tam tersi durum görülmüştür. Orta Asyalı kadınlarla evli Türk erkekler konuşmayı yönlendirmeye çalışırken, Orta Asyalı kadınlar eşlerinin iletişim şekillerine uyma ve söylediklerini eşlerine onaylatma eğilimi göstermiştir. Ayrıca Orta Asyalı kadınların konuşmaya dahil olmak için eşlerinin sözünü kestikleri ve eşlerinin fikirlerine itiraz etme eğiliminde oldukları gözlenmiştir. İki çift grubu arasındaki iletişim farklılıklarının kadınların dilsel ve kültürel geçmişlerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür. Amerikalı kadınların eşleriyle hemen hemen hiç dilsel benzerlik paylaşmadıkları ve eşlerinden belirgin farklı bir kültürden geldikleri için eşlerinin iletişim şekillerine uyma ihtimalleri düşük görülmektedir. Orta Asyalı kadınlar ise benzer bir Türkî kültürden geldikleri için eşleriyle dilsel benzerlikleri paylaşmakta ve bu nedenle Türk eşlerinin iletişim şekillerine uymaya daha yatkın oldukları düşünülmektedir.

Türkiye'deki Uzak Doğulu gelinlerle ilgili olarak Chan, (2017) tarafından yapılan araştırmada; Vietnam, Filipin, Çin, Tayvan, Güney Kore ve Taylandlı 20 gelinle, günlük yaşantıları, yaşadıkları zorluklar, çatışmaları ve Türkiye'deki yaşama uyumları üzerine görüşmeler yapılmıştır. Bulgulara göre, evlenmeden önce Türkiye'deki yaşam hakkında çok az bilgiye sahip olan gelinler için, büyük aile kültürü, aile üyelerinin rolleri ve aile üyeleri arasındaki yakın bağlar kültürel olarak farklı gelmiştir. Dil engellerinin Türk arkadaş edinmek ve yerel toplulukla ilişkilerini zorlaştırdığı belirlenmiştir. Bundan dolayı diğer evli yabancı kadınlarla sosyalleşmeyi tercih ettikleri ve uyum sağlamalarını kolaylaştırmak için yabancı gelinlerin kendi aralarında sosyal medyayı kullandığı görülmüştür. Dil ve Türkiye'deki yaşama uyum sağlama çabaları için eşleri ve sosyal çevre tarafından gösterilecek anlayışın önemli olduğu tespit edilmiştir.

2.6. Kültürlerarası Evliliklerde Sorunlarla Başetme

Kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerin yaşadıkları uyum sorunlarıyla başetmek, mutlu ve sağlıklı bir evliliği sürdürebilmeleri için sahip olmaları gereken bazı özellikler vardır. Bunlar:

1- *Kararlılık:* Çiftler evliliklerini sürdürme ve mutlu olma konusunda kararlı olmalıdır.

2- İletişim Becerisi: Eşlerin birbirlerinin dilini öğrenmesi, iletişimde açık ve net olmaları, anlama ve anladığını hissettirmeleri evliliklerinin başarısı için önemlidir.

3- Birbirlerinin İhtiyaçlarına Duyarlı Olmaları: Çiftlerin birbirlerinin kişisel, duygusal, fiziksel ve kültürel ihtiyaçlarına duyarlı olması, eşlerinin değer ve inançlarını anlayabilmesi, empati kurabilmesi gerekir.

4- Eşin Kültürüyle İlişki: Eşinin ihtiyaçlarını anlayabilmek için, beğenmese dahi , ihtiyaçların temelini oluşturan kültür hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

5- Esneklik: Kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin esnek olması, sahip olunması gereken en temel kişilik özelliklerindendir. Eşin ihtiyaçlarına duyarlılık, yenilik ve farklılıklara açık olabilme, eşine değişmesi için baskı yapmama esnek olmayı gerektirir.

*6- Olumlu Benlik İmajı:*Bireyin kendini olduğu gibi kabul etmesi farklı kültürden birisini kabulünü de kolaylaştırır. Çünkü bu farklılığın kendisini zenginleştirdiğini ve farkındalık kazandırdığını düşünür.

7- Evliliğin Temel Motivasyonu Aşk: Bireylerin evlenme ve birlikte yaşamayı istemelerinin temel nedeni olan aşk, kültürel farklılıkların getirdiği zorlukları aşmak için önemli bir etkendir.

*8- Ortak Hedefler:*Eşlerin hayattan beklentileri ve değer yargıları benzerlik gösteriyorsa, hedeflerine ulaşma konusunda ortak bir yol bulmaları daha kolay olacaktır.

9- Macera Ruhu: Çiftlerdeki merak duygusu ve maceraseverlik, farklılıkları kabullenmelerini, beklenmedik olaylar, belirsizlikler ve yaşadıkları sorunları aşmalarında kolaylık sağlar.

10- Mizah Duygusu: Çiftlerin ortak bir mizah duygusunun olması, hoşça vakit geçirmelerini, stres ve gerginliklerinin azalmasını ve birbirlerine yakınlaşmalarını sağlar (Romano, 2001; akt. Sertelin-Mercan, 2009, ss.296-298).

Birbirinden çok farklı kültürlerden gelen bireylerin evlendiklerinde, birbirlerinin yaşam tarzlarını, kültürünü, inançlarını, ailelerinin gelenek ve

göreneklerini tanıma ve anlamaları için zamana ihtiyaçları vardır. Kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin birlikteliklerinde sorun yaşamamaları için şu hususlara da dikkat etmeleri önemli olacaktır:

1- İki kültürün benzer ve farklı yönlerinin anlaşılması eşlerin birbirlerinin farklı yönlerini anlamasını sağlayacaktır.

2- Çocukların yetiştirilmesi, nerede yaşanacağı, din ve mezhep farklılıkları, roller ve sorumluluklar gibi konuların evlenmeden önce görüşülüp anlaşmaya varılması.

3- Bazı şeyler değişik veya tuhaf gelse bile eşin ailesinin gelenek ve göreneklerini, kültürünü, inanışlarını eleştirmemeli ve küçümsememelidir. Aynı zamanda kendi âdet ve geleneklerini eşine zorla dayatmamalıdır.

4- İçinde bulunulan durumun çocuklar için avantaj olduğu unutulmamalıdır. İki farklı kültürle etkileşim halinde büyümek çocukları zenginleştirecek deneyimler ve güç sağlayacaktır (Canel, 2012, s.83).

Almanya'daki Türklerin Almanlarla yaptıkları karma evliliklerle ilgili Baycar (2019) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları da yukarıdaki bilgileri doğrulamaktadır. Eşlerin dini-kültürel bağlamda evlilik öncesinde taşıdıkları kaygılar, eşlerin birbirlerine koştuğu şartlar ve din değiştirme sebepleri ile evlilik sonrasında yaşadıkları sorunlar incelenmiştir. Değerlendirme sonucunda evlilik öncesinde evlilikle ilgili detaylı bir şekilde konuşmanın, eşlerin din ve kültürel farklılıktan ziyade sevgi, tolerans, empati gibi olgulara vurgu yapmasının ve eşlerden birisinin eşinin dinine intisap etmesinin kaygıyı azalttığı görülmüştür. Ayrıca, birey ve ailelerin seküler bir yapıya sahip olması çiftlerin birbirlerine dini ve kültürel anlamda bir şart koşma durumunu ortadan kaldırmaktadır.

2.7. Kültürlerarası Evlilikle İlgili Yapılan Araştırmalar

Çift-uluslu evliliklerde ekosistem bakış açısına göre evlilik doyumunu inceleyen Tezer-Yörük (2016), bireysel özellikleri olarak, kişilik özellikler, algılanan sosyal destek ve kültürlenme tutumları; çiftlerle ilgili, çatışma çözme stilleri, dil becerileri ve kültürel uzaklık; bağlamsal olarak, demografik özellikler, sosyal destek, kök aile ilişkiler ve toplumsal tepkilerin evlilik doyumunu yordayıcı rolü araştırılmıştır. Çalışmaya erkelerin Türk ve bayan eşlerin Rus veya Alman olduğu 81

Rus-Türk çift, 63 Alman-Türk çift katılmıştır. Sonuçlar analiz edildiğinde, sadece karıların ve kocaların ailenin desteği, olumsuz toplumsal tepkiler ve olumsuz çatışma çözüm stillerinin kendisinin ve eşlerinin evlilik doyumunu yordadığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca elde edilen bulgular evlilik ilişkisini değerlendirirken üç seviyeyi de desteklemiştir.

Çatlı (2008) Alevi-Sünni evliliği üzerine bir araştırma yapmıştır. İstanbul ve Nevşehir'de yaşayan Alevi Sünni eşleşmesinden oluşan 15 çiftle derinlemesine görüşme yöntemiyle, çaprazlama bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada farklı bir gelenek ve mezhebin eşlerin ilişkisine etkileri, eşlerin aile yapıları, ailelerden ve çevreden alınan tepkiler, çocukların kültürlenmesi ve neler yaşadıkları gibi konular ele alınmıştır. Bulgulara bakıldığında, dış evlilikler ve şehir hayatı, Sünni ve Alevilerin geleneksel yapılarını değişime uğratmaktadır. Türkiye'deki yaygınlığı sebebiyle Sünni kimliğin Aleviliğe nazaran daha çok tercih edildiği ve baskın kimlik olması nedeniyle diğer kimliklerin ondan kültürlendiği görülmüştür. Ayrıca, erkek egemenliği nedeniyle ister Sünni erkek-Alevi kadın evliliği, ister Alevi erkek-Sünni kadın evliliği olsun erkeğin geleneklerinin daha baskın olduğu gözlemlenmiştir. Ancak kadınların maddi özgürlükleri ve geniş bir sosyal çevreye sahip olduğu bazı çiftlerde anaerkil bir yapı görülmüştür. Tüm bu bulgular aynı grup evliliklerde de bulunabilir. Bu nedenle Alevi-Sünni evlilikleri farklılıkların şekillendirdiği bir evlilik olmaktan çok, farklı iki bireyin evliliği olduğu ve her evlilikte yaşanabilecek olumlu/olumsuz durumların burada da görülebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Deniz (2018) ise, Rus-Türk karma evliliklerinin nasıl gerçekleştiği ve Rusya-Türkiye göç sistemine evlilik göçmenlerinin nasıl katkı sağladıkları incelenmiştir. Araştırma sonucunda Rus kadınların göç sisteminin asli unsurları oldukları ve zamanla kendi alt sistemlerini oluşturdukları, bu sayede göçü ve ilişkilerin devamını sağladıkları belirlenmiştir. Ayrıca bu hareketin yeni bir evlilik ve göç kültürü oluşturmasından dolayı, evliliklerin ve bunların sonuçlarının toplumları dönüştürmeye devam edeceği de anlaşılmıştır.

Tekelioğlu (2013) çalışmasında Alevi-Sünni evliklerdeki çocukların din eğitimlerini incelemiştir. Nitel yöntem olarak görüşme tekniği ve doküman incelemesi tercih edilmiştir. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Görüşülen çiftlerden çoğunluğu din eğitimini gerekli görmekte ve çocuklarının din konusunda

doğru bilgi sahibi olmaları için dini eğitim almasını istemektedirler. Din eğitimini anne-baba ya da uzman kişilerin verebileceğini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan kişilerin evlenmeden önce, çocuklarının din eğitimi konusunda birbirleriyle konuşmadıkları anlaşılmıştır. Görüşülen ailelerin çoğunda, cami veya cemevi ziyareti, dini içerikli toplantılara katılma gibi çocukların dini duygu oluşum ve gelişimine katkıda bulunabilecek faaliyetlere yeterince yer verilmediği görülmüştür. Fakat çocuklara peygamberler, dualar ve temel bazı dini bilgiler eşlerin en azından biri tarafından öğretilmektedir. Genel bir değerlendirme yapıldığında, söz konusu ailelerde çocuğun dini bilgi edinme konusundaki isteklerinin geri çevrilmediği ve herhangi bir mezhepsel baskının olmadığı, anlaşılmıştır.

Özdener (2018) yaptığı çalışmayla Suriyeli kadın evlilik göçlerinin nedenlerini ve göçün kadınlar üzerindeki etki ve sonuçlarını Mardin kenti örneğinde incelemiştir. Nitel yöntemlerin kullanıldığı çalışmada 50 katılımcıyla görüşme yapılmıştır. Evlilik göçlerinin en yaygın sebeplerinden birisinin, kadınlar için göç ettikleri yerlerdeki olumsuzluklardan kaçmak istemeleri, erkeklerin ise ataerkil egemenliğini ülkesinden uzakta bir kadın üzerinden gerçekleştirmek istemeleri olarak ortaya çıkmıştır. Toplumun sosyo-kültürel yapısını değiştiren evlilik göçleri, başta kadınların ruhsal halleri olmakla birlikte, kadının toplumdaki konumundan, aile içi yaşantıda eşler arası uyuma kadar çeşitli yönleri etkilemiştir. Sonuç olarak evlilik göçleri gelinlerin beklentilerini karşılamamış, bir ataerkil düzenden kaçarken yine başka bir toplumun ataerkil düzenine mahkûm bırakılmışlardır.

Alevi-Sünni evlilikleri üzerine Çatak (2012) tarafından yapılan başka bir araştırmada, çiftlerin aile yapıları, farklılığın evlilik ilişkisine etkileri, aile içi ilişkileri, yakın çevrenin tepkileri, ailede din ve çocukların yetiştirilmesi incelenmiştir. Farklı mezhepten biriyle evlilik yapmış İstanbul'dan 50 ve Almanya'nın Berlin kentinden 10 Türkle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırmayla üç ana sonuca varılmıştır. Birincisi, şehir hayatı Alevi ve Sünnilerin geleneksel yapılarında değişime neden olmuştur. İkincisi, kadınlar böyle bir evlilik kararı aldıklarında erkeklere oranla yakın çevrelerinden daha fazla tepki almaktadır. Üçüncüsü ise, ailelerin bu evliliklere olan olumsuz tutumlarının zayıflama eğiliminde olduğu görülmüştür. Bu durum çiftlerin evlilik hayatlarında bu farklılıktan dolayı daha az problem yaşamalarına sebep olmaktadır. Ayrıca, evliliğin başlangıcı ve

devamında ebeveynlerle olan ilişkiler, aile içi dini törenler, dini ibadetler, çocukların dini eğitimi konularında problemler yaşansa da, bunların aile içinde bir şekilde çözüldüğü görülmüştür.

Bayraktar (2011) tarafından yapılan çalışmada, aile birleşimi göçünün dinamikleri, göç alan ve göç veren ülkedeki toplumsal faktörler incelenmiştir. Almanya'nın ülkeye girişte uyguladığı kısıtlayıcı politikalar nedeniyle ulusötesi evliliklerin stratejik olarak kullanıldığı, Türkiye'deki yaşam koşullarından memnun olmayan daha gelişmiş bir ülkede iş bulmak isteyen erkeklerin bu yolu seçtikleri görülmüştür. Ulusötesi evliliklerden akraba evliliklerinde ise, kültürel ve ailevi değerlerin önemli olduğu, aşk evliliklerinde bireysel tercihlerin öncelikli olduğu belirlenmiştir.

Gündüz-Hoşgör ve Smits (2002), 1993 ve 1998 Türkiye Nüfus Sağlık Araştırma verilerini analiz ederek, Türkiye'deki Kürtler ve Türkler arasındaki kültürlerarası evliliklerdeki eğilimleri incelemişlerdir. Yapılan analiz sonucunda, Türkler ve Kürtlerin kendi etnik grupları içerisinde evlenme eğiliminin azaldığı, Türkler ve Kürtler arasındaki kültürlerarası evliliklerde artış olduğu ortaya çıkmıştır. Türk-Kürt kültürlerarası evliliklerin, Kürt erkekleri ile Türk kadınlar arasında ve etnik grupların küçük olduğu kentsel alanlarda yaşandığı belirlenmiştir. Eğitim faktörü dikkate alındığında ise, sosyal mübadele teorisini destekleyen bir durum ortaya çıkmıştır. En yüksek kültürlerarası evlilik eğilimlerinin, eğitim düzeyi yüksek Kürtlerle, eğitim düzeyi düşük Türkler arasında olduğu görülmüştür.

Evlilik göçüyle Antalya'ya gelen Rus bayanların Antalya'ya yerleşim süreçleri ve bu evlilik göçünün mekanizması ve Antalya'da meydana getirdiği değişimler Deniz ve Özgür (2013) tarafından incelenmiştir. Çalışma için 25 katılımcıyla anket ve derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre genellikle Antalya'ya tatil veya kısa süreli çalışmak için gelen Rus kadınlar, daha iyi bir yaşama ulaşmak için burada tanışdıkları Türk erkeklerle evlenmektedir. Kısa sürede Türkçe öğrenen, eğitim seviyesi yüksek ve mesleki becerilere sahip Rus kadınlarla yapılan evlilikler, karma yeni nesillerin meydana gelmesine ve Türk aile yapısının farklılaşmasına ve toplumdaki kadın imajının yeniden şekillenmesine neden olmaktadır.

Bustamante ve diğ. (2011) yaptıkları çalışmayla kültürlerarası evliliklerde kültürle ilgili yaşanan stres faktörlerini ve başa çıkma yöntemlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Kültürlerarası evlilik yapmış beş çiftle derinlemesine görüşmeler şeklinde yapılan çalışmanın sonucunda; kültürel farklılıklarda evlilik stresiyle başa çıkma konusunda mizah, cinsiyet rolü esnekliği, eşlerden birisinin uyum sağlaması, benzerliklerin kabullenilmesi, kültürler arası ilişkinin yeniden tanımlanması, değer ve beklentilerin geliştirilmesi ve diğer kültürlerin takdir edilmesi şeklinde başa çıkma yöntemlerinin kullanıldığı belirlenmiştir.

Chinitz ve Brown (2001) tarafından çiftlerin dini inanç benzerliği ile evlilik çatışması ve uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Yahudi-Hristiyan ve Yahudi-Yahudi evliliği yapmış çiftlerin çocukları üzerinden yapılan çalışma sonucunda, karma evlilik yapmış çiftlerde görülen daha fazla anlaşmazlık ve evlilik çatışmasının, evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Holzapfel ve diğ. (2018) kültürlerarası evliliklerde stres ve başa çıkma yöntemlerinin ilişki doyumuna etkisini incelemişlerdir. 73 kültürlerarası evlilik yapmış çiftle yapılan çalışma soncunda, stresin ilişki doyumunu olumsuz etkilediği belirtilmiş. Eşler arasındaki iletişiminin iyileştirilmesi, stresle baş etme ve problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesinin ilişki doyumu için önemli olduğu belirtilmiştir.

Kalmijn (1993) tarafından yapılan çalışmada 1968-1986 yılları arasındaki siyah ve beyazların evlilikleri incelenmiştir. Yapılan değerlendirmede ABD Yüksek Mahkemesi'nin siyah ve beyaz ırklar arasındaki evliliklere dair yasağı kaldırmasından sonra siyah ve beyaz evliliklerin hızla arttığı belirtilmiştir. Ayrıca, karma evlilik eğiliminin siyahi kadınlara göre siyahi erkeklerde daha fazla olduğu, yüksek statülü siyahi erkeklerin düşük beyaz kadınlarla evlendiği görülmüştür.

2.8. Evlilik doyumu kavramı

Sosyal bilimciler tarafından evlilikle ilgili yapılan çalışmalarda, evlilik doyumu, evlilik uyumu, evliliğin niteliği kavramları kullanılmaktadır (Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012, s.28). Bu kavramlar, evlilik ilişkisinin kalitesini genel olarak tanımlamada kullanılmaktadır (Erbek ve diğ. 2005, s. 40). Evlilik doyumu ise,

“bireyin evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısı olarak” tanımlanmaktadır (Tezer, 1996, s.1).

Evlilik doyumu, evlilik ilişkisinin algılanan faydalarını ve ödenen bedeli içeren bireye ait zihinsel bir durum olarak da tanımlanmaktadır. Evlilikte ödenen bedel arttıkça evlilikten ve eşten alınan doyum azalırken, aynı şekilde algılanan faydalar yükseldikçe, evlilikten alınan doyum o oranda artmaktadır (Stone ve Shackelford, 2007, akt. Kasapoğlu, Kutlu ve Durmuş, 2017, s.471).

White ve Epston (1990), evlilikte içinde bulunulan kültürün özelliklerinin önemli olduğunu, bunların dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Evlilik ve aile terapistlerinin yaptıkları değerlendirmelerde; cinsel uyum, kültüre ait cinsiyet rolleri, eğitim durumu, eşin çalışıp çalışmaması, çocuk sayısı, evlenme biçimi ve meslek şeklindeki demografik faktörleri ele almasının evlilik ilişkinin niteliğini ve ailenin yapısını anlamak için yarar sağlayacağını ifade etmişlerdir (Çelik, 2006, s. 14).

Terry ve Kottman (1995), sağlıklı olan ailelerdeki eşlerin uyumlu ve doyum sağlayıcı evliliğe sahip olduğunu belirterek, eşler arasındaki destek ve onayın, etkili iletişimin, aile içi görev ve sorumlulukların gerçekleştirilmesinin, birbirlerine saygı ve değer vermenin, çocuklarla ilgilenebilmenin, sorunlarla beraber mücadele etmenin, boş zamanları birlikte paylaşmanın, bir meslek sahibi olmalarının ve eşlerin aileye maddi anlamda katkı sağlamasının evlilikteki psikolojik doyumu olumlu yönde etkilediğini vurgulamaktadır (Çelik ve Yazgan, 2009, s. 249). Terry ve Kottman’ın tespitleriyle alakalı bazı çalışmalar şunlardır:

Evlilikte doyum ve algılanan eş desteğinin bazı değişkenler açısından incelendiği Çağ (2011) tarafından yapılan incelemede; kadın eşlerin algıladıkları eş desteği düzeyi, erkek eşlere göre daha düşük bulunmuştur. Eşlerin, ailenin gelir, cinsel yaşamlarından memnuniyet, ev içi sorumlulukları paylaşma ve dindarlık düzeyleri arttıkça algıladıkları eş destek puanları da artmaktadır. Kadın eşlerin evlilik doyum düzeyi, erkeklere göre düşük bulunmuştur. Eşlerin cinsel yaşamlarından memnuniyetleri, evle ilgili sorumlulukları paylaşma ve dindarlıkları arttıkça evlilik doyumlarının da arttığı belirlenmiştir. Ayrıca çiftlerin algıladıkları eş desteği ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İş ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara baktığımızda, iş doyumunu yordayan değişkenlerin, eğitim seviyesi, amirle çatışmanın sıklığı, cinsiyet, gelir düzeyi ve evlilik doyumu olduğu, evlilik doyumunu yordayan değişkenlerin ise, eşle yaşanan çatışmanın sıklığı ve bunun soncunda yaşanan gerginlik, iş doyumu ve yaş olduğu belirlenmiştir (Tezer, 1994).

Anar (2011) tarafından çalışan ve evli olan bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ile, evlilik ve iş doyumu ilişkilerinin incelendiği çalışmada ise, cinsiyetlerine, yaşlarına ve gelir durumuna göre evlilik doyumları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, kişilerin kendi ve eşlerinin eğitim düzeyleriyle alakalı olarak evlilik doyumlarının farklılaştığı belirlenmiştir.

2.8.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Rosen-Grandon, Myers ve Hattie (2004), yaptıkları çalışma sonucunda evlilik doyumuyla ilgili temel faktörleri aşk, sadakat ve paylaşılan değerler olarak tespit etmişlerdir. Araştırmacılar, saygı, bağışlama, romantizm ve duyarlılığın aşk içeren evliliklerin en temel özellikleri olduğunu, fakat bu özelliklerin evlilik doyumu için tek başına yeterli olmadığını sadakat değişkeniyle birlikte evlilik doyumuna yol açabildiğini belirtmişlerdir. Sadakate değer veren kişilerin evlilik doyumuna ulaşabildiği, cinsel doyumunun da sadık ilişkilerin en önemli bileşenlerinden biri olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir değişken olan paylaşılan değerlerle ilgili olarak da; ilişkide geleneksel olma durumu her iki eş tarafından önemli olarak kabul ediliyorsa, bu paylaşılan değere ilişkin doyumun, genel evlilik doyumuna yol açacağı ifade edilmiştir (akt. Curun, 2006, s.12).

Liiteratürde evlilik doyumuınu etkileyen faktörler çeşitli çalışmalarla incelenmiştir. Bu faktörler şunlardır:

1- *Aile,* faktörü eşlerin ilişkisinde önemli bir etken olmakta ve özellikle kayınpeder ve kayınvalidenin çiftlerin ilişkisini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

2- *Benlik,* de bu konudaki etkili faktörlerden biridir. Evlilik ilişkinde bireylerin eşini ve kendisini nasıl algıladığı, istekleri, beklentileri ve bunları ifade

edebilmesi, eşine ve onun özelliklerine duyduğu saygı, hoşgörü eşlerin ilişki doyumu ve kalitesini önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

3-Cinsellik, evlilik ilişkisi üzerinde etkilidir. Cinsel yaşam, eşlerin ilişki ve doyumunda önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

4- *Baskınlık,* da ilişkiyi etkileyen bir durumdur. Eşler arasındaki yetkinlik (baskınlık), evlilikte kararları kimin aldığı, yetkinliğin kişinin sahip olduğu ekonomik durum ve geleneksel rollerle alakalı olarak nasıl farklılaştığı da evlilik ilişkisini etkileyen bir faktör olarak gözlenmektedir.

5- *Benzerlik,* kavramı yani eşlerin kişilik özellikleri bakımından benzerlik ve farklılıkları da ilişki doyumunu etkilemektedir. Kişilik özellikleri bakımından benzer çiftlerin evliliklerinde daha mutlu olduğu veya kişilik bakımdan benzemeyen ancak birbirlerini bu şekilde tamamladıklarını belirten görüşlerin olduğu çalışmalar da mevcuttur.

6- *Boş Zaman,* etkili bir diğer unsurdur. Eşlerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiği ve eşler arasındaki iletişimin açık olup olmaması evlilik doyumu üzerinde etkili olmaktadır.

7- Boşanmayı düşünme de önemli bir diğer faktördür. Çiftlerin eğitim seviyesi, mesleki statüsü, gelir durumu, evlilik yılı, kaç yaşında evlendikleri, evlilikten aldıkları tatmin gibi etkenler bireylerin boşanmayı düşünmesi ve boşanmalarında etkili olduğu görülmüştür.

8- Ev işlerinin adil dağılımı, eşlerin ev işlerini yapmaktan hoşlanıp hoşlanmamaları, eşlerin eşit ya da farklı seviyede sorumluluk üstlenmeleri, evlilikte geleneksel kadın rollerinin paylaşılması evlilik doyumunu etkilemektedir.

9-*Çocuk,* evlilik doyumunu etkileyen önemli bir faktördür. Evlilik tatmininde çocuk sahibi olmayla ilgili farklı görüşler mevcuttur. Bazı araştırmalar evlilikte çocuğun varlığının eşler arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini vurgularken, diğerlerine göre ise çocuğu olmayan çiftlerin evlilik tatmininin daha fazla olabileceği belirtilmektedir (Çelik, 2006, ss. 54-65).

Literatürde evlilik doyumunu etkileyen yukarıdaki faktörler dışında sosyo demografik faktölerin de etkili olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bu araştırmalara ve sosyo demografik faktölerin etkisine aşağıda başka bir başlık altında yer verilmiştir.

2.8.1.1. Sosyo Demografik Faktörlerin Evlilik Doyumuna Etkisi

Evlilik doyumu ile evlilik uyumu farklı olmasına rağmen birbirlerine çok yakın kavramlardır ve iki kavram arasında çok güçlü pozitif ilişki mevcuttur. Bundan dolayı evlilik uyumu üzerinde etkili olan faktörlerin evlilik doyumunu da etkileme ihtimali yüksektir. Demografik değişkenlerle ilgili olarak evlilik uyumuyla ilgili çalışmalar mevcuttur. Bu nedenle demografik değişkenlerin etkisi evlilik uyumu üzerinden değerlendirilecektir.

Şener ve Terzioğlu (2008) tarafından evlilik süresi, yaş, meslek, gelir ve çocuk sayısı gibi sosyoekonomik ve demografik değişkenlerin evlilik uyumuna etkisi ile ilgili çalışma yapılmıştır. Cinsiyete göre erkeklerin ilişkilerinin kalitesi kadınlara göre daha iyi bulunmuştur. Bunun nedeninin aile içi ilişkilerin yapısından, kadınların evlilikteki sorunları daha fazla önemsemelerinden ve kadınların aile içindeki statüsünün ve evlilikteki beklentilerinin erkeklerden farklı olmasıyla ilgili olduğu düşünülmüştür. Eğitim durumlarına göre; öğretim düzeyi arttıkça eşlerin evlilik uyumlarının arttığı; bunun da eğitim düzeyi yükseldikçe birbirlerini anlama, sağlıklı iletişim kurma, sorun çözme uzlaşma sağlama gibi becerilerinin artmasından dolayı olabileceği düşünülmüştür. Evlilik yaşına göre ise 20 yaşının altında evliliklerde düşük, 35 ve üzeri yaş grubuna kadar yaşla birlikte evlilik uyumunun arttığı, 35 yaşından sonra ise kişiliklerin şekillenmesiyle uyumun azaldığı görülmüştür.

Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından yapılan araştırmada cinsiyet, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, eşler arasındaki yaş farkı, ekonomik düzey, evlilik süresi gibi demografik değişkenler ile cinsel yaşam memnuniyeti, eş desteği ve evle ilgili sorumlulukların paylaşımının evlilik doyumu üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi, ekonomik düzey, eşler arasındaki yaş farkı, ve evle ilgili sorumlulukların paylaşımının evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamadığı, fakat eğitim düzeyi, cinsel yaşam

memnuniyeti ve eş desteği değişkenlerinin ise evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur.

Şendil ve Korkut (2008), cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik yılı, eğitim ve ailenin gelir düzeyi ve evlenme türü gibi demografik değişkenlere göre evlilik uyum ve çatışma düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda; eğitim ve ekonomik düzeyi düştükçe çift uyumlarının da düştüğü, anlaşarak evlenen bireylerin çift uyumlarının görücü usulü evlenenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, çocuk sayısı ve evlilik çatışmasındaki artışın çift uyumunu olumsuz yönde yordadığı belirlenmiştir.

Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002) cinsiyet, yaş, evlilik yılı, çocuk sayısı, eğitim, çalışıp çalışmama, ev işini üstlenme gibi demografik değişkenler ve empatik eğilim düzeyinden hangisinin evlilik uyumunu yordadığını araştırmışlardır. Elde edilen bulgulara göre demografik değişkenlerin evlilik uyumunu yordamadığı, empatik eğilim düzeyinin ise evlilik uyumunu yordadığı bulunmuştur.

Ailenin sosyo ekonomik düzeyi ve evlilik uyumunun incelendiği çalışmalarda; ailenin gelir düzeyinin erkeklere göre kadınların evlilik uyumu üzerinde daha etkili olduğu, eğitim, meslek, gelir gibi özelliklere göre değerlendirilen ekonomik yeterliliğin evlilik kalitesini anlamlı düzeyde etkilediği belirlenmiştir (Vaydanoof et. al., 1988; Vijayanthima, 1991; Patricia ve Bernadette, 1991, akt, Hatipoğlu, 1993; akt. Demiray, 2006, s.13).

2.9. Evlilik Doyumuna İlişkin Kuramlar

2.9.1. Sosyal Mübadele Kuramları

Thibaut ve Kelley (1959) tarafından geliştirilen kuram, ödül, bedel, sonuç ve karşılaştırma düzeyi kavramlarına dayanır. Çiftler arasındaki ilişkileri inceleyen bu kuram, ikili ilişkileri, bir nevi ödül-bedel mübadelesi olarak ele almaktadır. Kuramın başka bir sayıltısı da, mini-max stratejisidir. Buna göre kişiler ödülü yüksek, bedeli düşük ilişkileri tercih ederek sürdürmek isterler. Burada ilişkiden alınan haz ya da

doyum *ödül* şeklinde tanımlanırken; *bedel* ise, davranışın yapılmasını ketleyen herhangi bir faktör olarak tanımlanır. Hoşça geçirilen birkaç saat, maddi çıkar, duygusal destek v.b. gibi doyum sağlayan herhangi bir şey ödül olabilir. Ödülü alamamak, para harcamak veya çaba harcamak gibi davranışın yapılmasını engelleyen herhangi bir durum bedel olarak kabul edilmektedir. İlişkilerde kişiler, ödedikleri bedelin karşılığında bekledikleri ödüle sahip olamazlarsa ilişkide sorunlar yaşanmaktadır. Thibaut ve Kelley tarafından *karşılaştırma düzeyi* olarak tanımlanan, bireylerin ilişkileri için bekledikleri bir doyum düzeyi bulunmaktadır. Kurama göre bireyler, mevcut ilişkisinden aldığı sonuçları karşılaştırma düzeyi ile mukayese ederler. Ortaya çıkan sonuç karşılaştırma düzeyinin üzerindeyse kişi ilişkiden doyum sağlamaktadır ve ilişkiyi devam ettirme eğilimi gösterir. Eğer ilişkiden alınan sonuç karşılaştırma düzeyinin altında ise yani ilişki doyumu düşükse, bu kez, elde ettiği sonucu, *seçenekler için karşılaştırma düzeyi* ile mukayese eder. Kişinin başka biriyle benzer ilişkiyi yaşadığı takdirde elde edebileceği olası doyum düzeyini tahmin etmesine seçenekler için karşılaştırma düzeyi denmektedir. Kurama göre kişinin yaşadığı ilişkiden elde edilen sonuç, seçenekler için karşılaştırma düzeyinin de altındaysa kişi ilişkiyi sonlandırma eğilimi gösterecektir. (Hovardaoğlu, 1995, s.10).

2.9.2.Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı

Miller ve Steinberg tarafından ortaya konulan bu kuram, evlilik doyumunu ve çiftler arasındaki ilişkiyi, "insanların baska insanlar hakkında nasıl düsündügüne" göre açıklamaktadır. Kurama göre, eşini geleneksel rollere göre algılamayan ve olduğu şekilde kabul eden bireylerin evlilik doyumlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Çünkü eşin sahip olduğu özelliklerle kabullenilmesi eşitlikçi bir yaklaşımın varlığını ve ona yönelik bağımlı ve kontrolcü tavırların olmadığını düşündürmektedir (Gökmen, 2001; akt. Çınar, 2008; s.14).

2.9.3. Bağlamsal Model

Bradbury ve Fincham (1987) tarafından geliştirilen bağlamsal modele göre, çiftlerden birinin yaptığı bir davranış eşinde hızlı bilişsel ve duyuşsal işlemler oluşmasına neden olur. Bu işlemler ise eşlerin davranışlarının meydana geldiği bağlamla alakalıdır. Evlilikteki davranışların işlenmesini etkileyen psikolojik şartlar

ya da değişkenler olarak tanımlanan bağlam, yakın ve uzak olarak ifade edilmektedir. Bireylerin eşinin davranışına maruz kaldığında yaşadıkları duygu ve düşüncelerine işaret eden yakın bağlam, eşin davranışından az önce yaşanan öznel duygu durumudur. Bundan dolayı kişiler yakın bağlamla alakalı elemanların daha fazla farkındadırlar. Uzak bağlam ise, daha kalıcı kişilik özelliklerine ilişkindir. Uzak bağlam çok fazla ilişki durumunu etkilerken, yakın bağlam ise daha ziyade duruma özgüdür. Yakın bağlam ve uzak bağlamın ilişkisine dayanarak evlilik doyumunu açıklayan bağlamsal modele göre, uzak bağlamla doyumun ilişkisi yakın bağlamın aracılığı sonucunda gerçekleşir (Curun, 2006, s.14).

2.9.4. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre insanların yaşama ve evliliğe bakış açıları ebeveynlerinin etkisiyle şekillenir. Yani bireyler ebeveynlerinin evlilik ilişkisinden edindiği gözlem ve deneyimleri sonucunda kendi ilişki ve evliliğini yönlendirir. Burada bir katarım etkileşimi yaşanmaktadır. Kişiler ilişkilerini yapılandırırken kendi anne babalarını rol model alırlar. Bu kuram, kişinin doğuştan değil sonradan bazı davranış kalıplarını edindiğini, sonradan bazı davranışları kazandığını ve taklit sonucunda öğrenmelerin gerçekleşebildiğini ifade etmektedir. Bandura'ya (1977) göre, bireyler çocukluluğunda gözlem ve modelleme yoluyla davranış repertuarlarını edinmektedir. Kurama göre, eşler özel değerlendirmeler yaparak ödül ve cezayı yorumlamaktadır. Sorunları algılama, anlama ve çözümlemede bireyler arası algılamalar rol oynamaktadır. Eşler arasında yaşanan problemler de, bireyler arası tutumlardaki farklılık ve algılanan davranış beklentilerinden kaynaklanmaktadır. Epstein‟a (1982) göre, sorunlu ilişkilerin özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Kişilerin birbirlerine karşı yanlış algılamaları ve düşünceleri,

2. Eşlerden birinin diğerine yönelik önyargılı tutumu ve meydana getirdiği şema,

3. Eşle ilgili, oluşturulan olumsuz şemalar ve bunlarla ilgili izlenimler, yüzleşilmeyen algılamalardır (akt. Sancaktar, 2016, ss.19-20).

2.9.5. Yükleme Kuramı

Yükleme kuramı evlilik doyumunu nedensel yüklemeler ve sorumluluk yüklemeleri kavramlarıyla açıklamaktadır. Nedensel yüklemeler bir olayı meydana getiren faktörlerle alakalıdır. Odak, istikrar, kontrol, genellik boyutlarını içeren nedensel yüklemeler, olayın oluşumuna ilişkin açıklamalardır. Evlilik ilişkisindeki nedensel yüklemeler, bu boyutlar yardımıyla ortaya çıkarılmaktadır. Sorumluluk yüklemeleri ise, kişilerin herhangi bir olaydan dolayı hesap verebilmesiyle ilgili bir kavramdır. Nedensellik yüklemeleri olayların nedenini ifade ederken, sorumluluk yüklemeleri kimin sorumlu olduğunu açıklamaktadır. Sorumluluk yüklemeleri niyet boyutunu da kapsamaktadır. Bazı sosyal psikologlar bunların yanı sıra, suçluluk yüklemelerini de ayrı bir durum olarak değerlendirmişlerdir. Suçluluk yüklemeleri, sorumluluk yüklemelerinden farklı olarak kusur hakkında hatayla ilgili değerlendirici yargılardır. Yani yükleme yapan birey bir olaydan dolayı bir kişiyi sorumlu tutabilmekte fakat onu suçlamamaktadır. Yüklemeler arasında şöyle bir sıralama mevcuttur: Suçlama sorumluluk yüklemelerini, o da nedensel yüklemeleri gerektirmektedir (Bradbury & Fincham, 1992, akt. Akça-Koca, 2013, ss.21-22**).**

2.9.6. Bağlanma Kuramı

Bowlby tarafından geliştirilen kuram ilk çocuklukta anne figürüne bağlanmayı izah etmek için geliştirilmiş ve yetişkinlik döneminde evlilik ilişkilerini açıklayacak şekilde düzenlenmiştir. Kurama göre kişilerin bebeklik yıllarında anne ile kurdukları ilişkinin niteliği ileride başkalarıyla kurdukları ilişkilerine rehberlik etmektedir. Çocukluğunda ebeveyniyle ilişkilerinin sonucunda çocuk kendisi ve diğer kişilerle ilgili zihinsel temsiller meydana getirir. Bu temsiller ilerleyen yıllarda yakın ilişkilerinde model olur ve buna "İçsel Çalışan Model" denir. Bowlby'nin modelinden hareketle Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından da "Dörtlü Bağlanma Modeli" geliştirilmiştir. Bu model bireylerin zihinsel temsillerine dayanarak, yetişkinlik dönemi ilişkilerindeki tutumları ve bağlanma biçimleri hakkında bilgi vermektedir. "*Güvenli bağlanma"*, "*saplantılı bağlanma"*, "*korkulu*

bağlanma" ve "*dezorganize (dağınık) bağlanma"* olarak adlandırılan bağlanma biçimlerinin sosyal bilişsel açıdan erişkinlik dönemindeki yeri ve önemi büyüktür. Güvenli bağlanma, bireylerin hem kendileri hem de başkaları hakkında olumlu temsillere sahip olması şeklinde açıklanmıştır. Bireylerin kendisi hakkında olumsuz ve başkaları hakkında olumlu zihinsel temsilleri olması saplantılı bağlanma biçimidir. Korkulu bağlanma ise, kişilerin hem kendileri hem de diğerleri hakkında olumsuz zihinsel temsillere sahip olunan bağlanma biçimidir. Bu bağlanma biçimine sahip bireyler ilişki kurmaktan kaçınmaktadırlar. Çoğunlukla olumsuz özellikler barındıran dezorganize (dağınık) bağlanma biçiminde bireylerin kendileri ve diğerleri hakkındaki görüşleri değişkenlik göstermektedir. Bu bağlanma biçiminde yakın ilişkiler kurma hususunda ikircikli bir tutum söz konusudur. Sosyal bilişsel nitelikler barındırması sebebiyle bağlanma kavramı ilişkisel süreçlerde, evlilik ve aile kavramları içerisinde ele alınabilecek önemli bir unsurdur. Kişilerin bağlanma biçimleri ilişkilerin kalitesini etkileyen önemli bir faktör olması nedeniyle algılanan evlilik kalitesi ve doyumu ile ilişkilendirilmektedir (akt. Şentürk, 2018, ss.14-15).

2.10. Evlilik Doyumuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Tufan Çetin (2010) bağlanma stilleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordamasını incelenmiştir. Sonuçlara göre; cinsiyet, yaş, zihin okuma, kaçınmalı ve kaygılı bağlanma ile gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin evlilik doyumunu yordamadıkları tespit edilmiştir. Yakınlıktan kaçınmanın evlilik doyumunu olumsuz yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur.

Sığırcı (2010), evli bireylerin bağlanma biçimleri ve evlilikle ilgili inançlarının evlilik doyumuyla ilişkisine bakmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, bağlanma biçimleriyle, ilişkiye yönelik inançlar evlilik doyumuyla olumsuz yönde ilişkili bulunmuştur.

Üncü (2007), evli bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik doyumunun ilişkisini araştırmış; evlilik doyumu ile duygusal zeka arasında pozitif ilişki belirlenmiştir. Ayrıca duygusal zeka düzeyi arttıkça, evlilikten sağlanan doyum da artmaktadır.

Güven (2010), tarafından yapılan araştırmada evlilik doyumuyla, eşler arası şiddeti mazur görme ve ilişki yüklemelerinin ilişkisi bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Örneklemi oluşturan 344 bireyle yapılan araştırmanın sonucunda, "Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği" sonuçları ile "Evlilik Yaşamı Ölçeği" arasında negatif ilişki olduğu; "İlişkilerde Yükleme Ölçeği" ile "Evlilik Yaşamı Ölçeği" nin negatif ilişkili olduğu; "Eşler Arası Şiddeti Mazur Görme Ölçeği" ile "İlişkilerde Yükleme Ölçeği" arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Ayrıca Eşler arası şiddeti mazur görmenin ölçeğinin de evlilik doyumunu anlamlı yordadığı belirlenmiştir.

Zeytinoğlu (2013) evlilik doyumu ile çiftlerin benlik saygıları, kıskançlık düzeyleri ve yaşadıkları çatışmaların ilişkisini bazı değişkenler açısından incelemiştir. 200 evli bireyle yapılan araştırma sonucunda evlilik doyumuyla en fazla ilişkili değişkenin evlilik çatışması olduğu, evlilik doyumu ve benlik saygısı arasında ise düşük ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca evli bireylerin benlik saygısı ile evlilikte çatışmaları negatif yönde ilişki bulunmuştur. Kıskançlık düzeyi ile diğer değişkenler arasında anlamlı bulguya rastlanmamıştır.

Balcı-Arvas, ve Hökelekli, (2017), dindarlığın evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme üzerindeki etkisini inceledikleri çalışma için 562 evli bireye "Kişisel Bilgi Formu", "Evlilik Yaşam Ölçeği", "Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği", "Dinin Etkisini Hissetme Ölçeği", "Partner/Eş Odaklı Dua Ölçeği" uygulamışlardır. Sonuçta, erkeklerin evlilik doyumları ve sorun çözme becerileri, kadın eşlerden yüksek, dindarlıkta ise eşler arasında farklılık bulunamamıştır. Evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme ve dindarlık arasında ise, pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Canel (2007) tarafından, yaptığı grup çalışmasıyla, ailede problem çözme becerilerinin evlilik doyumuna etkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda, uygulanan grup çalışmasının, katılımcıların eşlerine duydukları yakınlığı, evlilik doyum ve uyumlarını, ilişkilerinden duydukları mutluluğu arttırdığı ve eşle yaşanan çatışmalarını azalttığı belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmanın eşlerin ailelerinden kaynaklanan sorunlarla, maddi ve ebeveynlik anlayışlarıyla ilgili problemler karşısında etkili olmadığı ortaya çıkmıştır.

Eskin (2012), evlilik danışmanlığı için başvuran 34 çift üzerinde uygulama yapılarak, çiftlerin evlilik doyumları ve çift terapisiyle ilgili beklenti ve görüşleriyle ilişkili etmenler incelenmiştir. Yapılan analiz soncuna göre, şiddet, iletişim, evlenme yaşı, çocuk sahibi olup olmama ve evlilik sorunlarına ilişkin atıflar ve evlilik doyumu, bireylerin tedavinin başarı şansı ve gösterebilecekleri çabanın düzeyiyle ilgili algılarını değiştirmektedir.

Pehlivan (2011) yaptığı araştırmada "Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı psikoeğitim programının kadın danışma merkezine başvuran annelerin problem çözme beceri düzeylerine, iletişim beceri düzeylerine, evlilik doyum düzeylerine ve iyi oluş düzeylerine etkisini" incelemiştir. 33 deney ve 16 kontrol grubu olmak üzere 49 denekle yürütülen çalışma sonucunda, uygulanan psikoeğitim programının annelerin, evlilik doyumu, iyi oluş, problem çözme becerileri ve iletişim beceri düzeylerini arttırdığı bulunmuştur.

Gaunt (2006), 248 evli çiftle yaptığı çalışmada eş benzerliğinin evlilik doyumuna etkisini araştırmıştır. Bulgulara göre evlilik doyumu ile eşler arasındaki benzerlik arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet rollerinde ve değerlerdeki benzerliğin evlilik doyumu ile kuvvetli bir ilişkisi olduğu, tutum ve dindarlık boyutlarındaki benzerliğin ise evlilik doyumu ile daha zayıf ve tutarsız bir ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Evlilik doyumunun cinsiyetle olan ilişkisinin araştırıldığı 101.110 katılımcıyla gerçekleştirilen meta-analiz çalışma sonucunda cinsiyete göre evlilik doyum düzeylerinde farklılık olmadığı bulunmuştur (Jackson ve diğ., 2014).

ABD'de 310 evli katılımcıyla maddi doyum ve maddi stres kaynakları ile evlilik doyumu arasındaki ilişki demografik ve sosyoekonomik değişkenler açısından incelenmiştir. Analiz sonucunda dindarlık ve maddi doyumun evlilik doyumuyla olumlu yönde ilişkili olduğu, maddi doyumu yüksek olan katılımcıların evliliklerini sürdürme eğiliminde olduğu bulunmuştur (Archuleta ve diğ., 2011).

Evlilik istikrarı ve evlilik doyumunun incelendiği çalışma için 300 çift 1930'lu yıllardan 1980'e kadar takip edilmiştir. Bu çiftlerden 22 çift evlenmeden ayrılmış, evlenen 278 çiftten 50'si de 1935-1980 arasında boşanmıştır. Sonuçlara

bakıldığında kişilik özelliklerinin, hem evlilik istikrarı hem de evlilik doyumu üzerinde bir etken olduğu görülmüştür (Kelly ve Conley, 1987).

Evlilik doyumuyla, duygusal zeka, mutluluk ve umut değişkenleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı evli 120 kişiyle yapılan çalışmanın sonucunda duygusal zekanın evlilik doyumunu anlamlı derecede etkilemediği bulunmuştur. Mutluluk ve umut ise evlilik doyumu üzerinde anlamlı derecede etkilidir. Tüm değişkenler birlikte değerlendirildiğinde ise, mutluluk, umut ve duygusal zekanın evlilik doyumunu anlamlı düzeyde etkilediği görülmüştür (Anhange ve diğ., 2017).

Frank ve diğ. (1976) arkadaşları, evlilik problemleri yaşayan 29 çift ve cinsel problemler yaşayan 25 çiftle yaptıkları çalışmada terapi için başvuran bu çift gruplarını evlilik doyumu açısından değerlendirmişlerdir. Her iki grup da demografik özellikler bakımından benzer olmasına rağmen, cinsel sorunlar nedeni ile başvuran çiftlerin evlilik doyumu evlilik sorunları nedeniyle başvuranlardan daha yüksek bulunmuştur.

Celenk ve Vijver (2013), eş normatif inanç ve tutumları ile evlilik doyumunu öngören değişkenleri incelemişlerdir. Araştırmayı Hollanda‟da yaşayan 375 batılı ve 195 batılı olmayan göçmen ve 404 Hollandalı ile yapmışlardır. Sonuçlara bakıldığında; Batılı ve Batılı olmayan göçmen gruplar arasında küçük ama anlamlı fark bulunmuştur. Batılı olmayan göçmenlerde geleneksel evlilik tipleri ve algılanan ayrımcılık daha çok görülürken, batılı göçmenlerde ise evlilikler daha uyumlu ve evlilik doyumu daha fazla çıkmıştır. Hollandalı grubun evlilik doyumuyla ilgili verileri Batılı göçmen grupla benzer çıkmıştır.

Shachar, (1991), sosyokültürel faktörler ve eş seçiminin evlilik doyumu üzerine etkisini araştırmıştır. Görücü usulü ve anlaşarak evlilik yapmış 206 İsrailli çiftle yapılan çalışma sonucunda, evlilik öncesi beraber yaşama ve eş seçimi modelinin evlilik doyumunu çok az etkilediği bulunmuştur (s.451).

Xiaohe ve Whyte'ın (1990) tarafından Çinli evli bayanlarla yapılan araştırmada anlaşarak evlenenlerin evlilik doyumunun, görücü usulü evlilik yapan kadınlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir (s.709). Yelsma ve Athappilly (1988), 31 Amerikan ve 53 Hintli evli çiftle, evlilik doyumu ve iletişim becerilerine dair yaptıkları araştırmada tam tersi sonuçlara ulaşmışlardır. Görücü usulü evlenen Hintli

çiftlerin evlilik doyum puanlarının Amerikalı çiftler veya Hintli anlaşarak evlenenlerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (s.37).

120 Meksika kökenli çiftle yapılan araştırmada evlilik doyumuyla cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre çitlerin cinsiyete bağlı tutumları azaldıkça evlilik doyumları artmaktadır. Çiftlerin cinsiyet rollerindeki esnekliği, eşlerin sıcaklık duygularını ve eşleriyle bağlılığını artırmaktadır (Helms ve diğ., 2019, s.197).

İlişki doyumu ile eş saldırganlığı arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışma etnik açıdan farklı ve düşük gelirli 431 çiftle yapılmıştır. Verilerin analizi sonucunda ilişki doyumu düştükçe eş saldırganlığının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ancak ilişkideki doyumsuzluk, çiftin saldırganlık düzeyini arttırmamaktadır (Hammett ve diğ., 2017).

2.11. Yılmazlık Kavramı

Yılmazlık kavramı literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Latince "resiliens" (yılmaz/sağlam) kökünden türeyen "Yılmazlık" kavramı Türk Dil Kurumu tarafından "yılmaz olma durumu" şeklinde tanımlanırken, "Yılmaz" kelimesi ise "bir işten gözü korkup vazgeçmeyen, yılmayan" şeklinde açıklanmıştır (TDK, 2019). Çabuk iyileşme gücü, toparlanma, zorlukların üstesinden gelme anlamlarında kullanılan "Resilience" kavramının çevirisi ilk kez Öğülmüş (2001) tarafından "yılmazlık" olarak yapılmıştır. Türk kültüründe "psikolojik sağlamlık" (Gizir, 2004; Kararırmak, 2007, Yalım, 2007), "kendini toparlama gücü" (Terzi, 2006), "dayanıklılık/psikolojik dayanıklılık" (Basım ve Çetin, 2010; Eminağaoğlu, 2006) gibi farklı şekillerde de tanımlandığı görülmektedir (akt. Aydoğan, 2014, ss.15-16).

Yılmazlık kavramı çok farklı şekillerde tanımlanmış olsa da bunlar iki grupta toplanabilir. Birinci grup tanımlara göre yılmazlık, zorlu yaşam deneyimleriyle baş etme ve uyum sağlama becerilerini kapsayan, normal gelişim gösteren bireylere özgü dinamik süreçtir. Bu grup tanımların bazılarında yılmazlığın gerçekleşebilmesi için güç, zorlayıcı ve stresli yaşantılar bir şart olarak vurgulanmaktadır. Diğer tanımlarda

ise yılmazlık, kişilik özelliklerine dayanmakta ve yeni vaziyetlere uyum sağlayabilmeyi ifade etmektedir (Demirbaş, 2010, s.19).

Literatürde yılmazlık kavramı tanımlarında üç temel nokta olan risk, olumlu uyum sağlama, baş etme ve koruyucu faktörler yer almaktadır. Windle, (1999) yılmazlığı, her durumda sağlıklı uyum göstermeye neden olan koruyucu faktörlerin, risk faktörleri ile olan belirgin etkileşimi sonucunda ortaya çıkan olgu olarak değerlendirmektedir. Koruyucu faktörler ifadesi ise (Masten, 1994), zorluk veya riskin etkisini azaltan, yumuşatan veya bertaraf eden, bireyin sağlıklı uyumunu ve yeterliklerini arttıran durumlar olarak tanımlanmaktadır (akt. Gizir ve Aydın, 2006, s.88).

Yılmazlıkla ilgili tanımlarda yılmazlığın iki öğesinden bahsedilmektedir. Bunlardan birincisi ciddi bir tehdide veya zorluğa maruz kalmak, diğeri ise bu zorluğa rağmen ayakta kalmak ve uyum gösterebilmektir (Rutter, 2006; akt. Kaner ve Bayraklı, 2010, s.48).

Yılmazlık (resilience), zor bir durum yaşadığında bu durumdan daha güçlenerek çıkmayı, kriz durumunda gelişebilmeyi ve dayanıklılığı sağlayan aktif bir süreç olarak ifade edilmektedir (Walsh, 2006; akt. Kaner, Bayraklı ve Güzeller, 2011, s.64). Ailelerin gereksinimlerinin ve sahip olunan kaynakların eşdeğer olmadığı ve ailedeki dengenin bozulması halinde yaşanan bunalım, ailenin işlevselliğini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi gelişmesine de sebep olabilmektedir. Aileler, riskli bir durumla karşı kaşıya kaldığında ihtiyaçlarını azaltıp yapabileceklerini arttırmak suretiyle veya ihtiyaçlarını karşılayacak yeni araçlar bularak dengeyi yeniden sağlamak suretiyle yılmaz olmayı başarabilmektedir (Patterson, 2002; akt. Kaner, Bayraklı ve Güzeller, 2011, s.64).

Yılmazlık, psikoloji literatüründe üç grup bireyi tanımlamak için kullanılmıştır. Yılmazlığın kapsadığı birinci grup, şiddetli risk altında bulunan fertler arasından çıkmaktadır. Bu bireyler yaşadıkları problemlerin üstesinden gelerek, beklenenden daha başarılı olmuş ve iyi bir gelişim göstermişlerdir. Çok dezavantajlı ortamda yetişmelerine karşın başarılı olan ünlü kişilerdir. Bu bireylerin hayat hikâyeleri, yüksek risk grubundaki yılmaz çocuklarla yapılan sistemli araştırmaların neticeleriyle tutarlılık göstermektedir. İkinci grup ise, stresli yaşam deneyimlerine

karşın uyum gösteren kişilerdir. Stresli deneyimler, homojen bir şekilde dağılmış stresli yaşantılar ve boşanma gibi sık karşılaşılan stresörleri kapsamaktadır. Bu grupla yapılan araştırmalarda, incinirlik ve koruyucu faktörler gibi, stresörlerin çocukların gelişimlerine etkisi ve bunların etkisini azaltan veya artıran etmenler araştırılır. Üçüncü grupla ilgili çalışmalarda ise, travmatik durumların üstesinden gelen çocukların bireysel farklılıkları araştırılmaktadır. Travmatik yaşantıların bireylerin işlevselliğini düşürmesi beklenmektedir. Çünkü hiçbir birey incinmez değildir (Rigsby, 1994; Masten, 2014; akt. Özcan ve Artar, 2017, s.299).

2.11.1. Yılmaz Bireylerin Özellikleri

Yılmaz bireyleri tanımlamak için İngilizce literatürde "çabuk iyileşen, kendini toparlayan, güçlükleri yenme yeteneği olan, dirençli, esnek kişi" anlamında "resilient" kavramı kullanılmaktadır (Krovetz, 1999; akt. Gürgan, 2006, s.53).

Yılmazlık, bireylerin stres veya risk faktörlerine maruz kaldıklarında verdikleri tepki ve bu durumda bireyin gelişmesini ve uyumunu sağlayan kişisel bir özelliktir. Yılmaz bireyler zorluklarla daha kolay başa çıkarlar ve zorlu yaşam olaylarına karşı kendini toparlama gücüne sahiptirler. Yılmaz yetişkinler, incitildiklerinde ve rahatsız edildiklerinde; üzüntüyü, öfkeyi, kaybolmuşluğu ve şaşkınlığı yaşarlar fakat bunun kalıcı duygusal bir duruma gelmesine müsaade etmezler, duygularıyla sağlıklı yollardan baş edebilirler (Ünüvar, 2012; akt. Tosun, 2014, s.29).

Haynes (2005), yılmaz kişilerin belli başlı özelliklerini sosyal, duygusal ve bilişsel/ akademik özellikler olarak üç başlıkta açıklamaktadır:

1 - *Sosyal özellikler*

a) Arkadaşlıklar geliştirmede kabiliyetli olduğunu gösterir.

b) Başkalarıyla pozitif ilişkiler gerçekleştirmede yeteneklidir.

c) Dilin düzgün kullanımını için gerekli olan etkili iletişim becerilerine sahiptir.

d) Gerekli olduğunda yardım bulabilir fakat yardım isteme konusunda isteksizdir.

2- *Duygusal Özellikler*

a) Güçlü bir öz-yeterlik duygusuna sahiptir

b) Kendine güveni yüksektir.

c) Yüksek öz-saygı ve kendini kabullenme mevcuttur.

d) Duygularını denetleme ve farkında olma becerisine sahiptir.

e) Yeni durumlara çabucak uyum sağlayabilir.

f) Kaygı ve engellenmeye karşı dayanıklıdır.

3- *Bilişsel/Akademik Özellikler*

a) Başarı güdüsü fazladır.

b) Geleceği düşünme ve planlama kapasitesine sahiptir.

c) Stresli ve travmatik olaylarla mantıki biçimde mücadele eder.

d) Dışsal yüklemelerden (şans, yetenek vb.) ziyade içsel yüklemeler (çaba vb.) yapar.

e) Çevresini yine çevresindekilerin faydasına yönelik biçimlendirir ve harekete geçirir (Gürgan, 2006, s.53).

Flach (1997) yılmaz bireylerin özelliklerini şöyle açıklamıştır: Yılmaz bireyler güçlü ama yumuşak bir özsaygıya sahiptirler. Empati becerileri oldukça gelişmiştir ve başkalarına güvenmekten korkmazlar ve onlarla rahat bir şekilde iletişim kurarlar. Kişisel disiplin ve sorumluluk duyguları oldukça yüksektir. Yeniliklere ve yeni fikirlere açıktırlar. Geniş ilgi alanına ve keskin bir mizah anlayışına sahiptirler. Stres faktörlerini tolere edebilirler. Hayal kurmaktan zevk alırlar. Yaşamın anlamını ve yaşam deneyimlerini yorumlayan felsefi bir bakış açısına sahip bireyler yaşama son derece bağlıdırlar (Tosun, 2014, s.30).

2.12. Yılmazlığı Etkileyen Faktörler

2.12.1. Risk Faktörleri

Travmatik, olumsuz ya da zor bir durum sonucunda hayatta kalmaktan daha fazlasını içeren yılmazlık kavramı incelediğinde risk ve koruyucu faktörlerin ele alınması gerekmektedir. Bireyler, aileler ya da çiftler ilişki süreçleri içerisinde ya da kendi yaşamlarında bazen onları güç duruma düşüren, engelleyen durumlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu güç durumlar, çocukluk döneminde karşılaştıkları bir travma olabileceği gibi evlilik yaşamları içerisinde karşılaşabilecekleri ya da toplumsal bağlamda karşı karşıya kalabilecekleri bir kriz durumu, olay ya da yaşantı

olabilir. Bu güç durumlar hem birey, hem aile hem de toplumlar için bir risktir (Aydoğan, 2014, ss.23-24).

Ailede gelişimsel ve durumsal olmak üzere iki çeşit kriz bulunmaktadır. Gelişimsel krizler, bireylerin bir diğer yaşam döneminden diğerine geçerken beklenen ve normal olarak tanımlanan yaşam olayı ya da durumlardır. Örneğin, gelişimsel kriz olarak bir çocuğun okul için evden ayrılması beklenebilecek bir durumdur. Durumsal krizler ise, sıra dışı ve bireylerin kontrolü dışında olan, beklenilmeyen olaylardır. Ancak, aile sistemi içerisinde gelişimsel ve dönemsel krizleri sınıflandırmak çok kolay değildir. Mesela, aile üyelerinden yaşlı bir kişinin ölümü gelişimsel yaşam döngüsünün bir parçası ve beklenen bir durum olurken, aynı durum aile tarafından durumsal bir kriz olarak da yaşanabilir (Sixby, 2005; akt. Aydoğan, 2014, s. 24).

Gizir (2007) yılmazlık kavramıyla ilgili risk faktörlerini şu şekilde sınıflandırmıştır;

1- Bireysel risk faktörleri: Erken doğum, kronik hastalıklar, olumsuz yaşam durumları

2- Ailesel risk faktörleri: Anne babanın hastalığı ya da psikopatolojisi, ergenlik dönemde anne olma, ebeveynlerin ayrılması, ölümü veya tek ebeveynle yaşamak

3- Çevresel risk faktörleri: Maddi zorluklar ve fakirlik, çocuk ihmali ve istismarı, toplumsal şiddet ve ailevi belalar, savaş ve doğal afetler, evsizlik (s.116).

2.12.2.Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler, Masten (1994) tarafından risk ya da güçlüklerin tesirini yumuşatan, azaltan veya ortadan kaldıran, bireyin yeterliklerini ve sağlıklı uyumunu geliştiren durumlar olarak tanımlanmaktadır (Gizir, 2007, s.117). Koruyucu faktörler, kişisel, ailesel ve çevresel etmenler veya bunların etkileşiminden kaynaklanan durumları kapsamaktadır. Bu durumlardan hangisinin etkili olduğuna bakılmaksızın, koruyucu faktörlerin riski nasıl azalttığı, durdurduğu ve engellediğinin belirlenmesi önemlidir (Greene ve Conrad, 2002, akt. Gizir, 2007, s.117).

Black ve Lobo (2008), tarafından tanımlanan aile içerisindeki koruyucu ve iyileştirici faktörler şunlardır: Pozitif Bakış açısı, maneviyat, aile üyesinin uyumu, esneklik, aile iletişimi, finansal yönetim, aile zamanı, paylaşılan boş zaman, rutin ve ritüeller, destek ağları (Aydoğan, 2014, s.29).

Risk içeren davranışların etkisini azaltan, bireylerin daha olumlu davranışlara yönelme ihtimallerini arttıran veya zarar verici davranışlarda bulunmaktan uzak tutan etmenler koruyucu etken olarak tanımlanmaktadır (Spooner, Hall ve Lynskey 2001; akt. Gökler Danışman ve Köksal, 2011, s.40). Kültürlerarası çalışmalardan elde edilen bulgular, sosyal, davranışsal ve psikolojik pek çok etmenin, çocukluk, ergenlik ve de yetişkinlik devresinde koruyucu etki sağladığını göstermektedir. Koruyucu etmenler, toplum ve ailede bulunan çoklu stres referansları ya da riskler karşısında, kişileri zararlı olabilecek davranışlardan ve yaşam tarzlarından koruyan ve sağlıklı şekilde gelişmesini destekleyen imkanları ve destek kaynaklarını kapsar (Benard, 2006, akt. Gökler-Danışman ve Köksal, 2011, s.40).

2.12.3.Sosyo Demografik Faktörlerin Yılmazlık Düzeyine Etkisi

Bektaş ve Özben (2016), evli bireylerin yılmazlığının yaş, öğrenim durumu, cinsiyet, çalışıp çalışmama, gelir seviyesi, eşin öğrenim durumu ve eşin çalışıp çalışmamasına göre değişiklik olup olmadığını incelemiştir. Sonuçlara bakıldığında; yılmazlığın cinsiyete göre farklılaşmadığı, bu durumun yılmazlığı sergileme biçiminin cinsiyete özgü değişiklik göstermesinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Yaşa göre de farklılık görülmemiştir. Yaştan ziyade bireysel ve sosyal niteliklerin yılmazlığı etkilediği düşünülmüştür. Evli kişilerin yılmazlık düzeyleri öğrenim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılıklar göstermektedir. Eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte sağlıkla ilgili daha iyi imkanlara sahip olma ve kültür düzeyinin artmasıyla birlikte stresle başetme becerisi artmaktadır. Eşlerin öğrenim durumları arttıkça da yılmazlık düzeyleri artmıştır. Eşin eğitimli olması paylaşılan zamanın kalitesini, çocuk yetiştirme tutumlarını ve problem çözme becerilerini artırmakta, bu durumun da bireylerin yılmazlığını olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Evli kişilerin yılmazlık düzeylerinin kendileri ve eşlerinin çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Mesleğini seven ve mesleğinde başarılı olan bireyler için çalışmanın koruyucu faktör olabileceği düşünülmüştür.

2.13. Aile Yılmazlığı

Stres ya da bunalım durumunda bazı aileler dağılırken diğerlerinin bu durumdan güçlenerek çıkması aile yılmazlığıyla açıklanmaktadır. Patterson (2002b) ailede yılmazlığını, herhangi bir riskle karşı karşıya kalan ailenin baş edebilme ve yeniden bir denge sağlayabilme mahareti olarak tanımlamaktadır (akt. Kaner ve Bayraklı, 2010, s.48). Aile düzeyinde yılmazlık, Hawley ve DeHaan (1996) tarafından stresli durumlardan geri sıçrama ve uyumu sağlamada pozitif olarak ailenin takip ettiği yol olarak tanımlanırken, Black ve Lobo (2008) ise, olumsuzluk karşısında aile bireylerinin sıcaklık, yakınlık ve destek ile gelişmelerini sağlayan başarılı bir şekilde başa çıkması olarak ifade etmektedir (akt. Aydoğan, 2014, ss.20-21).

Walsh (2006) yılmazlığın aniden ortaya çıkan kriz ya da uyum sonrasında pek çok interaktif süreç içerdiğini vurgulamaktadır. Yılmazlığın, kriz ve zorluklar karşısında gelişimi ve büyümeyi sağlayan aktif bir süreç olduğunu söyleyen Walsh (2006), aile yılmazlığı yaklaşımını, aile ilişki ağlarında belirsiz olan güçleri araştırma, yeniden uzlaşmaya teşvik etme, ebeveynin yaşam güçlüklerini anlamada merhameti güçlendirme yaklaşımı olarak görmektedir. Tüm bunlardan hareketle, uzun süredir devam eden ya da aniden ortaya çıkan kriz durumuyla başa çıkmada işbirlikçi çabalar aracılığıyla hem bireysel hem de ilişkisel gücün oluşturulduğunu belirtir (Walsh, 2006, akt. Aydoğan, 2014, ss.21-22).

Aile yılmazlığında da bireysel yılmazlıkta olduğu gibi kriz ya da önemli bir zorluk yaşandığında içsel ve dışsal kaynaklar kullanılarak ailenin duruma uyum sağlama, gerekli işlevde bulunma, ayakta kalma, bu şartlar altında gelişme sağlayabilme ve eski haline dönme becerisi mevcuttur (Greeff, Vansteenwengen ve Ide, 2006; Hawley, 2000; Patterson, 2002a, 2002b; akt. Kaner ve Bayraklı, 2010, s.48).

Aile yılmazlığı Kaner ve Bayraklı (2010) tarafından dört boyutta incelenmiştir. *Mücadelecilik-Meydan Okuma,* zorlukların üstesinden gelebilme, güç koşullarla mücadele edebilme, risk alabilme gücü ve olumsuz koşullara rağmen ayakta kalabilmeyi; *Öz-Yetkinlik,* bireylerin hayatını etkili şekilde sürdürebilmesi için

gereken özellikleri; *Yaşama Bağlılık,* yaşama olumlu iştirak ve yaşama olumlu bakışı; *Kontrol* ise, kişilerin hayatını kontrol edebilmesini anlatmaktadır (s.56).

Cohen, Slnonim, Finzi ve Leichtentritt (2002), yaptıkları çalışmayla İsrailli annelerin algılarına dayanarak aile yılmazlığı kavramının altında yatan bileşenleri belirlemişlerdir. Bunlar:

1- Kişilerarası ilişkiler

2- Aile içerisinde acı veren duyguların paylaşılması

3- Aile üyeleri arasında esneklik

4- Bağlılık

5- Aile değerleri (s.173)

Walsh'a göre (2006) ailedeki yılmazlık, zaman içinde değişen ve çok sayıda değişkenden etkilenen bir yapıdır. Ailenin yılmaz olmasını sağlayan süreçler; inanç sistemleri, düzenlemeye ilişkin özellikler ve iletişimsel süreçlerden ibarettir. Bunlar:

1- *İnanç sistemleri*, a) Zor olan duruma yükleme (kriz değerlendirmesi, ortak değerlerde buluşma, birlik duygusu, daha önceki duruma dönme), b) Olumlu bakış açısı (olası duruma hâkim olmak, değiştirilemeyecek olanı kabullenmek, girişimci olmak, atılganlık, sebat etmek, optimizm, sahip olunan güçlere odaklanmak) ve c) Maneviyat (dini ritüeller, inanç, daha büyük değerlere ve hedeflere sahip olmak, zorluklardan yeni şeyler öğrenerek değişime uğramak) şeklinde üç öğeden oluşur.

2- *Düzenlemeye ilişkin özellikler*, a) Esneklik (istikrarın sağlanması), b) Birbirine bağlılık (birlikte hareket edebilme, kişisel farklılık ve ihtiyaçlara saygılı olmak, karşılıklı destek, etkili liderlik göstermek, ilişkilerde yaşan problemlerde yeniden birbirine bağlanmak) ve c) sosyal-ekonomik kaynaklar (toplumda var olan kaynaklara ulaşmak, akrabalık bağlarına ve sosyal desteklere başvurmak, maddi anlamda güvende olmak) şeklinde üç öğeden oluşur.

3- *İletişimsel süreçler* ise, a) Açıklık (belirsizlikleri açıklığa kavuşturmak, anlaşılır ve tutarlı mesajlar iletmek), b) Duyguların net bir

şekilde ifade edilmesi (mizah, duyguların gösterilmesi, sorumluluk almak, empati) ve c) İşbirlikçi problem çözme (beyin fırtınaları, işbirliği, hatalardan ders çıkarmak, çatışmaları çözmek, önleyici tedbir almak suretiyle güçlüklere hazır olmak, hedeflere odaklanarak somut adımlar atmak) olmak üzere üç öğeden oluşur (Walsh, 2002, akt.Bayraklı, 2010, ss.28-29).

Ailedeki riskleri kriz olarak değerlendiren Walsh (2006), yılmaz ailelerin bu bunalımdan ilişkilerini zenginleştirerek çıktıklarını ve aralarındaki duygusal bağları daha da artırdıklarını belirtmiştir. Risk bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, ailelerin olumlu yönde gelişme gösterebilmeleri için bir fırsat haline gelmektedir (Aydoğan ve Özbay, 2015, s.110).

Aile yılmazlığı ile ilgili olarak önerilen başka bir model ise McCubbin ve McCubbin'in (1996) Aile Düzenleme ve Uyum Yılmazlık Modelidir (The Resilience Model of Adjustment and Adaptation). Bu modelin dayandığı 5 temel varsayım şu şekildedir:

1. Aileler yaşam döngüsünde bazı stres ve zorluklarla karşılaşır.

2. Aileler beklendik (evlenme, çocuk sahibi olma gibi) veya beklenmeyen ve normal dışı (doğal afetler, savaş, kaza v.b.) stres ve gerginlik yaşadıklarında, kendilerini koruma, kendilerine yardım etme ve toparlanma yeteneğine sahiptir.

3. Aileler kriz anlarında ve stres yaşadıklarında toplumdan ve çevrelerinden sosyal destek alabilirler ya da çevrelerine sosyal destek verebilirler.

4. Aileler kendi aile üyelerini daha ileriye götürecek hedefler, anlamlar ve ortak görüşler ararlar.

5. Aileler kriz durumları ve büyük stres yaşadıklarında dahi düzen, uyum ve denge sağlama arayışındadırlar (Arıcı, 2014, s.51).

Modelde ailenin yaşanılan zorluklar karşısında istekleri ve sahip olduğu kaynaklar arasında denge kurma çabasının, aileyi dayanıklı kıldığı ve bu dengenin de iki seviyede görülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Birinci seviye, bireyden aileye; ikinci seviye ise aileden toplumadır. Aile üyelerinden birisi iyi bir işlev yaptığında, aile birim olarak denge ve uyum içinde olmakta ve aile topluma karşı

sorumluluklarını da yerine getirebilmektedir. İki seviyede gerçekleşen bu uyum dinamik olarak yeni bir kriz yaşanana kadar devam etmektedir. Bunun tam tersi de yaşanabilmekte ve aile topluma karşı sorumluluklarını yapamamaktadır. Böyle bir durumda aile istekleri ve kaynakları arasında yeniden denge kurmaya çalışmaktadır (McCubbin ve McCubbin, 1992, 1996; akt. Arıcı, 2014, s.52).

2.14. Aile Yılmazlığıyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Özbay ve Aydoğan (2013) aile yılmazlığını, engelli çocuk sahibi aileler üzerinde incelemiştir. 12 anne-babadan oluşan 6 çiftle görüşme gerçekleştirmişlerdir. Veriler "Aile Yılmazlık Görüşme Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Ailelerin yılmazlıklarına etki eden en önemli faktörler; sosyal destek, maneviyat, aile içerisindeki birbirlerine bağlılıkları, sahip oldukları pozitif bakış açısı, esnek davranabilme ve özgünlük olarak tespit edilmiştir.

Aydoğan, (2014), "ilişkisel yılmazlık," "ilişkisel başa çıkma, ebeveynlik stresi" ile "ilişkisel profesyonel yardım arama tutumlarının" ilişkisel yılmazlıkla olan ilişkisini incelemiştir. Araştırmada ebeveynlik stresinde ilişkisel başa çıkma ile ilişkisel yılmazlığın aracı rolü ve ilişkisel yardım arama ile ilişkisel yılmazlık ilişkisi incelenmiştir. Araştırma için 229 evli çifte *"İlişkisel Yılmazlık Ölçeği", "Ebeveynlik Stres Ölçeği", "İlişkisel Profesyonel Yardım Arama Ölçeği", "İlişkisel Başa Çıkma Ölçeği"* uygulanmıştır. Sonuçlarda, kadın ve erkekte ilişkisel başa çıkma artarken ilişkisel yılmazlık da artmaktadır. Ayrıca kadınların yardım arama tutumları göstermesi erkeklerin ilişkisel yılmazlıklarını arttırmaktadır.

Arıcı (2014) tarafından travmatik yas problemi yaşayan kadınlara "Travmatik Yas Sorununda Aile Dayanıklılığı Programı" uygulanarak, programın aile dayanıklılığı düzeylerine etkisi incelenmiştir. 24 kadınla yürütülen çalışmada "Post Travmatik Stres Bozukluğu", "Yas Ölçeği", "Aile Yılmazlığı Ölçeği", "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Kontrol grubuna müdahalede edilmemiş, deney grubuna ise sekiz oturumluk "Travmatik Yas Sorununda Aile Dayanıklılığı Programı" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, uygulanan programın kadınların aile yılmazlığı düzeyini artırmada ve travma sonrası stres düzeylerini azaltmada etkili olduğu görülmüştür.

Aydoğan ve Özbay (2015) yaptıkları araştırmayla riskli gruptaki eşlerde ilişkisel yılmazlıkla, ilişkisel yardım arama arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma grubu olan 229 evli çifte veri toplamak için "İlişkisel Yılmazlık Ölçeği", "İlişkisel Yardım Arama Ölçeği", "Yaşam Olayları Formu" ve "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Sonuçta, erkek ve kadının ilişkisel yardım arama yaklaşımında aktör etkisi bulunmuştur. Partner etkilerinde ise sadece kadınların, yardım arama davranışının erkeklerin yılmazlıklarını arttırdığı belirlenmiştir.

Kaynar (2016), boşanmak üzere olan eşlerde baş etme becerileri, sosyal destek algısı, yılmazlık ve bilişsel çarpıtmaları incelemiştir. Araştırma için İstanbul ilinde yaşayan ve boşanma süreci devem eden 60 kadın ve 60 erkeğe, *"İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği", "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği", "Evlilikte Başaçıkma Yolları*" ve *"Kişisel Bilgi Formu"* uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda; baş etme yollarının eğitim ve maddi duruma göre değişebildiği, bilişsel çarpıtma düzeyi arttıkça toplam sosyal destek düzeylerinin azalıp olumsuz duyguların arttığı, ailesinden sosyal destek gören kişilerin çatışma durumlarının azaldığı görülmüştür. Ayrıca eğitim düzeyi düştükçe bilişsel çarpıtmaların arttığı, eğitim düzeyi yükseldikçe yılmazlık becerilerinin arttığı ve algılanan sosyal destek düzeylerinin eğitim durumu yükseldikçe artış gösterdiği şeklinde bulgular ortaya çıkmıştır.

Buluş ve Bağcı (2016) tarafından iletişim becerileri ve aile yılmazlığının evlilik doyumunu yordama gücü incelenmiştir. Örneklem olarak seçilen 208 çiftte *"Evlilik Yaşam Ölçeği", "Aile Yılmazlık Ölçeği", "Etkili İletişim Becerileri Ölçeği"* uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, yılmazlık seviyeleri ve iletişim becerilerinin, evlilik doyumunu anlamlı şekilde yordadığı ortaya çıkmıştır.

Aydın (2018), okul öncesi eğitim çağındaki çocukların sosyal duygusal uyumu, aile yılmazlığı düzeyleri ve anne-babaların evlilik doyumu arasındaki ilişkileri 208 çocuk ve ebeveynleri örnekleminde incelemiştir. Araştırmada veri toplamak için *"Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30 Ölçeği", "Evlilik Yaşam Ölçeği" ve "Aile Yılmazlık Ölçeği"* kullanılmıştır. Analiz sonucunda, aile yılmazlığı ile anne ve baba evlilik doyumunun, mücadelecilik-meydan okuma alt boyutu ile öz-yetkinlik ve yaşama bağlılık boyutları arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Merdan (2019), aile yılmazlığı ve annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin, otizmli çocukların problem davranışları tarafından yordanıp yordanmadığını, ayrıca psikolojik yardım arama niyetinin, çocukların problem davranışları ile aile yılmazlığı ve ebeveynlik stresleri arasındaki aracılık rolünü araştırmıştır. Analiz sonucunda problem davranışların ebeveyn stresini yordadığı fakat aile yılmazlık düzeyini yordamadığı bulunmuştur. Ayrıca, yardım arama davranışının; çocuğun sorun davranışı ve aile yılmazlığı arasında aracı rolü olmadığı, ebeveyn stresi ve problem davranışlar için de aracı faktör olmadığı belirlenmiştir.

Amato ve Keith' in (1991) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynleri boşanmış ve ebeveynleriyle yaşayan çocuklar arasındaki farklılıkları araştırılmıştır. 13.000 öğrenciyi içeren 92 araştırmanın boylamsal incelenmesi sonucunda, boşanmış aile çocuklarının ailesiyle yaşayan çocuklara göre; kendilerine yönelik olumsuz düşüncelere sahip oldukları, ebeveynleri ve akranları ile çatışma halinde oldukları, okulda davranışsal ve gelişimsel problemler yaşadıkları gibi daha fazla probleme sahip oldukları görülmüştür (akt. Kurt, 2013, s.29).

Farklı etnik köken, dezavantajlı ve akademik başarısı yüksek lise öğrencileri ile 3 yıllık karşılaştırmalı vaka çalışması yapılmıştır. Sonuçta akademik başarısı yüksek öğrencilerin yılmazlıkları da yüksek olarak tespit edilmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında; yetişkin desteği, başarılı arkadaş, avantajlı sınıfta bulunma, ders dışı etkinliklere katılım gibi koruyucu faktörlerin etkili olduğu görülmüştür (Reis, Colbert ve Hebert, 2005).

BÖLÜM III: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, çalışmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığı ve verilerin analizi hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Kültürlerarası evliliklerde çiftlerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli Karasar (2016, s. 81) tarafından, "*iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve birlikte değişim mevcutsa bu değişimin derecesini tespit etmeyi amaçlayan araştırma modeli*" olarak açıklanmaktadır.

3.2.Evren Ve Örneklem/Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini İstanbul İli Başakşehir İlçesinde ikamet eden kültürlerarası evlilik yapmış bireyler oluşturmaktadır. TÜİK (2019) verilerine göre Başakşehir'de oturan 1500 kültürlerarası evlilik yapmış birey araştırma evrenini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, idealde aranan örneklem sayısı 278 kişidir. Bundan yola çıkarak seçilen 300 kişinin örneklemi oluşturması planlandı. Elverişli örnekleme yöntemi kullanılarak, anketler Başakşehir ilçesindeki çeşitli okullarda öğrenim gören öğrencilerin kültürlerarası evlilik yapmış velileri ile, İSMEK Başakşehir Dil Kursu ve Başakşehir Halk Eğitim Merkezi Dil Kursuna devam eden kültürlerarası evlilik yapmış 350 kişiye elden ve internet üzerinden ulaştırılmıştır. Anketlerin doldurulmasıyla ilgili ciddi bir geri dönüş sıkıntısıyla karşılaşılmış olup sadece 124 anket bahsedilen araştırma standartlarına uygunluk göstermiştir. Buna göre örnekleme hatası +- 0.05 ile 0.10 arasında bir değer almaktadır. Bu oran kabul edilebilir bir orandır (Erdoğan ve Yazıcıoğlu, 2004).

3.3.Veri Toplama Araçları

Araştırmada evlilik doyumunu ölçen Evlilik Yaşamı Ölçeği ve aile yılmazlık algısını değerlendirmek için Aile Yılmazlık Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu'nda katılımcılara cinsiyet, yaş, eğitim durumu, doğdukları ülke, etnik köken, evlilik süresi ve ekonomik durum gibi çeşitli sosyodemografik ve evlilik ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Bunların cevapları çoktan seçmeli veya kısa cevaplı şeklinde alınmıştır.

3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği

EYÖ, Tezer (1996) tarafından bireylerin algıladıkları evlilik doyumunu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Tek boyutlu olarak hazırlanmış olan EYÖ, toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelere "1: kesinlikle katılmıyorum- 5: kesinlikle katılıyorum" arasındaki seçeneklerden oluşan 5'li Likert tipi cevaplar verilmektedir. 2, 4 ve 5. maddeler ters yapıda olan ölçekte, bu puanların ters çevrilmesinden sonra alınan toplam puan 10-50 arasında değişmekte ve toplam puanın artması evlilik doyumunun arttığını göstermektedir.

Tezer (1996) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında ölçek evli ve boşanmış katılımcıların yardımıyla sınanmış ve anlamlı fark belirlenmiştir ($t=6.23$; $p<0.01$). Test- tekrar test yöntemi ile kat sayısı 0.85, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı kadınlarda .91'iken erkeklerde .88 olarak saptanmıştır (Tezer, 1996). Bu çalışma için Cronbach alpha 0,863 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla güvenirlik katsayısı 0,70'ten büyük olduğu için güvenirlik şartları sağlanmıştır (Büyüköztürk 2011, s. 171).

3.3.3. Aile Yılmazlık Ölçeği

AYÖ, Kaner ve Bayraklı (2010) tarafından geliştirilmiştir. Aile yılmazlık düzeyinin tespit edilmesi amacıyla kullanılan ölçek 4 alt boyutta toplam 37 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelere "1: hiç tanımlamıyor, 5: çok iyi tanımlıyor" seçeneklerinden oluşan 5'li Likert tipi cevaplar verilmektedir. Ölçeğin puanlaması her alt boyutta ve genelde toplam puanların hesaplanması yoluyla yapılmaktadır. Toplam ölçekten alınabilecek puan 37-185 arasında değişmektedir. Ölçekte herhangi bir ters madde bulunmamakta ve herhangi bir alt boyuttan ve toplamda alınan toplam puan arttıkça aile yılmazlık düzeyi artmaktadır. AYÖ'nün alt boyutları ve madde yapısı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Aile Yılmazlık Ölçeği Alt Boyutları ve Puanlanması

Alt Boyutlar	Maddeler	Madde Sayısı
Mücadelecilik /Meydan Okuma	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 20, 23, 25	17
Öz Yetkinlik	22, 24, 28, 31, 33, 34, 35, 36, 37	9
Yaşama Bağlılık	6, 16, 17, 18, 19, 21, 26, 27	8
Kendini Kontrol	29, 30, 32	3
Genel Ortalama	1-37	37

Kaner ve Bayraklı (2010) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin cronbach-alpha güvenilirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Bu çalışma için Cronbach alpha 0,947 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla güvenirlik katsayısı 0,70'ten büyük olduğu için güvenirlik şartları sağlanmıştır (Büyüköztürk 2011, s. 171).

3.4. Verilerin Çözümlenmesi

Verilerin analizinde Sosyal Bilimciler için İstatistik Programı (SPSS 25.0) kullanılarak, "*yapılan araştırmanın amaçlarına yönelik olarak toplanmış olan verilerin bir istatistik haline getirilerek analiz edilmesi ve bu yolla bulgulara ulaşılmasını hedefleyen analizler*" olarak tanımlanmakta olan (Dawson, 2015) nicel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Katılımcılara ilişkin demografik ve ölçeklere ait betimsel bulguların tespitinde frekans ve yüzde analizleri ile ortalama ve standart sapma gibi istatistik yöntemlerine başvurulmuştur. Evlilik doyumu ve aile yılmazlık düzeyi üzerindeki sosyodemografik ve evlilik özelliklerine ilişkin etkilerin tespitinde ilişkisiz örneklemler t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi kullanılmıştır.

Bu parametrik testlerin kullanılması için ön şartlardan biri olan normallik varsayımının tespitinde Tabachnick ve Fidell'in (2013) önerileri doğrultusunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin ±1,50 aralığında olup olmadığı incelenmiş ve normallik şartının sağlandığı görülmüştür. Ayrıca yapılan analizlerin tamamında anlamlılık düzeyi $p<0,05$; güven aralığı ise %95 olarak kabul edilmiştir.

Gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen ($n<30$) gruplar için nonparametrik tekniklerden Kruskal-Wallis H testi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Aynı zamanda yeterli frekansa sahip olmayan değişkenlerin alt grupları arasında birleştirmeler gerçekleştirilmiştir. İstatistik seçiminde araştırmanın veri kaynağı olan örneklemin büyüklüğü önemlidir. Büyük gruptan elde edilen verilerin normal dağılıma yakın olduğu kabul edilir. Ancak grup sayısı 30'un altına indiğinde normal dağılım gösterdiğini varsaymak güçtür Yani normal dağılım şartına bakılırken örnekleme dahil edilen toplam birey sayısının 30' un altında olması halinde doğrudan normal dağılım yoktur denir ve parametrik yöntemler kullanılmaz (Büyüköztürk 2011, ss. 63-150).

Ayrıca, aile yılmazlığının evlilik doyumunu yordaması basit doğrusal (lineer) regresyon ve çoklu regresyon kullanılarak tespit edilmiştir. Çoklu regresyon yapabilmek için gerekli olan doğrusallık, normallik ve çoklu bağlantılılık şartlarının sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir. Veriler normal dağılım göstermektedir ve değişkenler arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca VIF değerleri 10'dan küçüktür. Dolayısıyla çoklu bağlantılılık probleminin olmadığına karar verilmiştir (Büyüköztürk 2011, s. 100).

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde sırasıyla katılımcılara ait demografik bulgular, ölçeklere ilişkin tanımlayıcı bulgular, sosyodemografik ve evlilik ile ilgili özelliklerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığı üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular, evlilik doyumu ve aile yılmazlığı arasındaki ilişkilere ait bulgular verilmiştir.

4.1. KATILIMCILARA AİT DEMOGRAFİK BULGULAR

Kültürler arası evliliklerde çiftlerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmaya toplam 124 kişi katılmıştır. Tablo 2'de katılımcıların cinsiyet, yaş ve eğitim durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

		n	**%**
Cinsiyet	Kadın	67	54,0
	Erkek	57	46,0
Yaş	23-29 Yaş	16	12,9
	30-39 Yaş	60	48,4
	40-49 Yaş	38	30,6
	50 Yaş ve Üzeri	10	8,1
Eğitim Durumu	İlköğretim	8	6,5
	Ortaöğretim	33	26,6
	Üniversite	65	52,4
	Yüksek lisans/doktora	18	14,5
Toplam		**124**	**100**

Buna göre, katılımcıların %54'ü (n=67) kadın, %46'sı (n=57) erkektir. 23-60 yaş arasında yer alan katılımcıların %12,9'u (n=16) 23-29 yaş arasında, %48,4'ü (n=60) 30-39 yaş arasında, %30,6'sı (n=38) 40-49 yaş arasında, %8,1'i (n=10) 50 yaş ve üzerinde yer almaktadır. Ayrıca, katılımcıların yaş ortalaması 37,71±7,75 olarak hesaplanmıştır. Bunun yanında katılımcıların %6,5'i (n=8) ilköğretim, %26,6'sı (n=33) lise, %52,4'ü (n=65) üniversite ve %14,5'i (n=18) yüksek lisans/doktora mezunudur.

Tablo 3'te katılımcıların doğdukları ülkeye göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Doğdukları Ülkeye Göre Dağılımı

Ülke	**n**	**%**	**Ülke**	**n**	**%**
Türkiye	55	44,4	Filipinler	1	0,8
Ukrayna	9	7,3	Fransa	1	0,8
Rusya	8	6,5	Güney Kore	1	0,8
Suriye	8	6,5	Hollanda	1	0,8
Kazakistan	5	4,0	Irak	1	0,8
Azerbaycan	4	3,2	İran	1	0,8
Almanya	3	2,4	İsviçre	1	0,8
Ürdün	3	2,4	Kosova	1	0,8
Endonezya	2	1,6	Letonya	1	0,8
Filistin	2	1,6	Lübnan	1	0,8
Kırgızistan	2	1,6	Macaristan	1	0,8
Moldova	2	1,6	Malezya	1	0,8
Arnavutluk	1	0,8	Meksika	1	0,8
Belçika	1	0,8	Moğolistan	1	0,8
Bosna-Hersek	1	0,8	Özbekistan	1	0,8
Çin	1	0,8	Türkmenistan	1	0,8
Danimarka	1	0,8	**Toplam**	**124**	**100**

Tablo 3'te görüldüğü üzere, katılımcıların %44,4'ü (n=55) Türkiye doğumludur. Bunu %7,3 (n=9) ile Ukrayna, %6,5 (n=8) ile Rusya ve Suriye, %4 (n=5) ile Kazakistan, %3,2 (n=4) ile Azerbaycan, %2,4 (n=3) ile Almanya ve Ürdün izlemiştir. Endonezya, Filistin, Kırgızistan, Moldova'dan ikişer (%1,6) katılımcı yer almıştır. Arnavutluk, Belçika, Bosna-Hersek, Çin, Danimarka, Filipinler, Fransa, Güney Kore, Hollanda, Irak, İran, İsviçre, Kosova, Letonya, Lübnan, Macaristan, Malezya, Meksika, Moğolistan, Özbekistan ve Türkmenistan doğumlu ise birer (%0,8) katılımcı bulunmaktadır.

Tablo 4'te katılımcıların etnik kökenlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Etnik Kökenlerine Göre Dağılımı

Etnik Köken	n	%	Etnik Köken	n	%
Türk	54	43,5	Filipinli	1	0,8
Arap	14	11,3	Fransız	1	0,8
Rus	10	8,1	Hollandalı	1	0,8
Ukraynalı	6	4,8	Kafkas	1	0,8
Kazak	5	4,0	Kırgız	1	0,8
Kürt	4	3,2	Koreli	1	0,8
Alman	3	2,4	Malezyalı	1	0,8
Azeri	3	2,4	Meksikalı	1	0,8
Arnavut	2	1,6	Moğol	1	0,8
Endonezyalı	2	1,6	Moldovalı	1	0,8
Slav	2	1,6	Özbek	1	0,8
Türkmen	2	1,6	Polonyalı	1	0,8
Boşnak	1	0,8	Tatar	1	0,8
Çinli	1	0,8	Uygur	1	0,8
Danimarkalı	1	0,8	**Toplam**	**124**	**100**

Tablo 4'te görüldüğü üzere katılımcıların %43,5'i (n=54) Türk, %11,3'ü (n=14) Arap, %8,1'i (n=10) Rus, %4,8'i (n=6) Ukraynalı, %4'ü (n=5) Kazak, %3,2'si (n=4) Kürt, %2,4'ü (n=3) Alman ve %2,4'ü (n=3) Azeri'dir. Arnavut, Endonezyalı, Slav ve Türkmenlerin oranları %1,6'dır. Boşnak, Çinli, Danimarkalı, Filipinli, Fransız, Hollandalı, Kafkas, Kırgız, Koreli, Malezyalı, Meksikalı, Moğol, Moldovalı, Özbek, Polonyalı, Tatar ve Uygur'lar ise %0,8'lik (n=1) bir orandadırlar.

Tablo 5'te katılımcıların din, çalışma durumu ve ekonomik duruma göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5'te görüldüğü üzere katılımcıların %83,9'u Müslüman, %12,1'i Hristiyan, %3,2'si Ateist ve %0,8'i Budist'tir. Katılımcıların %2,4'ü Türkiye'de yaşamamış, %21,8'i 1-5 yıl, %22,6'sı 6-10 yıl, %21'i 11-25 yıl ve %32,3'ü 26 yıl ve üzeri yıl süreyle Türkiye'de yaşamaktadır. Ayrıca katılımcıların %58,1'i çalışmakta, %41,9'u ise çalışmamaktadır. Bunun yanında gelir durumunu katılımcıların %1,6'sı

düşük, %4'ü ortanın altı, %72,6'sı orta, %17,7'si ortanın üstü, %4'ü yüksek olarak değerlendirmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Dine, Çalışma Durumuna ve Ekonomik Duruma Göre Dağılımı

		n	%
Dini	Müslüman	104	83,9
	Hristiyan	15	12,1
	Ateist	4	3,2
	Budist	1	0,8
Çalışma Durumu	Çalışıyor	72	58,1
	Çalışmıyor	52	41,9
Ekonomik Durum	Düşük	2	1,6
	Ortanın Altı	5	4,0
	Orta	90	72,6
	Ortanın Üstü	22	17,7
	Yüksek	5	4,0

Tablo 6'da evlilik süresi ve çocuk sayısına göre dağılımları verilmiştir.

Evlilik süresi; katılımcıların %36,3'ünde (n=45) 1-5 yıl, %34,2'sinde (n=30) 6-10 yıl, %39,5'inde (n=49) 11 yıl ve üzeridir.

Ayrıca katılımcıların %20,2'sinin (n=25) çocuğu yoktur, %30,6'sı (n=38) bir, %23,4'ü (n=29) iki, %25,8'i (n=32) üç ve üzeri çocuk sayısına sahiptir.

Tablo 6: Katılımcıların Evlilik Süresi ve Çocuk Saysına Göre Dağılımı

		n	%
Evlilik Süresi	1-5 Yıl	45	36,3
	6-10 Yıl	30	24,2
	11 Yıl ve Üzeri	49	39,5
Çocuk Sayısı	Çocuğu yok	25	20,2
	1 Çocuk	38	30,6
	2 Çocuk	29	23,4
	3 Çocuk ve Üzeri	32	25,8

4.2. ÖLÇEKLERE İLİŞKİN TANIMLAYICI BULGULAR

Katılımcıların Evlilik Yaşam Ölçeği (EYÖ) ve Aile Yılmazlık Ölçeği'ne (AYÖ) verdikleri cevapların analizi sonucunda elde edilen tanımlayıcı bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Evlilik Yaşam Ölçeği (EYÖ) ve Aile Yılmazlık Ölçeği (AYÖ) Tanımlayıcı Bulguları

	Min.	Maks.	$\bar{x}$	Ss	%
Evlilik Doyumu (EYÖ)	18,00	50,00	40,40	6,95	76,00
Aile Yılmazlığı (AYÖ)	68,00	185,00	144,42	21,27	72,58
Öz Yetkinlik	21,00	45,00	37,72	4,20	79,78
Yaşama Bağlılık	12,00	40,00	32,31	5,84	75,97
Mücadelecilik/Meydan Okuma	27,00	85,00	63,70	12,01	68,68
Kendini Kontrol	5,00	15,00	10,69	2,28	64,08

Buna göre, EYÖ ortalaması 40,40±6,95; AYÖ ortalaması ise 144,42±21,27 olarak tespit edilmiştir.

Aile yılmazlığı alt boyutlarında; öz yetkinlik ortalaması 37,72±4,20; yaşama bağlılık ortalaması 32,31±5,84; mücadelecilik/meydan okuma ortalaması 63,70±12,01; kendini kontrol ortalaması ise 10,69±2,28 olarak tespit edilmiştir.

4.3. EVLİLİK DOYUMUNUN SOSYODEMOGRAFİK VE EVLİLİK İLE İLGİLİ ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Araştırmanın birinci amacı, katılımcıların evlilik doyumu puan ortalamalarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, etnik köken, dini inanç, evlilik süresi, gelir düzeyi ve çocuk sayısı değişkenleri bakımından farklılaşma düzeylerinin incelenmesidir. Puan ortalamalarının belirtilen değişkenler bakımından karşılaştırılmasında "bağımsız örneklemler t-testi", "Pearson korelasyon analizi",

"Kruskal-Wallis H testi", "varyans analizi (ANOVA)" ve "Mann-Whitney U testi" uygulanmıştır. Analizlere ilişkin bulgular aşağıda tablolarla belirtilmiştir:

4.3.1. Cinsiyet

Evlilik doyumunun cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 8).

Tablo 8: Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları

	Cinsiyet	**n**	$\bar{x}$	**Ss**	**t**	**Sd**	**p**
Evlilik Doyumu	Erkek	57	41,35	6,64	1,418	122	0,159
	Kadın	67	39,58	7,16			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (t=1,418; p>0,05). Yani erkek ve kadınlar benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.3.2. Yaş

Evlilik doyumunun yaş ile anlamlı bir ilişkisi olup olmadığı Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir (Tablo 9).

Tablo 9: Evlilik Doyumu ile Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Yaş
Evlilik Doyumu	**Pearson r**	0,098
	P	0,278
	N	124

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumu ile yaş arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (p>0,05).

4.3.3. Eğitim Durumu

Evlilik doyumunun eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir (Tablo 10).

Tablo 10: Evlilik Doyumunun Eğitim Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları

	Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Evlilik Doyumu	İlköğretim / Ortaöğretim	41	57,39	5,071	2	0,079
	Üniversite	65	60,97			
	Yüksek Lisans / Doktora	18	79,67			

İlköğretim mezunu olan katılımcı sayısı az olduğu için ilköğretim (n=8) ve ortaöğretim tek grup yapılmış İlköğretim / Ortaöğretim şeklinde birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani tüm eğitim düzeylerindeki katılımcılar benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.3.4. Çalışma Durumu

Evlilik doyumunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 11).

Tablo 11: Evlilik Doyumunun Çalışma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları

	Çalışma Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Evlilik Doyumu	Çalışıyor	72	41,07	6,84	1,274	122	0,205
	Çalışmıyor	52	39,46	7,06			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (t=1,274; p>0,05). Yani çalışan ve çalışmayan benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.3.5. Etnik Köken

Evlilik doyumunun etnik kökene göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 12).

Tablo 12: Evlilik Doyumunun Etnik Kökene Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Etnik Köken	n	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Evlilik Doyumu	Türk	54	40,19	7,39	-0,294	122	0,769
	Diğer	70	40,56	6,64			

Etnik kökenini Türk olmayan 70 katılımcı 28 farklı etnik kökende dağılım göstermiştir. Bu nedenle gruplar diğer şeklinde birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun etnik kökene göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (t=-0,294; p>0,05). Yani etnik köken fark etmeksizin tüm katılımcılar benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.3.6. Dini İnanç

Evlilik doyumunun dine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir (Tablo 13).

Tablo 13: Evlilik Doyumunun Dini İnanca Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları

	Dini İnanç	n	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Evlilik Doyumu	Ateist	4	68,38	2,830	3	0,419
	Budist	1	34,00			
	Hristiyan	15	75,07			
	Müslüman	104	60,74			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun dine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani tüm dini inanışlara sahip katılımcılar benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.3.7. Evlilik Süresi

Evlilik doyumunun evlilik süresine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir (Tablo 14).

Tablo 14: Evlilik Doyumunun Evlilik süresine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları

	Evlilik Süresi	n	$\bar{x}$	Ss	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Evlilik Doyumu	1-5 Yıl	45	42,33	6,19	G. Arası	339,966	2	169,983	3,670	**0,028**
	6-10 Yıl	30	40,53	6,87	G. İçi	5603,671	121	46,311		
	11 Yıl ve Üzeri	49	38,53	7,29	Toplam	5943,637	123			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=3,670; p<0,05). Bunun üzerine farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi yapılmıştır (Tablo 15).

Tablo 15: Evlilik Doyumunun Evlilik süresine Göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere uygulanan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonuçları

Tukey HSD	(A) Süre	(B) Süre	Ort. Arası Fark (A-B)	p
Evlilik Doyumu	1-5 Yıl	6-10 Yıl	1,80	0,502
		11 Yıl ve Üzeri	**3,80**	**0,021**
	6-10 Yıl	1-5 Yıl	-1,80	0,502
		11 Yıl ve Üzeri	2,00	0,415
	11 Yıl ve Üzeri	**1-5 Yıl**	**-3,80**	**0,021**
		6-10 Yıl	-2,00	0,415

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerden 1-5 yıl arası evlilik süresine sahip olanların evlilik doyumlarının 11 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olanlardan anlamlı olarak daha fazla olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Ayrıca, yapılan etki büyüklüğü hesaplaması sonucunda Cohen d=1,30 olarak bulunmuştur. Bu değer, anlamlı farkın "çok büyük" düzeyde olduğunu göstermektedir (Tuna 2016, s. 294).

4.3.8. Çocuk Sayısı

Evlilik doyumunun çocuk sayısına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir (Tablo 16).

Tablo 16: Evlilik Doyumunun Çocuk sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları

	Çocuk Sayısı	n	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Evlilik Doyumu	Çocuğu Yok	25	64,22	3,612	3	0,307
	1 Çocuk	38	58,96			
	2 Çocuk	29	72,47			
	3 Çocuk ve Üzeri	32	56,33			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani çocuk sayısına göre katılımcılar benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.3.9. Ekonomik Durum

Evlilik doyumunun ekonomik duruma göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir (Tablo 17).

Tablo 17: Evlilik Doyumunun Ekonomik duruma Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları

	Ekonomik Durum	n	Ort. Sıra	Sıralar Top.	U	z	p
Evlilik Doyumu	Orta ve Ortanın Altı	97	60,99	5916,00	1163,000	-0,888	0,374
	Ortanın Üstü	27	67,93	1834,00			

Ekonomik durumu düşük (n=2), ortanın altı (n=5) ve ortanın üstü (n=22) ve yüksek (n=5) olan katılımcı sayıları az olduğu için gruplar birleştirilerek iki gruba düşürülmüştür. Düşük, ortanın altı ve orta kategorileri Orta ve Ortanın Altı şeklinde, Ortanın Üstü ve yüksek kategorileri Ortanın Üstü şeklinde birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani ekonomik durum fark etmeksizin tüm katılımcılar benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.3.10. Türkiye'de ve Yurt Dışında Doğma Durumu

Evlilik doyumunun Türkiye'de ve yurt dışında doğma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 18).

Tablo 18: Evlilik Doyumunun Türkiye'de ve Yurt Dışında Doğma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Doğum Yeri	n	$\bar{x}$	Ss	T	Sd	p
Evlilik Doyumu	Türkiye	55	40,53	7,22	0,188	122	0,851
	Yurt Dışı	69	40,29	6,78			

Türkiye dışında doğan 69 katılımcı doğum yerine göre 32 farklı ülkede dağılım göstermektedir. Bu nedenle gruplar yurt dışı şeklinde birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin evlilik doyumunun Türkiye'de ve yurt dışında doğma durumuna göre anlamlı bir

farklılık göstermediği tespit edilmiştir (t=0,188; p>0,05). Yani Türkiye'de ve yurt dışında doğmuş olan katılımcılar benzer bir evlilik doyumu düzeyine sahiptir.

4.4. AİLE YILMAZLIĞININ SOSYODEMOGRAFİK VE EVLİLİK İLE İLGİLİ ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Araştırmanın ikinci amacı, katılımcıların aile yılmazlığı puan ortalamalarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, etnik köken, dini inanç, evlilik süresi, gelir düzeyi ve çocuk sayısı değişkenleri bakımından farklılaşma düzeylerinin incelenmesidir. Puan ortalamalarının belirtilen değişkenler bakımından karşılaştırılmasında "bağımsız örneklemler t-testi", "Pearson korelasyon analizi", "Kruskal-Wallis H testi", "varyans analizi (ANOVA)" ve "Mann-Whitney U testi" uygulanmıştır. Analizlere ilişkin bulgular aşağıda tablolarla belirtilmiştir:

4.4.1. Cinsiyet

Aile yılmazlığının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 19).

Tablo 19: Aile Yılmazlığının Cinsiyete Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	T	Sd	p
Aile Yılmazlığı	Erkek	57	146,58	22,46	1,043	122	0,299
	Kadın	67	142,58	20,19			
Mücadelecilik /Meydan Okuma	Erkek	57	65,35	12,05	1,416	122	0,159
	Kadın	67	62,30	11,88			
Öz Yetkinlik	Erkek	57	37,98	4,65	0,647	122	0,519
	Kadın	67	37,49	3,79			
Yaşama Bağlılık	Erkek	57	32,49	5,89	0,310	122	0,757
	Kadın	67	32,16	5,84			
Kendini Kontrol	Erkek	57	10,75	2,36	0,309	122	0,758
	Kadın	67	10,63	2,23			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve alt boyutların tamamının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani erkek ve kadınlar alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

4.4.2. Yaş

Aile yılmazlığının yaş ile anlamlı bir ilişkisi olup olmadığı Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir (Tablo 20).

Tablo 20: Aile Yılmazlığı ile Yaş Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Yaş
Aile Yılmazlığı	**Pearson r**	0,016
	P	0,862
	N	124
Mücadelecilik/Meydan Okuma	**Pearson r**	0,030
	P	0,745
	N	124
Öz Yetkinlik	**Pearson r**	0,046
	P	0,614
	N	124
Yaşama Bağlılık	**Pearson r**	-0,020
	P	0,827
	N	124
Kendini Kontrol	**Pearson r**	-0,042
	P	0,647
	N	124

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığı ve alt boyutlarının tamamı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (p>0,05).

4.4.3. Eğitim Durumu

Aile yılmazlığının eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir (Tablo 21).

Tablo 21: Aile Yılmazlığının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları

	Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Aile Yılmazlığı	İlk – Ortaöğretim	41	62,43	2,584	2	0,275
	Üniversite	65	59,20			
	Yüksek lisans/doktora	18	74,58			
Mücadelecilik /Meydan Okuma	İlk – Ortaöğretim	41	63,83	2,505	2	0,286
	Üniversite	65	58,62			
	Yüksek lisans/doktora	18	73,50			
Öz Yetkinlik	İlk – Ortaöğretim	41	62,66	1,270	2	0,530
	Üniversite	65	60,09			
	Yüksek lisans/doktora	18	70,83			
Yaşama Bağlılık	İlk – Ortaöğretim	41	60,74	1,266	2	0,531
	Üniversite	65	61,18			
	Yüksek lisans/doktora	18	71,28			
Kendini Kontrol	İlk – Ortaöğretim	41	56,23	2,051	2	0,359
	Üniversite	65	64,80			
	Yüksek lisans/doktora	18	68,47			

İlköğretim mezunu olan katılımcı sayısı az olduğu için (n= 8) ilköğretim ve ootaöğretim mezunu kaltılımcılar tek grup olarak birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve alt boyutların tamamının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani tüm eğitim düzeyi gruplarındaki katılımcılar alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

4.4.4. Çalışma Durumu

Aile yılmazlığının çalışma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 22).

Tablo 22: Aile Yılmazlığının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan bağımsız örneklem T-testi sonuçları

	Çalışma D.	n	$\bar{x}$	Ss	T	Sd	p
Aile Yılmazlığı	Çalışıyor	72	146,89	21,03	1,530	122	0,129
	Çalışmıyor	52	141,00	21,33			
Mücadelecilik /Meydan Okuma	Çalışıyor	72	65,32	11,53	1,781	122	0,077
	Çalışmıyor	52	61,46	12,41			
Öz Yetkinlik	Çalışıyor	72	38,25	4,21	1,674	122	0,097
	Çalışmıyor	52	36,98	4,10			
Yaşama Bağlılık	Çalışıyor	72	32,51	6,12	0,446	122	0,657
	Çalışmıyor	52	32,04	5,48			
Kendini Kontrol	Çalışıyor	72	10,81	2,23	0,688	122	0,493
	Çalışmıyor	52	10,52	2,36			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve alt boyutların tamamının çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani çalışan ve çalışmayan katılımcılar alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

4.4.5. Etnik Köken

Aile yılmazlığının etnik kökene göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 23).

Tablo 23: Aile Yılmazlığının Etnik Kökene Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Etnik Köken	n	$\bar{x}$	Ss	T	Sd	p
Aile Yılmazlığı	Türk	54	145,09	22,42	0,308	122	0,758
	Diğer	70	143,90	20,49			
Mücadelecilik /Meydan Okuma	Türk	54	64,19	12,55	0,392	122	0,695
	Diğer	70	63,33	11,65			
Öz Yetkinlik	Türk	54	37,93	4,08	0,484	122	0,629
	Diğer	70	37,56	4,31			
Yaşama Bağlılık	Türk	54	32,37	5,79	0,093	122	0,926
	Diğer	70	32,27	5,92			
Kendini Kontrol	Türk	54	10,61	2,34	-0,318	122	0,751
	Diğer	70	10,74	2,25			

Etnik kökenini Türk olmayan 70 katılımcı 28 farklı etnik kökende dağılım göstermiştir. Bu nedenle gruplar diğer şeklinde birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve alt boyutların tamamının etnik kökene göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani etnik köken fark etmeksizin tüm katılımcılar alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

4.4.6. Dini İnanç

Aile yılmazlığının dine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir (Tablo 24).

Tablo 24: Aile Yılmazlığının Dini İnanca Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları

	Dini İnanç	n	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Aile Yılmazlığı	Ateist	4	23,88	5,871	3	0,118
	Budist	1	65,50			
	Hristiyan	15	72,83			
	Müslüman	104	62,47			
Mücadelecilik/Meydan Okuma	Ateist	4	30,00	4,900	3	0,179
	Budist	1	70,50			
	Hristiyan	15	74,07			
	Müslüman	104	62,00			
Öz Yetkinlik	Ateist	4	38,13	5,468	3	0,141
	Budist	1	3,50			
	Hristiyan	15	56,40			
	Müslüman	104	64,88			
Yaşama Bağlılık	Ateist	4	40,13	4,606	3	0,203
	Budist	1	105,00			
	Hristiyan	15	73,93			
	Müslüman	104	61,30			
Kendini Kontrol	Ateist	4	46,88	1,389	3	0,708
	Budist	1	89,00			
	Hristiyan	15	64,80			
	Müslüman	104	62,51			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve alt boyutların tamamının dini inanca göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani dini inanç fark etmeksizin tüm katılımcılar alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

4.4.7. Evlilik Süresi

Aile yılmazlığının evlilik süresine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir (Tablo 25).

Tablo 25: Aile Yılmazlığının Evlilik süresine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları

	Evlilik Süresi	n	$\bar{x}$	Ss	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Aile Yılmazlığı	1-5 Yıl	45	151,47	17,28	G. Arası	6105,453	2	3052,727	7,457	**0,001**
	6-10 Yıl	30	147,73	22,08	G. İçi	49532,740	121	409,361		
	11 Yıl ve Üzeri	49	135,92	21,53	Toplam	55638,194	123			
Mücadele-cilik /Meydan Okuma	1-5 Yıl	45	66,93	10,20	G. Arası	1553,091	2	776,545	5,805	**0,004**
	6-10 Yıl	30	65,97	12,60	G. İçi	16186,869	121	133,776		
	11 Yıl ve Üzeri	49	59,35	12,08	Toplam	17739,960	123			
Öz Yetkinlik	1-5 Yıl	45	38,53	3,68	G. Arası	206,054	2	103,027	6,363	**0,002**
	6-10 Yıl	30	39,07	3,88	G. İçi	1959,067	121	16,191		
	11 Yıl ve Üzeri	49	36,14	4,39	Toplam	2165,121	123			
Yaşama Bağlılık	1-5 Yıl	45	34,71	4,14	G. Arası	517,043	2	258,522	8,501	**0,000**
	6-10 Yıl	30	32,47	5,66	G. İçi	3679,691	121	30,411		
	11 Yıl ve Üzeri	49	30,02	6,45	Toplam	4196,734	123			
Kendini Kontrol	1-5 Yıl	45	11,29	2,14	G. Arası	26,286	2	13,143	2,588	0,079
	6-10 Yıl	30	10,23	2,81	G. İçi	614,448	121	5,078		
	11 Yıl ve Üzeri	49	10,41	1,96	Toplam	640,734	123			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının genelde ve kendini kontrol dışındaki alt boyutların tamamında (mücadelecilik/meydan okuma, öz yetkinlik ve yaşama bağlılık alt boyutlarında) evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Bunun üzerine farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi yapılmıştır (Tablo 26).

Tablo 26: Aile Yılmazlığının Evlilik süresine Göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere uygulanan Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testi sonuçları

Tukey HSD	(A) Süre	(B) Süre	Ort. Arası Fark (A-B)	p
Aile Yılmazlığı	1-5 Yıl	6-10 Yıl	3,73	0,714
		11 Yıl ve Üzeri	**15,55**	**0,001**
	6-10 Yıl	1-5 Yıl	-3,73	0,714
		11 Yıl ve Üzeri	**11,81**	**0,035**
	11 Yıl ve Üzeri	**1-5 Yıl**	**-15,55**	**0,001**
		6-10 Yıl	**-11,81**	**0,035**
Mücadelecilik /Meydan Okuma	1-5 Yıl	6-10 Yıl	0,97	0,933
		11 Yıl ve Üzeri	**7,59**	**0,005**
	6-10 Yıl	1-5 Yıl	-0,97	0,933
		11 Yıl ve Üzeri	**6,62**	**0,039**
	11 Yıl ve Üzeri	**1-5 Yıl**	**-7,59**	**0,005**
		6-10 Yıl	**-6,62**	**0,039**
Öz Yetkinlik	1-5 Yıl	6-10 Yıl	-0,53	0,840
		11 Yıl ve Üzeri	**2,39**	**0,013**
	6-10 Yıl	1-5 Yıl	0,53	0,840
		11 Yıl ve Üzeri	**2,92**	**0,006**
	11 Yıl ve Üzeri	**1-5 Yıl**	**-2,39**	**0,013**
		6-10 Yıl	**-2,92**	**0,006**
Yaşama Bağlılık	1-5 Yıl	6-10 Yıl	2,24	0,199
		11 Yıl ve Üzeri	**4,69**	**0,000**
	6-10 Yıl	1-5 Yıl	-2,24	0,199
		11 Yıl ve Üzeri	2,45	0,139
	11 Yıl ve Üzeri	**1-5 Yıl**	**-4,69**	**0,000**
		6-10 Yıl	-2,45	0,139

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerden 1-5 yıl arası ve 6-10 yıl arası evlilik süresine sahip olanların genel olarak aile yılmazlıklarının, mücadelecilik/meydan okumalarının ve öz yetkinliklerinin 11 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olanlardan anlamlı olarak daha fazla olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Yaşama bağlılık açısından ise sadece 1-5 yıl arası evlilik süresine sahip olanların yaşama bağlılıkları 11 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olanlardan anlamlı olarak daha fazladır ($p<0,05$).

Ayrıca, yapılan etki büyüklüğü hesaplaması sonucunda Cohen d değeri farklılıkların tamamında <1,00 olarak bulunmuştur. Bu değer, anlamlı farkın "çok büyük" düzeyde olduğunu göstermektedir (Tuna 2016, s. 294).

4.4.8. Çocuk Sayısı

Aile yılmazlığının çocuk sayısına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile incelenmiştir (Tablo 27).

Tablo 27: Aile Yılmazlığının Çocuk sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları

	Çocuk Sayısı	n	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Aile Yılmazlığı	Çocuğu Yok	25	65,56	1,219	3	0,748
	1 Çocuk	38	64,66			
	2 Çocuk	29	63,59			
	3 Çocuk ve Üzeri	32	56,56			
Mücadelecilik /Meydan Okuma	Çocuğu Yok	25	62,16	0,404	3	0,939
	1 Çocuk	38	64,78			
	2 Çocuk	29	63,22			
	3 Çocuk ve Üzeri	32	59,41			
Öz Yetkinlik	Çocuğu Yok	25	62,76	3,080	3	0,379
	1 Çocuk	38	63,86			
	2 Çocuk	29	69,86			
	3 Çocuk ve Üzeri	32	54,02			
Yaşama Bağlılık	Çocuğu Yok	25	67,02	4,005	3	0,261
	1 Çocuk	38	65,09			
	2 Çocuk	29	67,16			
	3 Çocuk ve Üzeri	32	51,67			
Kendini Kontrol	Çocuğu Yok	25	67,76	2,755	3	0,431
	1 Çocuk	38	65,45			
	2 Çocuk	29	53,31			
	3 Çocuk ve Üzeri	32	63,22			

Buna göre, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve alt boyutların tamamının çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani farklı çocuk sayısına sahip olan katılımcılar alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

4.4.9. Ekonomik Durum

Aile yılmazlığının ekonomik duruma göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir (Tablo 28).

Tablo 28: Aile Yılmazlığının Ekonomik duruma Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları

	Ekonomik Durum	n	Ort. Sıra	Sıralar Top.	U	z	p
Aile Yılmazlığı	Orta ve Ortanın Altı	97	60,89	5906,50	1153,500	-0,945	0,345
	Ortanın Üstü	27	68,28	1843,50			
Mücadelecilik /Meydan Okuma	Orta ve Ortanın Altı	97	61,49	5964,50	1211,500	-0,594	0,553
	Ortanın Üstü	27	66,13	1785,50			
Öz Yetkinlik	Orta ve Ortanın Altı	97	59,48	5769,50	1016,500	-1,781	0,075
	Ortanın Üstü	27	73,35	1980,50			
Yaşama Bağlılık	Orta ve Ortanın Altı	97	61,51	5966,50	1213,500	-0,583	0,560
	Ortanın Üstü	27	66,06	1783,50			
Kendini Kontrol	Orta ve Ortanın Altı	97	57,92	5618,00	865,000	-2,718	**0,007**
	Ortanın Üstü	27	78,96	2132,00			

Ekonomik durumu düşük (n=2), ortanın altı (n=5) ve ortanın üstü (n=22) ve yüksek (n=5) olan katılımcı sayıları düşük olduğu için gruplar birleştirilerek iki gruba düşürülmüştür. Düşük, ortanın altı ve orta kategorileri Orta ve Ortanın Altı şeklinde, Ortanın Üstü ve yüksek kategorileri Ortanın Üstü şeklinde birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve kendini kontrol dışındaki alt boyutların tamamının ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05). Yani tüm ekonomik durumlardaki katılımcılar kendini kontrol dışında alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

Ancak ekonomik düzeyi ortanın üzerinde olan katılımcıların kendini kontrol düzeyleri orta ve ortanın altında olanlardan anlamlı olarak daha fazladır ($p<0,05$). Yapılan etki büyüklüğü hesaplaması sonucunda Cohen $d=0,98$ olarak bulunmuştur. Bu değer, anlamlı farkın "büyük" düzeyde olduğunu göstermektedir (Tuna 2016, s. 294).

4.4.10. Türkiye'de ve Yurt Dışında Doğma Durumu

Aile yılmazlığının Türkiye'de ve yurt dışında doğma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz örneklemler t-testi ile incelenmiştir (Tablo 29).

Tablo 29: Aile Yılmazlığının Türkiye'de ve Yurt Dışında Doğma Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Doğum Yeri	n	$\bar{x}$	Ss	T	Sd	p
Aile Yılmazlığı	Türkiye	55	146,20	23,04	0,831	122	0,407
	Yurt Dışı	69	143,00	19,80			
Mücadelecilik /Meydan Okuma	Türkiye	55	64,73	12,64	0,848	122	0,398
	Yurt Dışı	69	62,88	11,51			
Öz Yetkinlik	Türkiye	55	38,33	4,26	1,451	122	0,149
	Yurt Dışı	69	37,23	4,11			
Yaşama Bağlılık	Türkiye	55	32,40	5,84	0,145	122	0,885
	Yurt Dışı	69	32,25	5,88			
Kendini Kontrol	Türkiye	55	10,75	2,41	0,260	122	0,795
	Yurt Dışı	69	10,64	2,19			

Türkiye dışında doğan 69 katılımcının doğum yeri 32 farklı ülkeye dağılım göstermektedir. Bu nedenle gruplar yurt dışı şeklinde birleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırmaya katılan kültürlerarası evlilik yapan bireylerin aile yılmazlığının ve alt boyutların tamamının Türkiye'de ve yurt dışında doğma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani Türkiye'de ve yurt dışında doğmuş olan katılımcılar alt boyutlar da dahil olmak üzere benzer bir aile yılmazlığı düzeyine sahiptir.

4.5. AİLE YILMAZLIĞI VE EVLİLİK DOYUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın üçüncü amacı olan, kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin aile yılmazlığı düzeyleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için korelasyon analizi uygulanmıştır.

4.5.1. Korelasyon Bulguları

Aile yılmazlığı ve alt boyutları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi tespit etmek üzere yapılan Pearson korelasyon analizi bulguları Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30: Aile Yılmazlığı ve Alt Boyutları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiyi Belirlemek üzere yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları

		Aile Yılmazlığı	Müc. / Meydan Okuma	Öz Yetkinlik	Yaşama Bağlılık	Kendini Kontrol	Evlilik Doyumu
Aile Yılmazlığı	r	1	0,957	0,806	0,864	0,588	0,520
	p		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Mücadelecilik/ Meydan Okuma	r		1	0,685	0,735	0,519	0,445
	p			0,000	0,000	0,000	0,000
Öz Yetkinlik	r			1	0,662	0,376	0,518
	p				0,000	0,000	0,000
Yaşama Bağlılık	r				1	0,412	0,488
	p					0,000	0,000
Kendini Kontrol	r					1	0,306
	p						0,001

Buna göre, aile yılmazlığı ve evlilik doyumu arasında orta düzeyde pozitif ($r=0,520$) ve anlamlı ($p<0,05$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani aile yılmazlığı arttığında evlilik doyumu orta düzeyde bir ilişki ile anlamlı olarak artmaktadır.

Alt boyutlarda ise mücadelecilik/meydan okuma alt boyutu ile evlilik doyumu arasındaki ilişki $r=0,445$ ve anlamlı ($p<0,05$); öz yetkinlik alt boyutu ile evlilik doyumu arasındaki ilişki $r=0,518$ ve anlamlı ($p<0,05$); yaşama bağlılık alt boyutu ile evlilik doyumu arasındaki ilişki $r=0,488$ ve anlamlı ($p<0,05$) ve kendini

kontrol alt boyutu ile evlilik doyumu arasındaki ilişki r=0,306 ve anlamlı (p<0,05) olarak bulunmuştur. Buna göre alt boyutların tamamı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki orta düzeyde pozitif ve anlamlıdır. Yani aile yılmazlığı alt boyut puanları arttığında evlilik doyumu da anlanmlı olarak artış göstermektedir.

4.5.2. Aile Yilmazliği Ve Evlilik Doyumunu Yordama Durumuna İlişkin Bulgular

Aile yılmazlığının evlilik doyumunu yordayıp yordamadığını tespit etmeye yönelik olarak basit doğrusal (lineer) regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31: Aile Yılmazlığının Evlilik Doyumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Regresyon Modeli $r=0,520$; $r^2=0,271$ $F=45,310$; $p=0,000$	**Standardize Olmayan Parametreler**		**Standardize Parametreler**	**t**	**p**
	B	**S. Hata**	**ß**		
Sabit	15,831	3,688		4,292	0,000
Aile Yılmazlığı	0,170	0,025	0,520	6,731	**0,000**

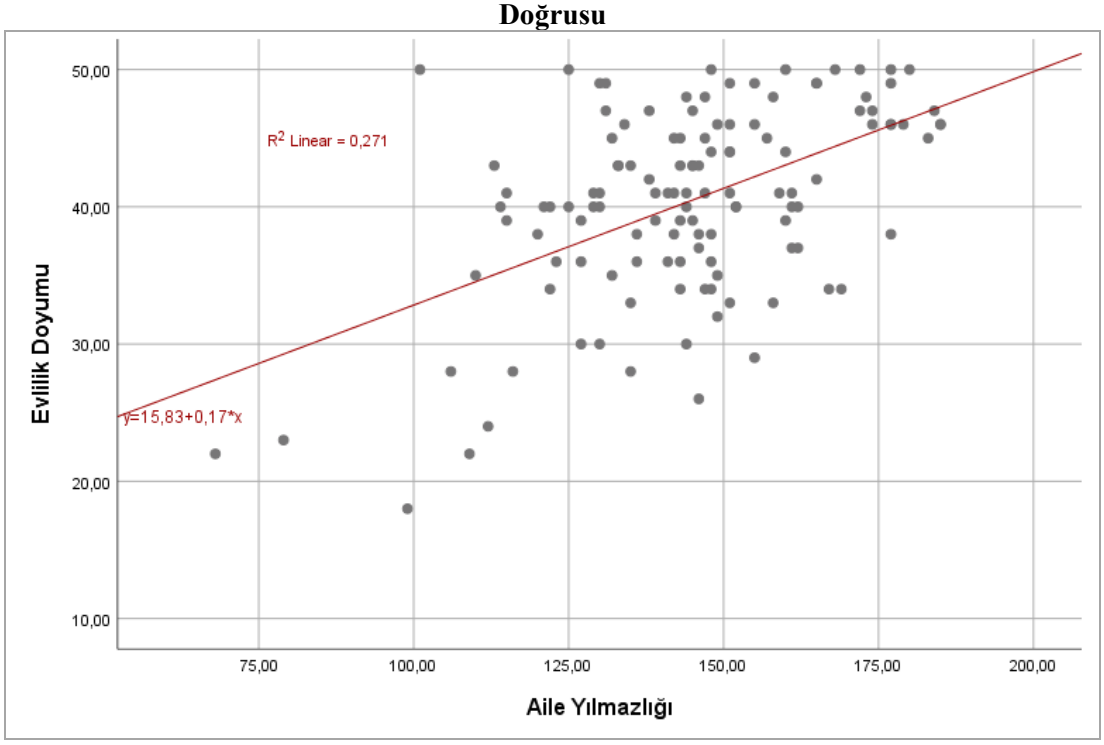
* Bağımlı Değişken: Evlilik Doyumu.

Buna göre, aile yılmazlığının evlilik doyumu üzerinde orta düzeyde pozitif (r=0,520) ve anlamlı (p<0,05) bir etkisi bulunmaktadır. Yani aile yılmazlığı, evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamaktadır ve aile yılmazlığı arttığında evlilik doyumu orta düzeyde bir ilişki ile anlamlı olarak artmaktadır.

Aile yılmazlığı, evlilik doyumundaki varyansın (r^2) %27,1'ini açıklamaktadır. Yani evlilik doyumunun %27,1'inin aile yılmazlığından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Ayrıca, aile yılmazlığı (x) ve evlilik doyumu (y) arasındaki regresyon eşitliği y=15,831+0,170x olarak tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak 15,831 puanlık hazır bir evlilik doyumu puanına sahip olan katılımcıların aile yılmazlığı puanlarının 1 puan artmasının evlilik doyumunda 0,170 puanlık bir artışa neden olduğu söylenebilir. Bu ilişki Şekil 4-1'de açıkça görülmektedir.

Şekil 1 4-1: Aile Yılmazlığı ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiyi Gösteren Regresyon Doğrusu

4.5.3. Aile Yılmazlığı Alt Boyutlarının Yordayıcılık Durumu

Aile yılmazlığı alt boyutlarının evlilik doyumu üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı olup olmadığı, birlikte aile yılmazlığını oluşturmaları nedeniyle, çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir (Tablo 32).

Tablo 32: Aile Yılmazlığı Alt Boyutlarının Evlilik Doyumunu Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Regresyon Modeli r=0,558; r^2=0,312 F=13,473; p=0,000	**Standardize Olmayan Parametreler**		**Standardize Parametreler**	**t**	**p**	**VIF****
	B	**S. Hata**	**ß**			
Sabit	7,964	4,938		1,613	0,109	
Mücadelecilik /Meydan Okuma	0,004	0,074	0,008	0,060	0,952	2,854
Öz Yetkinlik	0,547	0,183	**0,330**	2,994	**0,003**	2,103
Yaşama Bağlılık	0,273	0,141	0,229	1,932	0,056	2,429
Kendini Kontrol	0,253	0,271	0,083	0,933	0,353	1,373

* Bağımlı Değişken: Evlilik Doyumu.
** 10'dan küçük değerler olması bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılılık problemi olmadığını göstermektedir (Büyüköztürk 2011, s. 100).

Tablo 32'de görüldüğü üzere, alt boyutların tamamı ele alındığında anlamlı bir model kurulmakta ve evlilik doyumu yordanmaktadır (F=13,473; p<0,05).

Alt boyutlar tek tek incelendiğinde ise birbirleriyle etkileşimin sonucu olarak mücadelecilik/meydan okuma, yaşama bağlılık ve kendini kontrol alt boyutları evlilik doyumunu yordamamaktadır (p>0,05).

Evlilik doyumunu anlamlı olarak yordayan tek alt boyut öz yetkinliktir (p<0,05). Standardize beta katsayısı (ß) değerlendirildiğinde, evlilik doyumunun %10,9'unun öz yetkinlik tarafından açıklandığı görülmektedir. Ayrıca öz yetkinlik (x) ve evlilik doyumu (y) arasındaki regresyon eşitliği y=7,964+0,547x olarak tespit edilmiştir.

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, kültürlerarası evliliklerde çiftlerin evlilik doyumu ve aile yıılmazlığı arasındaki ilişkinin sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda literatürde yer alan benzer yayın ve araştırmalarla çalışma sonuçları arasında karşılaştırmalar yapılmıştır.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Kültürlerarası evliliklerde çiftlerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmaya 67 kadın ve 57 erkek toplam 124 kişi katılmıştır.

Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda kültürler arası evlilik yapmış bireylerin evlilik doyumunun çeşitli sosyodemografik ve evlilik ile ilgili özelliklere göre incelenmesi sonucunda, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, etnik köken, çocuk sayısı ve ailenin ekonomik düzeyinin evlilik doyumunu farklilaştırmadığı görülmüştür. Yani evlilik doyumu bu özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Literatürde kültürlerarası evliliklerle ilgili Tezer-Yörük (2016), tarafından yapılan araştırma sonucunda da benzer bulgulara ulaşılmış kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerde evlilik doyumunun demografik değişkenlere göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Kültürlerarası evliliklerle ilgili literatürde çoğunlukla görüşmelere dayalı nitel çalışmalar mevcuttur. Bu nedenle soyodemografik faktörlere bağlı olarak evlilik doyumunun faklılaşıp farklılaşmadığıyla ilgili mevcut çalışmanın bulguları faklı araştırma sonuçlarıyla aşağıda tartışılmıştır.

Literatürdeki evlilik doyumuyla ilgili yapılan çalışmaların bazılarında evlilik doyumu düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Çağ ve Yıldırım, 2013; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Şendil ve Korkut, 2008; Tezer,1994; Kabasakal ve Soylu, 2016). Bu sonuçlar çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bazı çalışmaların sonuçları ise evlilik doyumunun cisiyete göre değiştiğini göstermektedir. Cihan-Güngör (2007) evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirmek amacıyla yaptığı araştırmada, erkeklerin evlilikten sağladıkları doyumun kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu

sonuçların kadınların evliliklerinde annelik, eş, ev kadını, çalışan kadın ve gelin olma şeklinde farklı roller üstelenmesi ve bunlara bağlı olarak yerine getirdiği ağır görevlerden kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Bu bulgularla tutarlılık gösteren, erkeklerde evlilik uyum düzeyinin kadınlara göre daha yüksek bulunduğu başka araştırmalara da rastlanmıştır (Eren-Bodur, Çoşar, Erdem, 2013; Şener ve Terzioğlu, 2008; Güven, 2010). Bu araştırmada bireylerin cinsiyetlerine göre evlilik doyumları arasında anlamlı bir fark çıkmaması katılımcıların aile yapısından kaynaklanıyor olabilir. Katılımcıların yarıdan fazlasının yabancı uyruklu olması ve farklı bir kültürel geçmişe sahip olmasından dolayı aile yapılarının geleneksel aile yapısı olmadığı düşünülmektedir. Yetişme tarzlarından kaynaklı farklı toplumsal cinsiyet rollerine sahip olan kadınların, gerek eş ve annelik gibi rolleri ve gerekse bunlarla ilgili olarak üstlendikleri sorumluluklarla ilgili olarak Türk kadınlardan farklı tutum içinde olmaları, daha demokratik eşitlikçi bir tutum sergilemelerinden dolayı cinsiyete göre evlilik doyumunun farklılaşmamasına neden olduğu düşünülmektedir.

Evlilik doyumu ve yaş değişkeniyle ilgili olan araştırmalara baktığımızda benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Evlilik doyumu düzeyi yaş değişkenine göre farklılaşmamaktadır (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Çağ ve Yıldırım, 2013). Bu bulgularla çelişen bir araştırmada Tezer (1994), yaşla birlikte evlilik doyumunun arttığı sonucuna ulaşmış, bu durumu aile yaşam döngüsüyle olan parallellikle açıklamıştır.

Eğitim düzeyiyle evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği; Şener ve Terzioğlu (2008) ile Şendil ve Korkut (2008) tarafından yapılan araştırmalarda eğitim düzeyinin evlilik doyumu ve uyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Araştırmacılar, eğitim seviyesi düştükçe, bireylerin sağlıklı iletişim kurma, birbirlerini anlama, fikir alışverişi, birlikte zaman geçirme ve sevgiyi ifade etme biçimlerinde daha fazla uyuşmazlık yaşadıkları ve bu nedenle evlilik doyumunun düştüğünü ifade etmiştir. Bu araştırmada, bireylerin çoğunun lisans ve üstü eğitim seviyesinde benzer durumda olmasından dolayı, bireylerin evlilik doyumlarının farklılaşmadığı düşünülmektedir. Literatürde bu sonuçlarla çelişen bulguya da rastlanmıştır. Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından yapılan araştırma sonucunda eğitim düzeyi değişkeni ile evlilik doyumu arasında ters yönde bir anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyleri arttıkça bireylerin evlilik doyumlarının azaldığı

bulgusu, artan eğitim düzeyiyle birlikte bireylerin evliliklerini daha fazla sorgulamasına dayandırılmıştır.

Kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin evlilik doyum düzeyinin etnik kökene göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ortaya çıkan bu durumun çalışma grubuna özgü ve etki eden farklı bir değişkenden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı kültürden gelmeyen katılımcıların aileleri tarafından bu evliliğe yönlendirilmiş olmaları mümkün değildir. Farklı kültürden bir eşle evlenen katılımcıların eşlerini kendi kararıyla anlaşarak seçtikleri düşünülmektedir. Evlenme şeklinin evlilik doyumu üzerindeki etkisi çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur. Şendil ve Korkut (2008) tarafından çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelendiği araştırma sonucunda; anlaşarak evlenen bireylerin, görücü usulü evlenenlere göre, evlilik uyumunun daha fazla olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Çimen'de (2007), çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireyleri karşılaştırdığı çalışmasında, anlaşarak evlenenlerin ilişki doyumlarının görücü usulü ile evlenen bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Evlenme şeklindeki benzerlikten dolayı katılımcıların evlilik doyum düzeylerinin benzer olduğu bu nedenle de, etnik kökene göre evlilik doyumunun farklılaşmadığı söylenebilir.

Kültürlerarası evliliklerde din faktörünün değerlendirildiği yurt içinde yapılan çalışmalarda genellikle mezhep farklılıklarının evlilikler üzerine etkisinin incelendiği görülmektedir. Çatlı (2008) tarafından Alevi-Sünni evliliği üzerine yapılan çalışmanın bulgularına bakıldığında, şehir hayatı ve dış evliliklerin Sünni ve Alevilerin geleneksel yapılarında değişime neden olduğu, erkek egemenliği nedeniyle erkeğin geleneklerinin daha baskın olduğu gözlemlenmiştir. Ancak kadınların maddi özgürlükleri ve geniş bir sosyal çevreye sahip olduğu çiftlerde anaerkil bir yapı görülmüştür. Alevi-Sünni evlilikleri üzerine Çatak (2012) tarafından yapılan araştırmada; şehir hayatının Sünni ve Alevilerin geleneksel yapılarında değişime neden olduğu, bu tür evliliklerde daha çok kadınların yakın çevrelerinden tepki aldığı ve ailelerin bu evliliklere karşı olumsuz tutumlarının zayıflama eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Kültürlerarası evliliklerde din faktörü evliliğin devamını ve niteliğini belirlemede önemlidir. Çünkü din, toplumun, kültürün ve geleneğin şekillenmesinde önemli ve aktif bir rol üstlenmektedir (Canatan ve

Yıldırım, 2009; akt. Baycar, 2019, s.385). Bu nedenle kültürlerarası evliliklerde din faktörünün çiftlerin evlilik doyumunu etkileyeceği düşünülmektedir. Literatürde yapılan incelemede bu durumu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Balcı-Arvas, ve Hökelekli, (2017) tarafından yapılan dindarlığın evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme üzerindeki etkisinin incelendiği araştırma sonucunda, evlilik doyumu ve dindarlık arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Chinitz ve Brown (2001) tarafından yapılan çalışmada ise, çiftlerin dini inanç benzerliği ile evlilik çatışması ve uyumu arasındaki ilişki incelemiştir ve kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerde yaşanan daha fazla anlaşmazlık ve evlilik çatışmasının, çiftlerin evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Bununla birlikte bu çalışmada katılımcıların ne kadar inançlı ya da maneviyatlarının ne kadar güçlü olduğunu belirlemeye dair bir veri toplanmamıştır. Sadece farklı dinlere mensup olmanın maneviyat ya da inanç gücünden bağımsız olarak evlilik doyumu açısından fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Çocuk sayısana göre evlilik doyumu düzeyinin incelendiği araştırmalarda, çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunda anlamlı düzeyde düşüş olduğu belirlenmiştir (Şendil ve Korkut, 2008; Çağ ve Yıldırım, 2018; Vural-Batık, 2019). Bu durum çocuk sayısındaki artışla beraber, iş yükünün artması, eşlerin birbirlerine daha az vakit ayırabilmesi ve ekonomik yönden sorunlar yaşanmasına bağlı olarak ilişki kalitesinde düşüş yaşanması şeklinde açıklanmaktadır. Mevcut çalışmada çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin saptanmamış olması, Koçak'ın (2008) çalışmasıyla tutarlılık göstermektedir. Bunun da çalışma grubunun özelliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu araştırmada, çocuk yetiştirme konusunda kadınların eş veya bakıcı desteği almış olabileceği, bu nedenle de çocuk sayısına bağlı olarak evlilik doyumunun farklılaşmadığı düşünülmektedir.

Literatürde ailenin ekonomik durumunun ve çalışıp çalışmamanın evlilik doyumuna ektisiyle ilgili araştırmalara baktığımızda, ekonomik durum ve evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Şener ve Terzioğlu, 2008; Şendil ve Korkut, 2008). İlgili çalışmalarda ailenin gelir düzeyi yükseldikçe çiftlerin evlilik uyum ve doyumunun yükseldiği bulunmuştur. Yine ilişkili olduğunu gösteren başka bir araştırmada Çağ ve Yıldırım (2018), eşlerin aile gelirine katkısına göre evlilik doyumunu incelemiş, erkek ve kadınların evlilik doyum düzeyinin eşlerin

gelire katkı düzeyine göre değiştiği sonucuna ulaşmışladır. Bulgulara göre erkeklerde, ailenin gelirine erkek katkısının fazla olduğu durumda evlilik doyumu düşerken, kadınların gelir düzeyine katkısının fazla olduğu durumda veya erkek ve kadının eşit oranda katkı sağladığı durumda evlilik doyumu puanı artmaktadır. Kadınlarda ise, aile gelirine katkının kadınlarda fazla olduğu durumda evlilik doyumunun en düşük düzeyde olduğu, erkek katkısının daha fazla olduğunda evlilik doyum düzeyinin yükseldiği, kadın ve erkek katkısının eşit düzeyde olması halinde evlilik doyumunun en yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu araştırmada gelir düzeyine ve çalışıp çalışmama durumuna göre evlilik doyumunun farklılaşmamasının örneklemin büyük ölçüde orta gelir düzeyinde bireylerden oluşmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Sosyodemografik değişkenlerden yalnızca evlilik süresi evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamaktadır. Genel olarak evlilik süresi arttıkça evlilik doyumu azalmaktadır. 11 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip bireylerin evlilik doyumları 1-5 yıl süreye sahip olanlardan anlamlı olarak düşüktür. Bu durumun katılımcıların farklı kültürlerden bireylerle evlenmesi nedeniyle ilk yıllarda biribirlerini tanımak için birlikte daha çok zaman geçirdikleri ve ilgilendikleri, zaman içerisinde sorumlulukların da artmasıyla birbirlerine olan ilginin azalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Elde edilen bulgulara ilişkin önceden yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte çalışmalarla karşılaşılmıştır. İlgili araştırmalarda evlilik süresi arttıkça evlilik doyumu, uyumu ve çiftler arasında sevgi gösterme davranışlarının azaldığı belirlenmiştir (Vural-Batık, 2019; Şendil ve Korkut, 2008; Deniz, 2019). Şener ve Terzioğlu, (2008) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmış olup, 21. yıla kadar evlilik süresi arttıkça, evlilik uyumunun giderek azaldığı ancak, 21. yıldan sonra tekrar arttığı bulunmuştur. Çağ ve Yıldırım (2018) tarafından yapılan çalışmada evlilik doyum düzeyinin evlilik yılına göre erkeklerde; 1 yıla kadar en yüksek, 1-10 yıl arasında giderek düşmekte, 11-20 yılları arasında benzer oranlarda, 21-25 yılları arasında artmakta ve 26-30 yıl arasında yeniden bir düşüş şeklinde bir değişim gösterdiği bulunmuştur. Kadınlardaki evlilik doyum düzeyinin de erkeklerdeki evlilik doyumu puanlarına paralel düşüş ve artışlar gösterdiği, fakat 21-25 yılları arasında da düşüş gösterdiği görülmektedir. Ancak konuyla ilgili Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından

yapılan başka bir çalışmada ise, evlilik süresinin evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamadığı bulunmuştur.

Araştırmanın ikinci amacı doğrultusunda kültürler arası evlilik yapmış bireylerin aile yılmazlıklarının çeşitli sosyodemografik ve evlilik ile ilgili özelliklere göre incelenmesi sonucunda ise cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, etnik köken, çocuk sayısının aile yılmazlığını anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür. Yani aile yılmazlığı bu özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir., Ancak ekonomik durum ve evlilik süresi aile yılmazlığını anlamlı olarak yordamaktadır. Literatürde sosyodemografik değişkenler ile aile yılmazlığı arasındaki ilişkileri ortaya koyan araştırma bulguları incelendiğinde, bu çalışmanın sonuçlarıyla tutarlı ve zıt sonuçların yer aldığı görülmüştür. Demografik değişkenlerden cinsiyet ve yaş değişkenlerinin aile yılmazlığı, psikolojik dayanıklılık ve yılmazlıkla ilişkisinin incelendiği araştırmalarda bu değişkenlere göre yılmazlık düzeyinin farklılaşmadığı bulunmuştur. (Bektaş ve Özben, 2016, Turan, 2017; Bildirici, 2014; Tambulut ve Eker, 2019; Merdan 2019). Ancak, Kaner, Bayraklı ve Güzeller (2011) ise, yılmazlığın önemli iki ögesi öz-yetkinliğin ve yaşama bağlılığın ilerleyen yaşla birlikte giderek azaldığını, fakat toplam yılmazlık puanında ve diğer alt ölçeklerde yaşa ilişkin farklılık olmadığını belirlemişlerdir.

Eğitim durumun aile yılmazlığı üzerindeki etkisini inceleyen Turan (2017), ilkokul mezunu bireylerin aile yılmazlığı alt boyutlarından mücadelecilik-meydan okuma ortalamalarının, lise, lisans ve yüksek lisans grubunda yer alan bieylere göre anlamlı derecede düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Boşanma sürecindeki kişilerin yılmazlık, baş etme becerileri, bilişsel çarpıtmalar ve sosyal destek algıları açısından incelendiği Kaynar (2016) tarafından yapılan araştırma sonucunda; eğitim durumu yükseldikçe, bireylerin güçlü, araştırıcı ve iyimser olma davranışının ve toplam yılmazlık puanlarının yükseldiği bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılığın arttığı Bektaş ve Özben (2016) ve Bildirici (2014) tarafından yapılan çalışmalarla da desteklenmiştir. Eşlerin eğitim düzeyinin artması hem kendileri için hem de eşleriyle kurdukları ilişkiye dair olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Eğitimle kazanılan problem çözme, analitik düşünme, soyutlama ve empati yapabilme gibi becerileri bireylerin eşleriyle olan ilişkilerini olumlu yönde etkilemesi beklenen bir durumdur. Literatürde ilgili araştırmalarla ortaya konulan eğitim düzeyinin aile

yılmazlığı üzerindeki etkisinin bu çalışmada bulgulanmamış olmasının, katılımcıların büyük çoğunluğunun aynı eğitim seviyesinde olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Etnik kökenin aile yılmazlığını yordaması ile ilgili olarak literatürde bu çalışmanın bugularıyla çelişen etnik köken farklılıklarının aile yılmazlığını yordadığına dair araştırmalara rastlanmıştır. Kim, Dababnah, Lee (2020) aile yılmazlığı ve ebeveynlik stresi arasındaki ilişkide, ırk ve etnik kökenin etkisini otizm spektrum bozukluğu olan çocukların ebeveynleri üzerinde incelemişlerdir. Araştırmada aile yılmazlığı ve ebeveynlik stresi arasındaki ilişkinin ırk ve etnik kökene göre farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Bonanno, Galea, Bucciarelli ve Vlahov (2007) tarafından 11 Eylül 2001'de ABD gerçekleştirilen terör saldırısı sonrasında yapılan bir çalışmada, sosyo-demografik değişkenlerin psikolojik dayanıklılıkla ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yılmazlığın cinsiyet, yaş, etnik köken, gelir düzeyindeki değişim, eğitim düzeyi ve sosyal destek tarafından yordandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada aile yılmazlığının etnik kökene göre farklılaşmamasının nedeninin örneklem grubuna özgü bir durum olduğu düşünülmektedir. Çalşmanın örnekleminin 29 farklı etnik kökenden gelen katılımcılardan oluşması burada yapılan analizlerin temkinli, olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda Türklerle evlilik yapan aynı etnik grupla çalışılırsa farklı sonuçlar çıkabileceği düşünülmektedir.

Dini inancın aile yılmazlığını yordamasıyla ilgili yapılan analiz soncunda aile yılmazlığının katılımcıların mensup oldukları dini inanca göre farklılaşmadığı görülmüştür. Yapılan araştırmada farklı dinlerin aile yılmazlığını yordama gücü incelenmiş fakat literatürde yapılan diğer çaılışmalarda daha çok maneviyat ve inançlı olmanın aile yılmazlığıyla ilişkisinin incelendiği çalışmalara rastlanmıştır. Özbay ve Aydoğan (2013) tarafından engelli çocuğa sahip ailelerde aile yılmazlığının incelendiği çalışmada, engelliğe ilişkin pozitif anlam oluşturma ve sahip olunan maneviyat gücünün ailelerin yılmazlıklarına katkı sağladığı belirlenmiştir. Bhana ve Bachoo (2011), maneviyatın veya daha yüksek bir güce olan inancın zorlukların üstesinden gelmede önemli bir başa çıkma aracı olduğunu, aile direncini geliştirmede önemli bir rol oynadığını bildirmişlerdir. Benzies ve

Mychasiuk (2009) tarafından yapılan araştırmada ise, inanç ve maneviyatın aile yılmazlığında koruyucu faktör olabileceği ve olumsuz yaşam durumlarında başa çıkmayı artırabileceği bildirilmiştir. Klerk ve Greeff (2011), görme engelli çocuğa sahip olan ailelerin yılmazlıklarını inceledikleri çalışmada ailenin sahip olduğu tutumların, dini inanç ve ailesel yakınlığın koruyucu faktörler olarak aile yılmazlığını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Literatürdeki bulgular maneviyat ve dini inancın yılmazlık konusunda koruyucu faktörler olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu çalışmada katılımcıların ne kadar inançlı ya da maneviyatlarının ne kadar güçlü olduğunu belirlemeye dair bir veri toplanmamıştır. Sadece farklı dinlere mensup olmanın maneviyat ya da inanç gücünden bağımsız olarak yılmazlık açısından fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada aile yılmazlığı ve kendini kontrol dışındaki alt boyutların tamamında ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak ekonomik düzeyi ortanın üzerinde olan katılımcıların kendini kontrol düzeyleri orta ve ortanın altında olanlardan anlamlı olarak daha fazla bulunmuştur. Ekonomik durumu daha iyi olan katılımcıların yaşamları üzerinde daha çok kontrol sahibi olduklarını hissetmelerinin yılmazlıklarını arttırdğı düşünülmektedir. Daha önce yapılmış araştırmalardan bazıları bu sonuçla tutarlılık göstermektedir. Bektaş ve Özben (2016) tarafından evli bireylerin yılmazlıkları demografik değişkenlere göre incelenmiş, yılmazlık düzeylerinin katılımcıların ve de eşlerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre anlamlı biçimde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak yine aynı araştırmada katılımcıların ekonomik durum algılarının, yılmazlık düzeylerini anlamlı oranda farklılaştırdığı sonucu elde edilmiştir. Ekonomik yönden tatmin edici bir yaşam süren bireylerin yaşadıkları problemler karşısında dışsal kaynaklara kolaylıkla ulaşabildiği, bu durumun yılmazlıkları düzeylerini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Taşdemir (2013) görme engelli çocuğa sahip annelerin yılmazlıklarını incelediği araştırmada, gelir seviyesinin annelerin yılmazlık düzeyleri üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gelir düzeyi yükseldikçe annelerin, rehabilitasyon, ek bakıcılar ve bakımevleri gibi dışsal desteklerden daha çok faydalandığı, kendilerini daha dinç ve güçlü hissetmeleri neticesinde yılmazlık düzeylerinin olumlu yönde etkilendiği belirtilmiştir. Aile değerleri ile aile yılmazlığı arasındaki ilişkinin incelendiği başka bir çalışmada ise, sosyoekonomik yönden orta gelir düzeyine sahip ebeveynlerin, aile yılmazlığının alt boyutlarından öz yetkinlik ve

kendini kontrol düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma görülmüştür (Yazıcı, 2019). Bulgularla çelişen araştırmalara da rastlanmıştır. Turan (2017), otistik çocuğa sahip ailelerin yılmazlık düzeylerini incelediği araştırmada, ailenin gelir düzeyinin aile yılmazlığını farklılaştırmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Aile yılmazlığı ile ilgili olarak demografik değişkenlerden evlilik süresi aile yılmazlığını anlamlı olarak yordamaktadır. Katılımcılardan 11 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip bireyler ile hem 1-5 yıl hem de 6-10 yıl süreye sahip olanlar arasında farklılık ortaya çıkmaktadır. Buna göre, 1-10 yıl arası evlilik süresine sahip olanların genel olarak aile yılmazlıklarının, mücadelecilik/meydan okumalarının ve öz yetkinliklerinin 11 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olanlardan anlamlı olarak daha fazla olduğu görülmüştür. Yaşama bağlılık alt boyutu açısından ise sadece 1-5 yıl arası evlilik süresine sahip olanların yaşama bağlılıkları 11 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olanlardan anlamlı olarak daha fazladır. Diğer bir ifade ile 11 yıldan fazla evli kalan bireylerin aile yılmazlıkları bu yıla kadar evli olanlardan anlamlı olarak düşüktür. Literatürde evlilik süresi ve aile yılmazlığı ilişkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır fakat yaşla ilgili olarak Kaner, Bayraklı ve Güzeller (2011) tarafından yapılan çalışma sonucunda yılmazlığın alt boyutlarından öz-yetkinlik ve yaşama bağlılığın ilerleyen yaşla birlikte azaldığı, toplam yılmazlık puanında ve diğer alt boyutlarda ise yaşa bağlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Evlilik yılının artmasıyla birlikte yaşın da ilerlediğini gözönünde bulundurduğumuzda, bu çalışmada 11 yıl ve üzeri bireylerin aile yılmazlığının düşük olması yaşla birlikte aile yılmazlığının azalmasından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmanın üçüncü amacı doğrultusunda kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin aile yılmazlık düzeyleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişki incelendiğinde ise, aile yılmazlığı ve evlilik doyumu arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani aile yılmazlığı arttığında evlilik doyumu orta düzeyde bir ilişki ile anlamlı olarak artmaktadır. Buluş ve Bağcı (2016) tarafından yapılan araştırma da bulguları desteklemekte, evlilik doyumu ile aile yılmazlığı arasında anlamlı ilişkili olduğunu göstermektedir. Alt boyutlarda ise, mücadelecilik/meydan okuma, öz yetkinlik, yaşama bağlılık ve kendini kontrol alt boyutları ile evlilik doyumu arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani aile yılmazlığı alt boyut puanları arttığında evlilik doyumu da

anlamlı olarak artış göstermektedir veya bunun tam tersi şeklinde de ifade edilebilir. Araştırmanın dördüncü amacı doğrultusunda kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin aile yılmazlık düzeylerinin evlilik doyumlarını yordayıp yordamadığı regresyon analizi aracılığıyla incelenmiştir. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, aile yılmazlığının evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir. Alt boyutlar tek tek incelendiğinde ise birbirleriyle etkileşimin sonucu olarak mücadelecilik/meydan okuma, yaşama bağlılık ve kendini kontrol alt boyutları evlilik doyumunu yordamamaktadır. Evlilik doyumunu anlamlı olarak yordayan tek alt boyutun öz yetkinlik olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular literatürdeki başka çalışmaların sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Aydın (2018) tarafından çocukların sosyal duygusal uyumu, anne-babaların evlilik doyumu ve aile yılmazlığı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırma sonucunda, annelerde aile yılmazlığının öz yetkinlik ve yaşama bağlılık boyutlarının evlilik doyumunun en güçlü yordayıcısı olduğu; babalarda ise, öz yetkinlik alt boyutunun evlilik doyumunun en güçlü yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Buluş ve Bağcı (2016) aile yılmazlığı ve iletişim becerilerinin evlilik doyumunu yordamadaki rolünü incelemiş ve aile yılmazlığı ile iletişim becerilerinin evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Kadınlarda evlilik doyumunun en güçlü yordayıcısı olarak aile yılmazlığının öz yetkinlik alt boyutu ve ben dili iletişim becerisi; erkeklerde ise, aile yılmazlığının öz yetkinlik alt boyutu ve ego geliştirici dil iletişim becerisi evlilik doyumunun en güçlü yordayıcısı olarak bulunmuştur. Bu çalışmaların bulguları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kültürlerarası evlilik yapmış bireylerin, evliliklerinde özellikle de ilk yıllardaki uyum sürecinde yaşadıkları zorluklar karşısında etkin rol oynadıkları, gösterdikleri başarının kendilerini değerli hissettirdiği ve bu durumun evlilik doyumunu yükselttiği düşünülmektedir.

Evlilik doyumuyla ve aile yılmazlığı ile alakalı literatürde az sayıda çalışmaya rastlanmakla birlikte, aile yılmazlığının alt boyutları ile ilişkili davranışların evlilik doyumunu etkilediği ile ilgili bulgular bulunmuştur. Canel (2007) ailede problem çözme becerilerinin geliştirilmesi sonucunda, bireylerin evlilik doyumları ve uyumlarının, eşlerine duydukları yakınlığın ve evlilik ilişkilerinden duydukları mutluluğun arttığını ve eşle yaşanan çatışmalarını azaldığını; Balcı-

Arvas, ve Hökelekli (2017), evlilik doyumu, evlilikte problem çözme ve dindar olma arasında pozitif yönde ilişki olduğunu; Akça-Koca (2013), aile eğitim programının annelerin, evlilik doyumlarını, evlilikte problem çözme becerilerini ve psikolojik iyi oluş düzeylerini geliştirdiğini; Hünler ve Gençöz (2003) boyun eğici davranışlar arttıkça algılanan problem çözme becerilerinin düştüğü, bunun da evlilik doyumlarının azalmasına neden olduğunu; Güven ve Sevim (2007), evlilikte problem çözme becerilerinin, evlilik doyumunu güçlü bir şekilde yordadığı, çiftlerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesi ile evlilik doyumunun artırabileceğini bildirmişlerdir. Bu bulgulara göre problem çözme becerilerinin aile yılmazlığını güçlendirdiği ve evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bu sonuçlar, aile yılmazlığının öz yetkinlik alt boyutunun evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı ile ilgili bulguyu desteklemektedir.

Genel olarak bakılırsa, "Kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerin evlilik doyumu ve aile yılmazlığını" incelemek üzere yapılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır; aile yılmazlığının evlilik doyumu üzerinde orta düzeyde pozitif ve anlamlı açıklama gücü olduğu tespit edilmiştir. Yani aile yılmazlığı evlilik doyumunu yordamaktadır.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda konuyla ilgili çalışma yapmak isteyen araştırmacılara ve alanda çalışan uzmanlara yararlı olabilecek öneriler aşağıda yer almıştır:

1- Türkiye'de kültürlerarası evliliklerde evlilik doyumu ve aile yılmazlığının birlikte incelendiği araştırmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmanın sonuçları İstanbul ili Başakşehir ilçesinde ikamet eden ve gönüllü olarak çalışmaya katılan 124 kişiyle sınırlıdır. Daha geniş bir örneklem grubuyla çalışılması yararlı olacaktır.

2- Evlilikte aile yılmazlığının evlilik doyumunu yordamasından yola çıkılarak kültürlerarası evliliklerde çiftlerin evlilik doyumunu arttırmaya yönelik eğitimlerde yılmazlık konusu da ele alınabilir.

3- Kültürlerarası evlilik yapmış çiftlerden evlilik problemleri için Aile Danışmanlığına yapılan başvurularda evlilik doyumunun iyileştirilmesi için çiftlerde aile yılmazlığının alt boyutu olan öz yetkinliğin artırılmasına yönelik çalışma yapılabilir.

4- Bu araştırmada eşlerin bazılarının çalışmaya katılmayı kabul etmemesi nedeniyle çift olarak değerlendirme yapılamamıştır. Bundan sonra kültürlerarası evliliklerde evlilik doyumu ve aile yılmazlığının inceleneği çalışmalarda çift olarak değerlendirme yapılması daha spesifik sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir.

5- Araştırmanın sınırlılıklarından birisi de örneklemin demografik özellikleridir. Yaş, eğitim ve gelir düzeyi bakımından farklı düzeylerde eşit dağılıma sahip örneklemle çalışılması demografik faktörlerin daha sağlıklı değerlendirilmesi için önerilebilir.

6- Bu araştırmada örneklem etnik kökene göre çok fazla çeşitlilik göstermektedir. Etnik kökenin etkisini değerlendirebilmek açısından Türklerle evlilik yapmış iki farklı etnik kökene sahip bireylerle çalışma yapılması araştırmacılara önerilir.

KAYNAKLAR

Akça-Koca, D. (2013). *Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Altun, N. ve Dinç, A. (2016). *Yabancı gelinlerin Türk ailesi içindeki yerine sosyolojik bir bakış.* Halk Kültüründe Aile Uluslararası Sempozyumu. 2016/3/26

Anar, B. (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Anhange, S. T., Iorwuese, P. A., Kwaghgbah, A. T., Iortsughun, S. T. ve Aondona, A. T. (2017). Emotional intelligence, happiness, hope and marital satisfaction among married people in Makurdi Metropolis, Nigeria. *Gender and Behaviour, 15(3),* 9752-9766

Archuleta, K. L., Britt, S. L., Tonn, T. J. ve Grable, J. E. (2011). Financial satisfaction and financial stressors in marital satisfaction. *Psychological reports, 108(2),* 563-576.

Arıcı, N. (2014). *Travmatik yas sorununda aile dayanıklılığı programının kadınlardaki travma sonrası stres, yas ve aile dayanıklılığı düzeylerine etkisi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Aslan, E.C. (2016). *Türkiye-Belarus münasebetleri (1991-2014).* Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, A. (2018). *5-6 yaş okul öncesi eğitim alan çocukların sosyal duygusal uyumu, anne- babaların evlilik doyumu ve aile yılmazlığı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Aydoğan, D. (2014). *Çiftlerde ilişkisel yılmazlığın ebeveynlik stresi, ilişkisel başa çıkma, ilişkisel profesyonel yardım arama ile ilişkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Aydoğan, D. ve Özbay, Y. (2015). Çiftlerde ilişkisel yılmazlık ve ilişkisel profesyonel yardım arama: ikili (Dyadic) analiz. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5 (44),* 109-121

Bacanlı, H. (1999). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. Cilt:II, Sayı:15*

Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Balcı-Arvas, F. ve Hökelekli, H. (2017). Dindarlık ile evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme ilişkisi üzerine bir inceleme. *Değerler Eğitimi Dergisi Cilt 15, No. 34,* 129-160.

Baltaş, Z., Steptoe, A. ve Duman, Y. (1996). Yabancılarla yapılan evliliklerin kültürel farklılıklar ve psikolojik sorunlar açısından değerlendirilmesi.

Baycar, A. (2019). Türk-Alman evliliklerinde yaşanılan problemler ve başa çıkma yöntemleri (Dini-kültürel farklılıklar bağlamında). *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 21*, Sayı: 40, s. 377-414

Bayraklı, H. (2010). *Zihinsel engelli ve engelli olmayan çocuğa sahip annelerde yılmazlığa etki eden değişkenlerin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bayraktar, I. (2011). *Transnational marriages: Family–forming migration from Turkey to Germany.* Middle East Technical University. Ankara

Bektaş, M. ve Özben, Ş. (2016). Evli bireylerin psikolojik dayanaıkllılık düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:14*, Sayı:1.

Benzies, K. ve Mychasiuk, R. (2009). Fostering family resiliency: A review of the key protective factors. Child & Family Social Work, 14, 103-114.

Bhana, A. ve Bachoo, S. (2011). The determinants of family resilience among families in low- and middle-income contexts: a systematic literature review. South African Journal of Psychology, 41(2), 131-139.

Bildirici, F. (2014). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Çocuğa Sahip Ailelerde Aile Yükü İle Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi. İstanbul.

Bilge-Zafer, A. (2016). Göç çalışmaları için bir anahtar olarak "kültürleşme" kavramı. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakltesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 19, Sayı: 30*, ss.75-92

Bonanno, G.A., Galea, S., Bucciarelli, A. ve Vlahov, D. (2007). What Predicts Psychological Resilience After Disaster? The Role of Demographics, Resources, and Life Stress. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, Vol. 75, No. 5,* 671–682

Buluş, M. ve Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı*: *40*, 136-152

Bustamante, R. M., Nelson, J. A., Jr. Henriksen, R.C., ve Monakes, S. (2011). "Intercultural couples: coping with culture-related stressors". *The Family Journal 19/2*: 154-164.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması.* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Canel, A.N., (2012). *Evlilikte iletişim ve Yaşam becerileri*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Üçüncü baskı, İstanbul.

Celenk, Ö. ve Vijver, Fons van de. (2013). What makes couples happy? Marital and life satisfaction among ethnic groups in the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(8), 1275-1293.

Chan, O.T. (2017). *"Daughter (-In-Law) of Turkey": An account of internetional marriages from South East Asian Women In Istanbul.* Sabancı University. İstanbul.

Chinitz, J. G. ve Brown, R. A. (2001). "Religious homogamy, marital conflict, and stability in same-Faith and interfaith jewish marriages". *Journal for the Scientific Study of Religion 40/4:* 723- 733.

Cihan-Güngör, H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model Geliştirme.* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Cohen, O., Slonım, I., Fınzı, R. ve Leıchtentrıtt, R.D. (2002). Family resilience: Israeli mother's perspectives. *The American Journal of Family Therapy, 30,* 173-187.

Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4 (39),* 13-23

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2018). Bazı sosyo-demografik değişkenlere göre evli bireylerin evlilik doyum düzeyleri: bir profil çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:17 Sayı:67,* 1027-1042

Çatak, B.D. (2012). *Mezhep farklılıklarının eşler arası ilişkilere etkileri.* Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Çatlı, G. (2008). *İstanbul ve Nevşehir'de Alevi-Sünni evliliğinin antropolojik açıdan incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması.* Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Çelik, M. ve Yazgan İ. B. (2009). Evlilik doyum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18 (2),* 247-269.

Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Çiçek, H. (2018). Tek yönlü kültürleşme olarak küreselleşme. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı: 40*- Sayfa:145-156

Çimen, Ş.E. (2007). *Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması.* Yüksek LisansTezi, Ankara Üniversitesi.Ankara.

Dawson, C. (2015). *Araştırma yöntemlerine giriş* (A. Arı, Çev.). Konya: Eğitim Yayıncılık.

Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi. Diyarbakır.

Demirbaş, N. (2010). *Yaşamda anlam ve yılmazlık.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Deniz, A. (2018). *Rusya-Türkiye göç sistemi: istanbul'da karma evlilikler ve ulusaşırı pratikler.* Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.

Deniz, A. ve Özgür, E. M. (2013). Antalya'daki Rus gelinler: Göçten evliliğe, evlilikten göçe, *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 27. Sayı, 2013/2, 151-175.

Deniz, E. (2019). *Kültürlerarası evlilik yapanlarda evlilik yaşamı ve çift uyumunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi. Lefkoşa.

Erbek, E., Baştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R.L., (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam, 18 (1),* 39-47.

Eren-Bodur, N., Çoşar, B. ve Erdem, M. (2013). İnfertil Çiftlerde Evlilik Uyumunun Demografik ve Klinik Değişkenlerle İlişkisi. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 38(1),* 51-62

Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çifterin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri, 15,* 226-237.

Frame, M.W. (2004). The Challenges of Intercultural Marriage: Strategies for Pastoral Care. Pastoral Psychology, Vol. 52, 219-232.

Frank E, Abdersen C. ve Kupher D.J. (1976). Profiles of couples seeking sex therapy and marital therapy. *American Journal of Psychiatry, 133:*559-692.

Gaunt, R. (2006). Couple similarity and marital satisfaction: Are similar spouses happier? *Journal of Personality, 74(5),* 1401-1420.

Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk PDR Dergisi, 28*:113-128.

Gizir, C. A. ve Aydın, G. (2006). Psikolojik sağlamlık ve ergen gelişim ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk PDR Dergisi, 26*, 87-99.

Gökler-Danışman, I. ve Köksal, S. (2011). Ailedeki koruyucu etkenler ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikoloji Yazıları, 14 (28),* 39-46

Gündüz-Hoşgör, A. ve Smits, J. (2002). Intermarriage between Turks and Kurds in Contemporary Turkey Inter-Ethnic Relations in an Urbanizing Environment. *European Sociological Review. 18 (4*), 417-432.

Gündüz-Hoşgör, A. ve Smits, J. (2015). *Türkiye'de Türk-Kürt kültürlerarası evlilik eğilimleri: 1993-2008.* Türkiye Dördüncü Nüfusbilim Konferansı

Güngör- Houser, A. (2009). *Evli Bireylerin Sahip Oldukları İletişim Çatışması Türü, Romantik Kıskançlık ve Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Doyumları Üzerine Etkisi.* Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.

Gürgan, U. (2006). Yılmazlık ölçeği: ölçek geliştirme, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 39 (2),* 45-74.

Güven, T. (2010). *Eşler arası şiddete yönelik nedensellik sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumu.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Güven, N. ve Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Algılanan Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumunu Yordama Gücü, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3 (28)*, 49-61.

Hammett, J. F., Lavner, J. A., Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (2017). Intimate partner aggression and marital satisfaction: A cross-lagged panel analysis. *Journal of Interpersonal Violence, 00(0).*

Helms, H. M., Supple, A. J., Hengstebeck, N. D., Wood, C. A. ve Rodriguez, Y. (2019). Marital processes linking gender role attitudes and marital satisfaction among MexicanOrigin couples: Application of an actor–partner interdependence mediation model. *Family Process. 58(1),*197-213

Holzapfel, J., Randalla, A. K., Taoa, C. ve Iidab, M. (2018). "Intercultural couples' internal stress, relationship satisfaction, and dyadic coping". *Inter-persona* 12/2: 145-163.

Hovardaoğlu, S. (1995). Kişiler arası ilişkiler ve davranış bozuklukları, *Kriz Dergisi, 3 (1-2),* 4-9.

Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, 18 (51),* 99-108.

Işıkhan, B. (2013). *Yarı Türk yarı Alman ailelerde kültür transferi kimlik algısı (Berlin örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.,

Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M. ve Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta- analysis. *Journal of Marriage and Family, 76(1),* 105-129.

Kabasakal, Z. ve Soylu, Y. (2016) Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 5 Sayı: 4,* 208-214

Kalmijn, M. (1993). "Trends in black/white intermarriage", *Social Forces 72/1:* 119-146.

Kaner, S. ve Bayraklı, H. (2010). Aile Yılmazlık Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliği ve Güvenirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,* 11(2), 47-62.

Kaner, S., Bayraklı, H. ve Güzeller, O.C. (2011). Anne babaların yılmazlık algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 12(2),* 63-78.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kasapoğlu, F., Kutlu, M., ve Durmuş, E. (2017). Evli bireylerde kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki: Evlilikte özyeterlik algısının aracı rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi, 5 (11),* 469-487

Kaynar, G. (2016). *Boşanma sürecindeki kişilerin baş etme becerileri, bilişsel çarpıtmalar, yılmazlık ve sosyal destek algıları açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli

Kelly, E. L. ve Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: A prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology, 52(1),* 27–40.

Kim, I., Dababnah, S. ve Lee, J. (2020). The ınfluence of race and ethnicity on the relationship between family resilience and parenting stress in caregivers of children with autism. Journal of Autism and Developmental Disorders ,50:650–658.

Klerk, H. Ve Greeff, P. A. (2011). Resilience in Parents of Young Adults with Visual Impairments. Journal of VisiualImpairment & Blindness, 414-424.

Koçak, R. (2008). Okul yöneticilerinin evlilik doyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 15,* 127-139.

Koydemir, S. ve Schütz, A. (2014). Almanya'daki Türk göçmenlerde yaşam doyumu: Kültürel kimlik ve benlik kurgularının rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5 (42),* 208-220

Kurt, T. (2013). *Ebeveynleri boşanmış ergenlerin yılmazlık, benlik saygısı, başa çıkma ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi: Yılmazlığın aracı rolü.* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Lee, S., Balkin, R.S. ve Fernandez, M.A. (2017). Asian Intercultural Marriage Couples in the United States: A Study in Acculturation and Personality Traits. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families, Vol. 25(2),* 164-169.

Merdan, E.D. (2019). The Predıctors Of Parental Stress And Famıly Resılıence In Mothers Of Chıldren Wıth Autısm Spectrum Dısorder. İstanbul Bilgi Unıversıty. İstanbul.

Murataj, O. (2020). *Toplumsal cinsiyet rolleri üzerine kurulmuş kültürler arası evlilikler: Sırbistan'da yaşayan Arnavut-Sırp çiftlerin evlilikleri üzerine bir vak'a çalışması*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Ökeli-Ulusoy, H. (2017). Kültürlerarasılık, çokkültürlülük ve etnisite: Eskişehir'deki Çerkeslerin kültürlerarası iletişim pratikleri. *Akdeniz İletişim Fakültesi Dergisi,* S.165-181

Öz-Soysal, F.S., Uz-Baş, A. ve Aysan, F. (2016). Evlilik beklentisi ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2016; 12(1):* 119-128

Özbay, Y. ve Aydoğan, D. (2013). Aile yılmazlığı: Bir engele rağmen birlikte güçlenen aile. *Sosyal Politikaları Çalışmaları Dergisi, 13 (31),* 129-146.

Özcan, B. ve Artar, M. (2017) Boşanmış aile çocuklarının yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörlerinin incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/14,* 295-316

Özdener, J. (2018). *Suriye'den Türkiye'ye kadın evlilik göçleri: Mardin kenti örneğinde süreçler, deneyimler ve sorunlar.* Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Özen, D. (2018). *Türkiye'deki ulus-ötesi evlilikler ve yabancı gelinlerin sosyo-psikolojik tahlili.* Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. İstanbul.

Palancı, M. (2018). Engelli Çocuğa Sahip Anne Babaların Aile Yılmazlığı, Öznel İyi Oluş ve Evlilik Uyumlarının Psiko-Sosyal Yeterlikler ile Yordanması. *Eğitim ve Bilim 2018, Cilt 43, Sayı 193,* 217-236

Pehlivan, H. (2011). *Bilişsel davranışçı yaklaşım temelli psikoeğitim programının kadın danışma merkezine başvuran annelerin iyi oluş düzeyi, evlilik doyumu, problem çözme ve iletişim becerilerine etkisi.* Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Reis, S. M., Colbert, R. D. ve Hebert, T. P. (2005). Understanding resilience in diverse, talented students ın an urban high school. *Roeper Review*, 27 (2), 110–120.

Sağlam, F. (2006). Türk -Alman örnekleminde karma evli çiftlerin çocuklarındaki dilsel gelişim üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 23, Say›: 1,* 231-241

Sancaktar, N. (2016). *Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi*. Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Saygın, S. ve Hasta, D. (2018). Göç, kültürleşme ve uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 10(3):*302-323

Sertelin-Mercan, Ç. (2009). *Aile ve evlilik kurumuna kültürel bir bakış: Farklı kültürlerden gelen bireylerin evlilikleri. Evlilik Okulu,* (Edit: Yavuzer, H.) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Sevim, Y., Yerlikaya-Şaşmaz, O. ve Sirek, N.N. (2019). Türk ailelerinde yabancı uyruklu gelinler: Bükreş örneği. *Kesit Akademi Dergisi, Yıl: 5, Sayı:19,* s. 60-72.

Shachar, R. (1991). His and her marital satisfaction: The double standart. *Sex Roles, 25,* 451-467.

Shaffer, R.K. (2009). *Communication in intercultural marriage in Turkey*. Fatih University. İstanbul.

Sharaievska, I., Kim, J. ve Stodolska, M. (2013). Leisure and Marital Satisfaction in Intercultural Marriages. *Journal of Leisure Research, 45:4*, 445-465

Sığırcı, A. (2010). *Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Skowroński, D.P., Othman, A., Tan Wen Siang, D., Lum Wei Han, G., Wong Jia Yang, J. ve Waszyńska, K. (2014). The Outline of Selected Marital Satisfaction Factors in the Intercultural Couples based on the Westerner and non-Westerner relationships. *Polish Psychological Bulletin, vol 45(3),* 346-356

Süleymanov, A. (2009). Çağdaş Türk toplumlarında aile ve evlilik ilişkileri. *Aile ve Toplum Yıl: 11 Cilt: 5 Sayı: 17*, s.7-17

Şendil, G. ve Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çalışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları, 28 (0),* 15-34

Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2008) Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Aile ve Toplum Yıl: 10 Cilt: 4* Sayı: 13

Şentürk, E. (2018). *Evlilikte özyetkinlik, ebeveyn özyetkinliği, bilişsel duygu düzenleme ve evlilik doyumu arasındaki ilişki.* İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Tambulut, A. ve Eker, E. (2019). Bakıcı annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı, psikolojik dayanıklılıkları ve depresyon düzeylerinin demografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2,* 147-176

Tarhan, N. (2005). *Kadın psikolojisi.* İstanbul: Nesil Yayınları.

Taşdemir, F. (2013). *Görme engelli öğrenci annelerinin yılmazlık özelliklerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Tekelioğlu, M. (2013). *Alevi-Sünni evliliklerindeki çocukların din eğitimi: Malatya örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Samsun.

Tezer, E. (1994). Evlilik ve iş doyumu ilişkisi: İkili çatışmalar ve bazı demografik değişkenlerin rolü. *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 2(1)*, 1-12.

Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.

Tezer-Yörük, N. (2016). *Examining marital satisfaction in binational marriages, from an ecosystem perspective.* Middle East Technical Universty. Ankara.

Tili, T.R. ve Barker, G.G. (2015). Communication in Intercultural Marriages: Managing Cultural Differences and Conflicts. *Southern Communication Journal, 80:3,* 189-210

Tosun, F. (2014). *Evli çiftlerin sahip oldukları değerler, yılmazlık ve çatışma çözme stilleri arasındaki yordayıcı ilişkiler.* Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Tufan-Çetin, B. (2010). *Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Tuna, F. (2016). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.

Turan, N. (2017). *Otistik çocuğa sahip ailelerin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.

Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Aile ve Toplum Yıl: 5 Cilt: 2 Sayı 5*

Tutarel-Kışlak, Ş. ve Göztepe, I., (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2),* 27-46.

Türkiye İstatistik Kurumu (2019). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060 adresinden alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (2019). Göç İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1067 adresinden alınmıştır.

Türünz, N.G. (2015), *Imagining the family: Intergenerational cultural transmission in mixed families in Istanbul.* İstanbul Şehir University. İstanbul

Üncü, S. (2007). *Duygusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Vural-Batık, M. (2019). Algılanan eş desteği ve evlilik süresinin evlilik doyumu ile ilişkisinde evlilikte sorun çözmenin aracı rolü. *Turkish Studies 14 (2),* 841-854

Xiaohe, X. ve White, M.K. (1990). Love matches and arranged marriages: A Chinese replication. *Journal of Marriage and the family, 52,* 709-722.

Yazıcı, E. (2019). *Aile Değerleri İle Aile Yılmazlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa. İstanbul.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Detay.

Yelsma, P. ve Athappilly, K. (1988). Marriage satisfaction and communication practices: Comparisons among Indian and American couples. *Journal of Comparative Family Studies, 19,* 37-54.

Yu, S. ve Chen, F. (2018). Life Satisfaction of Cross-Border Marriage Migrants in South Korea: Exploring the Social Network Effects. International Migration Review 52(2):597-634.

Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcı;
Bu anket formu yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup, ankette isim belirtme gerekliliği bulunmamaktadır. Ankette yer alan sorulara içtenlikle ve **hiçbir soruyu atlamadan** cevap vermeniz, araştırmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Katılımınız ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkı için şimdiden çok teşekkür ederim…

1. Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

2. Yaşınız: ……

3. Doğduğunuz ülke ……

4. Dininiz ……

5. Etnik kökeniniz ……

6. Eğitim Durumunuz:

Okur-yazar ( ) İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Üniversite ( ) Yüksek lisans/doktora( )

7. Ne kadar süredir evlisiniz? ……..

8. Sahip olduğunuz çocuk sayısı:

( ) Yok ( ) Bir çocuk ( ) İki çocuk ( ) Üç çocuk

( ) Daha fazla : ……. (Kaç çocuğunuzun olduğunu yazınız).

9. Çalışıp çalışmama durumunuz:

( ) Çalışıyorum ( ) Çalışmıyorum ( ) Emekliyim

10. Size göre ekonomik durumunuz aşağıdaki seçeneklerden hangisine uygundur?

( ) Düşük ( ) Ortanın Altı ( ) Orta ( ) Ortanın Üstü ( ) Yüksek

Ek-2: Evlilik Yaşamı Ölçeği (Örnek Maddeler)

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bu1unmaktadır. Bu cümlelerden her birinin yanında da "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.					
5	Ev1i1iğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.					
9	Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.					

Ek-3: Aile Yılmazlık Ölçeği (Örnek maddeler)

Bu çalışmanın amacı, bireylerin yaşama bakışını değerlendirmektedir. Aşağıda bu amaç doğrultusunda hazırlanmış bir anket bulunmaktadır. Anketteki ifadelerin doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Bu nedenle, herkes, farklı yanıt verebilir. Önemli olan sizin kendi görüşlerinizi dürüst bir şekilde ifade etmenizdir. Sizden istenen anketteki ifadeleri okuyup size en uygun gelen yanıt seçeneğine çarpı (X) işareti koymanızdır.

Lütfen bütün ifadeleri yanıtlayınız. İfadeleri yanıtlarken lütfen başkalarına danışmayınız. Yanıtlarınız sadece araştırma için kullanılacak, hiçbir kimseye ya da kuruma verilmeyecektir.

		Hiç tanımlamıyor	Biraz tanımlıyor	Orta düzeyde tanımlıyor	İyi tanımlıyor	Çok iyi tanımlıyor
1	Güçlükler karşısında yılmadan, sabırla mücadele ederim.					
10	En zor şartlarda bile kendi kendimi iyileştirme yetisine sahibim.					
20	Beklenmedik durumlarla etkili mücadele edebilme gücüme inanıyorum.					
30	Biri beni üzen bir şey yaptığında, sakinleşip bunu tartışacak duruma geleceğim uygun zamanı beklerim.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Saime PEKŞEN

Email:saimepeksen@gmail.com

EĞİTİM

Üniversite: 1993-1997 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

İŞ DENEYİMİ

1999-2011 Şeyhülislam Hayri Efendi İlköğretim Okulu

2011-2013 Fatih Sultan Mehmet İlköğretim Okulu

2013-…… İBB Şehit Polis Mustafa Erdoğan Ortaokulu